FAAFINTA RASMIGA

الجريدة الرسمية

DAWLAD PUNTLAND EE SOOMALIA
لولاية أرض بونت الصومال

Sanadka 14-aad. Garowe August 14, 2012 Lam.08

جريدة الشهرية

Faafinta bil walba soo baxda

Qaybt Faafinta Rasmiga ah ee Madaxtooyada Dawladda Puntland

Qiimuhu waa Sh.So 10,000 rukun walba . Sanadkii waa Sh.So 170,000 dalka gudihiisa, dalka dibaddiisa Sh.So 500,000 rukunka la waydiisto, waqtiga loo gooyay wuxuu ka bilawdaa 1-da January. Qiimaha qoritaan F.R halkii sadar iyo wixii ka yar waa Sh.So 3,000, rukunka iyo qoritaanka waxaa la waydiistaa qeybta maamulka Faafinta rasmiga ah. Lacagta waxaa lagu bixinayaa xafiiska canshuuraha barriga ee wasaaradda maaliyadda.

TUSMADA

Qaybta Koowaad

Sharciga Baarista iyo Ilaalinta Hilibka ee DPL.

Qaybta labaad

Xeer

Waxba ma leh

Qeybta Saddexaad

Talooyin, Isgaarsiin, Ogaysiis, Iidheh IWM.

Waxba ma leh

Sharci Lr 06. ee 14/08/2012, Kuna saabsan **Sharciga Baarista iyo Ilaalinta Hilibka ee DPL.**

DAWLADDA PUNTLAND EE SOMALIYA | **PUNTLAND STATE OF SOMALIA**

GOLAHA WAKIILADA | **HOUSE OF REPRESENTATIVES**

Xafiiska Guddoomiyaha | ***Office of the Speaker***

Ref:-XGGW/DPL/68 /2012 Garoowe, Khamiis Date:- **09/08/2012**

Ku:- Madaxweynaha DPL

Ujeeddo:- **Ansixinta Xeerka Baarista iyo ilaalinta Hilibka ee DPL**

Guddoommiyaha Golaha Wakiilladdu:-

MARKUU ARKAY:- Dastuurka DPL qodobkiisa 64-aad

MARKUU ARKAY:- Soo gudbinta K/S Madaxweynaha MWK/DPS/503/2012 ee 27/June/2012 kuna saabsan Xeerka Hilibka Puntland

MARKUU TIXGELIYEY:- Baahida loo qabo Xeerkan

MARKUU DHEGAYSTAY:- Doodii iyo Go'aankii Golaha Wakiillada

WUXUU GUDDOOMIYEY:-

Ansixinta Xeerka Baarista iyo ilaalinta Hilibka ee Dawladda Puntland

Allaa Mahad Leh

Cabdirashiid Maxamed Xirsi

Guddoomiyaha Golaha Wakiillada DPL

Guddoomiyaha Golaha Wakiillada
Speaker of the House of Representatives
PUNTLAND STATE

DOWLADDA PUNTLAND

WASAARADDA XANNAANADA XOOLAHA

XEERKA

BAARISTA & ILAALINTA HILIBKA EE DAWLADDA PUNTLAND

Waxa soo saaray **Wasaaradda Xannaanada Xoolaha Dowladda Puntland** iyada oo gacan ka heshay Hay'adda **Qaramada Midoobay ugu qaabilsan Cunnada iyo Beeraha** ee **FAO**, iyadoo u soo marisay Mashruuca FAO **PROJECT OSRO/SOM/608/EC**

FIAT PANIS

Qaybta 3 – Baarista Guud ee looga baahan yahay kawaanada dalka gudihiisa........... 60
Qaybta 4 – Inta ugu yar ee laga dhisi karo kawaanka iyo faahfaahinta dhismaha 61
Qaybta 5 – Awaamiirta Samaynta Kawaanada tuulooyinka.. 63
Qaybta 6 – Fara-ku haynta nadaafadda iyo faya-dhowrka 64
Qaybta 7 – Faya-dhowrka Dhismaha, Qalabka iyo wixii soo raaca 66
Qaybta 8 – Baarista hilibka ee jadwalkan.. 67
Qaybta 9 – Tuurista hilib sadhaysan (wasakheysan) iyo qaybihiisa............................ 68
Qaybta 10 – Dib u baarista hilibka 69
Qaybta 11 – Calaamadeynta iyo summadeynta hilibka iyo weelka hilibka 69
Qaybta 12 – Diiwaan 69
Qaybta 13 – Dhaqan gelinta Lifaaqa 1 ee Jadwalka II 69

JADWALKA III **70**

Qaybta 1 – Gogol Xaar 70
Qaybta 2 – Qalabka habaynta digaagga iyo habraacyada... 70
Qaybta 3 – Habka shaqada... 72

JADWALKA IV.. **79**

Qaybta 1 – Gogol Xaar 79
Qaybta 2 – Ruqsada ogolaanshaha safrinta Hilibka, iwm. 79
Qaybta 3 – Heerarka faya-dhawrka ee safrinta Hilibka... 82
Qaybta 4 – Qaabka iyo adeegsiga gaadiidka iyo weelka.. 84

JADWALKA V **87**

JADWALKA VI.. **93**

Qaybta 1 – Gogol Xaar 93
Qaybta 3 – Waxyaabaha looga baahan yahay habeynta hilibka la Qasacadeenayo 94
Qaybta 4 – Calamadeynta iyo Sumadeynta Weelasha Hilibka, Kuwa Wax lagu duubo iyo kuwa lagu qardaaseeyo 96

JADWALKA VII.. **97**

JADWALKA VIII **100**

JADWALKA IX... **101**

"Equipment" (Qalab) – Waa qalabka aan cuntada ahayn ee loo adeegsado howlaha meelaha kawaanada gawraca xoolaha;

"Export Slaughterhouse" Kawaanada gawraca xoolaha ee hilibka dibada loo dhoofiyo ee mas'uulka wasaaraddu shaaciyay in xoolaha dalka lagu qali karo, ka dibna hilibkooda loo diyaariyo in dibada loo dhoofiyo;

"Facility" Waa qalab ama wax kasta oo fududeeya howlaha meelaha hilibka laga soo saaro ama lagu iibiyo jumlad iyo tafaariiq, sida: kawaanada, dukaamada, meheradaha hilibka oo jumlad iyo tafaariiq loogu gado, iyo ujeedooyinka howlgalka hilib soo saarka, iyada oo la tiigsanayo Jadwalka VI, dhismaha qayb ka mid ah meelaha xoolaha lagu qalo ama aan ahayn, halkaas oo hilibka laga soo saaro, kadibna dadweynaha loo soo bandhigo si ay u iibsadaan;

"Food" (Cunto) —Waa cunto kasta oo dadku quutaan;

"Food Business Operator" (Maamulaha Ganacsiga Cuntada) – Waxaa loola jeedaa shirkad kasta ama qof kasta oo mas'uul ka ah maamulka ganacsiga cuntada;

"Government" (Dowlad) – Waxaa loola jeedaa Dowladda Puntland Ee Soomaaliya;

"Hazard Analysis and Critical Control Point Scheme (HACCP") -- Waa hab maamulka fayadhowrka/nadaafada saameyneysa shaqsi kasta oo ka shaqeeya shirkadaha soo saara hilibka, iyada oo mar kasta la baarayo, laga hor tegayo, la yareenayo, la xadidayo khatarta ku iman karta caafimaadka dadweynaha isticmaala hilibka xilli hore;

"Health Stamp" (Shaabad Caafimaad) -- Waa Shaabadda baaraha caafimaadka hilibku ku calaamadeeyo (dhufto) xoolaha caafimaadka qaba ee la qali karo iyo hilibka uu baaray ee uu fasaxay in la cuni karo;

"Lairage" (Xerada Xoolaha) – Waxaa loola jeedaa xerooyinka xoolaha lagu xareeyo ka hor inta aan la qalin;

"License" (Ruqsad) – Waa Ruqsad, ogolaansho, shahaado/cadeyn ama ogolaansho rasmi ah oo qoraal ah in loo haysto ka hor inta aan la galin howl kasta ama shaqooyin kasta oo hoos imanaya xeerkan;

"Local Slaughterhouse" Waa Kawaanada xoolaha lagu qalo ee dalka gudihiisa laga isticmaalo ee Wasiirku shaaciyey in xoolaha dalka lagu qalo, ka dibna hilibkooda loo diyaariyo in suuqyada dalka lagu iibiyo/lagu istimaalo;

"Meat" (Hilib) – Waa dhammaan hilibka neefka la qalay ama qayb ka mid ah hilibkiisa ee cunto ahaan loo cuno, ha ahaado hilib cusub, la qaboojiyey, la barafeeyey ama la habeeyey;

"Meat Inspector" (Hilib baare) – Waa baaraha caafimaadka hilibka oo aqoon sare iyo khibrad leh oo uu magacaabay mas'uul sare si loo fuliyo shuruucda Jadwalka V si uu u guto shaqada baarista hilibka ee halkan ku tilmaaman;

"Vendor" (hilib iibiye/gade) – Waa qofka ka shaqeeya kawaanada ama meelaha la mid ka ah si u hilibka dadweynaha uga iibsho, ha ahaado mulkiilaha hilibka, mid la soo kiraystay ama mid wakiil ka ah mulkiilaha ama mid kawaanku soo kiraystay;

"Veterinary Inspector" (baaraha caafimaadka hilibka) – Waa baaraha caafimaadka hilibka, xirfadna u leh howshan oo ay magacaabeen madaxda sare si u guto howlaha faya-dhowrka hilibka, isaga oo hoos imanaya xeerarka xeerkan, wakiil ka ah hilib baarayaasha sar sare ama madaxa dakhaatiirta caafimaadka xoolaha oo ah amar bixiyaha;

"Village Slaughterhouse" – (Kawaan Xaafad/Tuulo) – Waa kawaan ama meel xoolaha lagu gawraco oo aan weyneyn, adeeg hilib siiya Tuulada/xaafadaha, ogolaanshana ka haysta wasiirka mas'uulka ka ah xeerkan;

"Wholesaler" (hilib jumlad ku gade/iibisade) – Waa qofka hilibka kaga soo iibsada jumlada kawaanka si u tafaariiq ahaan u sii gado;

QAYBTA II – ILAALINTA FAYA-DHOWRKA IYO AHMIYADAHA KALE EE GAWRACA XOOLAHA KA HOR

Faya-dhowrka khuseeya wax soo saarka asaasiga ah.

3. (1) Qof kasta oo Mas'uul ka ah gawraca xoolaha waa in:–

(a) Uu fuliyaa talaabooyinka uu Agaasimuhu u baahan karo waqti kasta si loo hubiyo in wax soo-saarka xoolahaas aanay wax khatar ah u keeni karin bini Aadamka lana quudankaro;

(b) Uu diyaariyaa, xafidaana diiwaanada warbixineed ee hannaanka wax soo saarka hilibka.

(2) Si looga hortago shaki kasta oo iman kara, qofka mas'uulka ka ah xoolaha la gawraco, isaga oo fulinaya waxyaabaha looga baahan yahay ee ku xusan qodobada (1) (b), waa inuu hayaa diiwaan qoran oo muujinaya:–

(a) Waxa uu qabtay intii lagu jiray xilliga uu u idamaday Agaasimuhu ee lagu baarayo laguna xakameynayo cudurada faafa ee ku dhaca xoolaha dadkana u gudbi kara ee ku dhex jiri kara xoolihiisa;
(b) Cudurada uu la kulmay iyo tilaabooyinka uu ka qaaday isaga oo u gudbinaya cida qusaysa howshaas
(c) Hababka faya-dhowrka ugu fiican ee uu isticmaali jiray sida daaweynta xoolihiisa hababka dhaqitaankiisa iyo wax soo saarkooda ,deegaanka ay ku noolaayeen xoolihiisa
(d) Haddii ay jirta iyo hadii kalaba in uu cadeyn karo in xoolihiisa dhammaan ay wax soo saar la haayeen, haddii ay jirto hab noocee ah ayuu ku cadeyn karaa

(a) In ay yareeyaan khataraha laga hadlayo; iyo in ay diyaariyaan shaqaale xaqiijiya

(i) guryaha iyo goobaha cuntada xoolaha lagu siiyo iyo meelaha kale ee ay ka jiri karaan cudurada xoolaha iyo dadku isu gudbiyaan ayna ka faafi karaan khatara kale waa in si fiican loo nadiifiyaa loona ilaaliyaa nadaafadooda iyo faya-dhowrkooda

(ii) In la helo nidaam howlaha socodsiiya, la iskana fogeeyo raqda xoolaha dhintay iyo haraaga wasakhda si halkaasi ayna uga iman cudurada dhiiga iyo lafaha ku dhaca, saameyna ku yeelan kara bini Aadamka iyo caafimaadka xoolaha.

(iii) Walxaha Kiimikada ee adeegsadaan shirkadaaha ama ganacsatada waa in ay u keediyaan hab aan degaanka waxyeelo u keeni karin.

(iv) In la qaado talaabooyin lagama maarmaan u ah dhowrista deeganka iyo badbaada wax soo saarka xoolaha

Faya-dhowrka xoolaha loo wado kawaanadana gawraca

6. (1). Qofka kasta oo safrinaya xoolaha loo wada kawaanka gawraca waa in uu ilaaliyaa caafimaadkooda iyo nabadgalyadooda

(2). Safriyaha xooluhu waa in uu raacaya xeerka Jadwalka 1- qaytiisa 2 ee xeerkan.

(3). Qof kasta oo ka horyimada xeerkan waa loo ciqaabaya…………………..

Faya-dhowrka xoolaha inta lagu jiro gawraca iyo qaliinka xoolaha

7. (1). Baaraha caafimaadku waa inuu ilaaliyaa qodobadan soo socda gawraca xoolaha ka hor :-

(a) Xoolaha loo keenay qaliinka waa in si fiican guud ahaan loo nadiifiyaa inta aan la qalin, si aanay u carqaladayn faya-dhowrka gowraca iyo harag ka saarista.

(b) Waa in xoolaha dushooda laga ilaaliyaa wasakhada iyo jermiska cuntada si ay u sahlanaato gowraca iyo harag kasaarida.

(c) Xoolaha oo dhan waa in la baadho gowraca ka hor.

(d) Waa inay diyaar yihiin agabka baarista (Anti-mortem), agabka gargaarka deg dega ah, iyo warbixin waafi ah

(g) In la Sameeyo wax kasta oo suuragelinaya horumarinta iyo kor u qaadida heerka faya-dhowrka iyo badbaada hilibka

(3). Dhammaan dadka lagu magacaabay xeer-hoosaadka (2) (a) ee xeerkan, iyada oo aan loo eegeyn magacaabidooda iyo jagooyinka dowlada u hayaan, waa inay sitaan shahaadooyin sare oo laga aqoonsan yahay Golaha dhakhaatiirta caafimaadka xoolaha,

Ka hortagida mabaa'dida khatar gelin karta fayo-dhowrka

9. (1) Shaqaale kasta waa inuu-

(a) Raacaa nidamaka iyo hababka loo shaqeeyo, taas oo ujeedadeedu tahay dhaqan gelinta hababka fiican ee faya-dhowrka goobaha gawraca.

(b) Waa inuu kawaankiisa howlaha uu ka hayo ka hortagaa mabaadiida khatar gelin karta faya-dhowrka, waqtiga lagu jiro gowraca iyo harag ka saarida neefka

(2) Qof kasta oo ka horyimaada xeerkan waa loo ciqaabayaa

Dabagalka xafidaada diiwaanka iyo warbixinaha silsilada cuntada

10. (1) Shaqaale kastaa waa inuu hubiyo, xooga saaro oo dabagal ku sameeyo sisilada cunnada oo ah xerada ilaa afka qofka hilibka cunnaaya, sida Agaasimuhu amar ku bixiyo hada wakhtiga la joogo. Waana inuu ururiyey dhammaan xogta laga maarmaanka ah iyo qoraalada caawinaya dabagalka shaqada.

(2). Xog kasta oo laga ururiyo silsilada cunta sida ku qeexan xeer hoosadka (1) waa inuu hilib baaruhu u gudbiyaa madaxa dhakhaatiirta baarayaasha hilibka. Si loo qiimeeyo shaqada hilib baare kasta oo loo magacabay kawaaan aan wali la diiwaan galin waa in uu haysto diiwaan u ku qoro howl maalmeedkiisa.

(a) Diiwaan gelinta tirada xoolaha la qalay iyo inta kiilo ee hilib ah ee uu soo saaray.

(b) Meesha xoolaha ka yimaadeen iyo meesha hilibka la gaynaayo.

(c) Natiijadii baaritaanka hilibka

(d) Waxyaalaha kale ee gaarka ah ee madaxa baarayaasha hilibku u arko lagama maarmaan.

(3) Warbixinaha iyo qoraalada la ururiyey sida ku qeexan heer hoosadka (1) ka sakow waa in uu hilib baaruhu haysta diiwaan muujinaya waxyaalhan:-

(a) Tirada, nooca, jinsiga, lambarka iyo astanta neef kasta wata soo galay kawaanka uu ka shaqeeyo sida agaasimuhu codsado hadba wakhtiga lagu jiro.

Baahida Ruqsad Helid Ka Hor Inta Aan La Hawl Gelin Kawaanka

12. Qof aanan heysan ruqsad uu kaga howl galo kawaanada gawraca xoolaha ama meel kale oo hilib lagaga shaqaynayo, sida dhoofinta hilibka, soo dajinta hilibka, rarida hilibka, qaybinta hilibka, jumlada hilibka iyo tafaariiq meel kasta oo dalka ka mid ah, ama inuu isku dayo wax yaabaha aan soo sheegnay isaga oo aan haysan wax ogolaasha ah, sida ku qeexan qaybta xeerkan.

Codsiga bixinta ruqsada

13. (1) Codsashada ruqsad kasta oo loo baahdo ee qaybaha 10 iyo 11 ama xeerarka waa inay ahaadaan qaabka mas'uulka wasaaradda ujeedadan ku tilmaamay

(2) Codsiga waxaa lagu hagaajinaya Mas'uulka wasaaradda ama qof u ku wakiishay qoraal ahaan in u qabto araajida, bixiyana ruqsada.

(3) Haddii qof la siiyo ruqsada howlgalka kawaanka waa inuu buuxiyaa codsaduhu shuruudahan qoran:

(a) Meesha dhabta ah ee kawaanku ku yaalo iyo haddii ay jiraan tas-hiilaad kale ee la xiriira howlaha kawaanka.

(b) Astaamaha u gaarka ah meesha kawaanku ku yaal, habka biya saarka iyo wixii kale ee la xiriira, si loo daryeelo xaalada nadaafadeed.

(c) Naqshad xirfadaysan oo la ansixiyey oo ka turjumaysa kawaanka, tas-hiilaadka kale ee yaala iyo awooda howsha gudihiisa lagu fulin karo.

(d) Qoorshayaal faahfaahsan oo muujinaya tirada qolalka, howsha lagu fulin karo halkii qol, meelaha ay yaalaan qalabka muhiimka ah iyo agabka kale iyada oo la cadeenayo howsha lagu dhex fulin karo kawaanka;

(e) Daraasad iyo Sawir muujinaya halka kawaanku ku yaal, agabkiisa iyo hantida ee taal meesha, iyado oo si cad loo qeexayo shaqada dhabta ah ee lagu qaban karo.

(f) Iyo warbixinada kale ee Agaasimuhu u baahan karo;

(4) Marka hilibka la diyaarinayo, dhoofintiisa, soo dajintiisa, raridiisa, qaybitiisa, jumlad iyo tafaariiq iibinta, codsiga ruqsada waa iuu waafaqsan yahay qawaaniinta khuseeya ruqsada iyo baahiyaha u tilmaamayo qaybta xeerkan.

(5) Agaasimaha ama wakiilkiisu, waa inay go'aan ka qaataan codsiga xeerka muddo 30 bari gudahood, uuna codsadaha xeerku qoraal ugu gudbiyaa go'aankiisa. Haddii

xaqiijiyo in sitaha lahaanshu u yahay xaq lihii /mulkiilihii lahaansha saxda ah, ama u wakiilkiisa u ka lumay, ka baaba'ay, ka xumaaday ama laga xanibay;

(b) Waxaa jiraysa khidmad khaas ah oo la baxsho marka Lahaansho la badalayo sida Agaasimuhu amar ku soo saari doono;

(c) Ruqsada la bedelay waxaa dusha sare lagaga qorayaa "Bedel" (Replacement), iyada oo hal mar wax ka badan la ogolayn in la badasho Ruqsada;

(6) Ruqsad kasta oo cusub ama badel lagu bixiyey oo hoos yimaada xeerkan wuxuu noqonaya hantida dowladda, sidaa darteed lama sii gudbin karo;

Awooda Amar bixinta Qawaaniinta

18. (1) Wasiirku wuxuu Dikreeto ahaan waqti ka waqti ku soo saaari karaa xeerar cusub si loo dardar galiyo loona fuliyo Xeerkan, xeerarkan waxaa ka mid noqon kara:-

(a) Isaga oo la tashanaya Wasiirka wakhtiga la joogo ka mas'uulka ah Caafimadka dadweynaha, madaxda dowladaha hoose, madaxda biyaha iyo deegaanka, wuxuu soo saaraya lahaansha ruqsada, maamulka xeerarka kawaanada, dhismayaasha iyo meelaha kale ee hilibka la quuto lagnaa soo saaro.

(b) Wuxuu Wasiirku soo saarayaa xeerar gaar ah oo lagu dabaqayo heerarka loo kala saaray kawaanada sida ku xusan qodobka qaybta 16 (1) ee xeerkan

(c) Wuxuu qeexaya meelaha loo asteeyey inay ka adeegaan kawaanada heerkooda la kala saaray.

(d) Isaga oo la tashanaya Wasiirka mas'uulka ka ah caafimaadka dadweynaha, ururrada xirfada u leh howshan, Rugta Ganacsiga iyo washadaha, iyo Urur ka wakiil ah xoolo dhaqatada, macaamiisha hilibka iyo dadka xirfada u leh badbaada cuntada. waa in wasiirku cayimaa heerarka ah, in loo kuur galo iyada oo tixgalin la siinayo samaynta wax soo saarka hilibka, oo ay ka mid yihiin Magac u bixinta, Cadeynta, Waxyaabaha uu ka kooban yahay, carfiyeen, ama wasakhayn kara, sumadayn iyo baakadayn / qasaca-daynta wax soo saarka;

(e) Wuxuu bixinayaa awaamiirta baarista hilibka, kawaanada gowraca xoolaha, guryaha, hilibalayda iyo waxyaabaha cuntada lagu carfiyo ama waxyaalaha wasakheyn kara ee la xiriiri karo iyo waxyaalaha looga baahan yahay hagaajinta tayada hilibka.

(f) Wuxuu bixinaya qodobo la dajiyey oo la raaco sida ugu saraysa ee lagu ogaanayo germisyada ku jira neefka la qalay iyo heerka ugu sareeya ee hadhaaga suntan (cayayaanka, daawooyinka xoolaha iyo wasakhaynta deegaanka) ee saamayn kara hilibka, islamarkaana wuxuu bixinayaa tilmaaha lagu hagaajinayo hilibka;

(g) Wuxuu bixinayaa hababka loo maamulo hilibka iyo faya-dhowrka hilibka, sida kaydinta, rarka iyo safrinta, Jumlad iyo tafaariiq u iibinta hilibka;

(h) Wuxuu qeexayaa faya-dhowrka iyo heerarka kale ee maaraynta xaaladaha safrinta xoolaha loogu talagay gawraca;

(i) Wuxuu bixinaya awaamiirta xeerka ruqsad bixinta, maaraynta hilibka, wax soo saarkiisa ee la dhoofinayo ama la soo dejinayo, raad-raaca xoolaha halka laga keenay iyo wax soo saarka xoolaha;

Xeerka Baarista iyo Maamulka Xeerarka Kawaanada Gowraca Xoolaha Ee Hilibka Dibedda Loo Dhoofiyo

Qaybta 1 -- Gogol Xaar

Tixraac

1. Xeerkan waxaa loogu yeeraa xeerarka baarista iyo maamulka hilibka (kawaanada gowraca ee hilibka dibedda loo dhoofiyo).

   Shaacinta kawaannada gowraca xoolaha ee hilibkooda dibedda loo dhoofiyo iyo arrimaha la xiriira

2. (a) Wasiirku wuxuu xeer ku shaacinayaa derajada iyo heerarka kawaannada gowraca xoolaha, si loogu aqoonsado kawaannada gowraca xoolaha ee loogu talagalay diyaarinta hilibka la dhoofiyo.

   (b) Wasiirku waa inuu wakhti ilaa wakhti soo saaraa dikreeto ay ku qoran tahay howsha iyo warbixinta loogu talagalay dhamaan baarayaasha caafimaadka xoolaha, shaqaalaha iyo dadka kale ee howshan ku howlan, baahida Hay'adda caafimaadka xoolaha ee caalamiga ah (OIE Codex) ee ah nadaafadda, fayadhowrka hilibka iyo badbaadada hilibka;

3. Awaamiirta ku qoran jadwalkan waa in lagu dabakhaa howsha ka socota kawaannada gawraca ee hilibkooda la dhoofiyo sida lagu soo shaaciyey xeerka 2 ee xeerarkan, inkasta oo xad u yeelidii hore ee kawaanada lagu gawraco xoolaha hilibkooda la dhoofiyo ee sida gaar ah lagu soo sheegay xeerarkan ama dikreetada wasiirka, xeerarkan waxay dabakhi karaan waxyaabaha dib loo habeeyay haddii ay lagama maarmaan noqoto derajooyinka iyo heerarka kawaannada gowraca xoolaha;

4. (1) Qofna kuma gowrici karo kawaanada xoolaha hilibkooda la dhoofiyo xoolo uusan soo baarin baaraha caafimaadka hilibka, marka laga soo reebo xaaladaha deg degga ah oo la soo marinayo xoolaha baaris gowraca ka hor;

   (2) Waa waajibaadka qofkasta oo shaqaale ah inuu la sameeyo qorshe kasta oo lagama maarmaan ah baaraha ku qoran kawaankiisa, si uu u sameeyo baarista caafimaadka xoolaha gowraca ka hor iyo baarista neefka gowraca ka dib, shaabadaynta iyo caddeynta baarista, summadda weelka, xirmaynta iyo oggolaanshaha rarka iyo arrimaha kale ee looga baahan yahay xeerkan.

   (3) Howlwadeen kasta waxaa kale oo uu qabanayaa:

   (a) Wuxuu sameynayaa qorshayaal macquul ah oo uu ku da-dejinayo baarista caafimaadka xoolaha gawraca ka hor ee la keenay kawaankiisa: iyo

siinayo wakhti xaddidan si uu u qaado tallaabooyin uu ku saxayo meel ka- dhaca xeerarkan lagu sameeyey;

Haddii waqtiga loo cayimay howl wadeenka kawaanku uu diido ama dhayalsado inuu qaado tallaabooyinka saxda ah, agaasimuhu wuxuu xirayaa kawaanka

(3) Haddii sababta xiritaanka kawaanku ay ahayd mid cilmi ku saleysan ama arrimo farsamo, Agaasimuhu waa inuu u diraa madaxa baarayaasha si uu u soo eego xiritaanka kawaanka iyo inuu talo ka soo siiyo, in howl wadeenka kawaanku qaaday tallaabooyinkii saxda ahaa ee laga rabay iyo haddii kaleba si kawaanka dib loogu furo.

(4) Qof kasta oo ku qanci waaya go'aanka Agaasimaha ee hoos yimaada xeerkan, wuxuu dacwad u dirsan karaa wasiirka, haddii u ku qanci waayo go, aanka wasiirka wuxuu u dacwoon karaa Maxkamada.

(5) Agaasimuhu waa inuu qaabka ugu fiican u soo saaraa warbixin dadka loogu talagalay oo ku saabsan magacyada iyo kawaanada gowraca xoolaha ee la xiray iyada oo loo cuskaday xeerkan, sidoo kale waa inuu Agaasimuhu kaydiyaa diiwaanada kawaanada la xiray, kuwaas oo u gelinayo:

Magaca iyo lambarka diiwaanka kawaanka gawraca ee la xiray,

(a) Magaca iyo lamarka uu ku diiwaan gashan yahay
(b) Sababta loo xiray iyo taariikhda la xiray, iyo
(c) Warbixinada kale ee Agaasimuhu u arko lagama maarmaan.

11. (1) Baaraha caafimaadka hilibku waa inuu tagaa kawaanada gawraca xoolaha ama qayb ka mid ah mar kasta, hadday shaqeynayaan iyo haddayna shaqeynaynba si baarista halkaas ka socoto loo waafajiyo qawaaniintaan.

(2) Iyada oo aysan jirin jeclaysi ama nebcaysi amrada qaybta (1) ee xeerkaan, Agaasimuhu isagoo la tashanaya madaxa baarayaasha caafimaadka hilibka iyo hadduu jiro ururka howl-wadeenada waa inuu dikreeto ku soo saaraa saacado go'an gawraca xoolaha Kawaanada ku sharciyeysan xeerkan.

12. Dhammaan xoolaha loo gawracay in hilibkooda la dhoofiyo waa inay ahaadaan kuwa caafimaad qaba, waana inay soo maraan baaris caafimaad gawraca ka hor

13. Waa in baaraha caafimaadka hilibka loo diyaariyaa meelo ku habboon oo si fiican u qalabaysan oo howlihiisa gaar ka ah ku qabsado.

14. Ma jirayso waax ama qayb ka mid ah kawaanka hilib dhoofinta oo looga shaqeeyo, waxaan ka ahayn amarka baaraha caafimaadka hilibka.

15. Lagama saari karo neef la gawracay ama hilib kawaanka hilib dhoofinta ilaa la ogeysiiyo baaraha caafimaadka hilibka, isaguna oggolaansho qoraal ah ku bixiyo in laga saaro kawaanka.

(e) Haddii xoolaha la lugaysiiyo waa inay la socdaan daryeele caafimaad xoolaad ah iyo nin dal yaqaan ah, waxaa kale oo loo baahan yahay meelaha xooluhu ka soo safreen inuu joogo kaaliye caafimaad xoolaad. Jidka xooluhu ku safrayaanna waa inay ka helaan daaq iyo biyo xliliyada kala duwan marba sida duruufto tahay.

(f) Haddii safarka dhulka uu yahay mid aad u dheer, waa in xoolaha loo hayaa raashinka sida caws qallalan iyo biyo saafi ah, ka hor safarka xoolaha waa in la dersaa xaaladaha dhulka ee xooluhu marayaan iyo xaalada cimilada, inta jidka lagu jiro iyada oo loo eegayo duruufaha waa in xoolaha la nasiyaa, waxaa kaloo la eegayaa duruufaha masaafada safarka waxaana la samayn karaa meelo xooluhu ku nastaan.

(g) Xoolaha waa inaan la garaacin ama aan loo la dhaqmin si cadowtinima ah, gaadiidka xoolaha lagu safrinayaa waa in uu leeyahay saqaf sare oo hawadu geli karto, iyo qolol ballaaran oo xooluhu isku ciriirin karin.

(h) Meelaha xooluhu marayaan ee uusan Agaasimuhu geynin kaaliye caafimaad xoolaad waa inuu la socdaa xoolaha dhakhtarka caafimaadka xoolaha ama qof kale oo ka socda dhakhtarka xoolaha

(i) Qofka safrinaya xoolaha waa inuu haystaa inta aanu bilaabin safarkiisa oggolaansho iyo fasax rasmi ah ama dukumeentiyada safarka si aan jidka hakadyo xoolaha loo gelin.

(j) Marka xooluhu soo gaaraan meesha lagu dejinayo, waa in si fiican oo degan loo dejiyaa laguna hayaa meelo qalabaysan oo uu oggolaaday dhakhtarka jooga meesha xooluhu ku soo degaan, iyada oo la siinayo cunto iyo biyo ku filan, haddii kale ay ku jiraan meesha qalabaysan inta ay marayaan baarista caafimaadka gawraca ka hor.

(k) Qofka safrinaya xoolaha wuxuu u gudbinayaa howl wadeenka goobta warbixin dhammeystiran oo ku saabsan xoolaha uu keenay, sida wax soo saarkooda, caddeymahooda iyo meesha ay ka yimaadeen sida xeerkan qeexayo ama xeer kale oo qoran.

(l) Haddii neef buko ama laga joojiyey gawraca sabab kale awgeed, waa inaan la oggolaan inuu iskii ugu war wareego ee waa in meesha laga saaraa sida ku xusan xeerkan;

(m) Haddii tuurista wasakhda dhiriqada iyo raqda neef ku soo bakhtiyey safarka ay lagama maarmaan noqoto,isla sidii hore oo kale ayaa la sameynayaa, si looga hortago faafidda cudurada, hoos u dhaca nadaafada deegaanka, khatarta ku imaan karta cidda kale ee isticmaasha wadada iyo dhibaato ku imaan karta dadka deriska la ah wadada; iyo

5. Iyada oo la raacayo awaamiirta xeerka (4) waa in ay jiraan qalab gaar ah oo la qufuli karo hawaduna geli karto, xeryaha xoolaha buka iyo kuwa laga shakiyey oo leh biyo saar u gaar ah si looga digtoonaado inaysan xoolaha kale u gudbin wax cudur ah, ilaa mas'uuliyiinta sare u arkayaan in qalabkan laga maarmi karo.

6. Cabbirka agabka xeryaha xoolaha waa inay ahaadaan kuwa daryeelaya xuquuqda xoolaha.

7. Xeryaha xooluhu waa inay u diyaarsan / dhisan yihiin qaab fududeeya baarista caafimaadka xoolaha gawraca ka hor, iyo inay yeeshaan iftiin ku filan dhammaan xeryaha oo dhan marka uusan jirin iftiinka caadiga ah ee maalintii;

8. Waa inay jirtaa meel kale oo dhinaca ku haysa oo si aad ah u qalabaysan oo lagu buufiyo laguna nadiifiyo gaadiidka xoolaha qaada.

9. (1) Xeryaha loogu talagalay in lagu hayo xoolaha gawraca ka hor, waa in aanay lahayn waxyaala muda oo fiiqan ama wax adag oo dhaawici kara xoolaha;

   (2) Xoolaha waa in aan la isugu keenin hal meel ah si aysan isu dhaawicin; iyo
   (3) Sagxadaha ay maraan xoolaha gawraca loogu talagalay waa inay ahaadaan:

   (a) Mid u dhisan hab xooluhu si fudud u kori karaan ugana degi karaan si fiicana ugu socon karaan .

Qolalka Iyo Qaybaha kale ee kawaanku leeyahay

10. Kawaanadu waa inay ku qalabaysnaadaan;

    (1) Qolal iyo qaybo waasic ah oo lagu fulin karo dhammaan adeegyada suuragalka ah ee lagu yareyn karo wasakhowga hilibka oo si weyn looga shaqeeyey.

    (2) Agab iyo qalab loo diyaariyey, loo dhisay ama loo maamulay si ay shaqaalaha ugu suurta gasho inay u gutaan shaqadooda hab nadaafadi ku dheehan tahay;

    (3) Qolalka loogu talagalay Gawraca xoolaha iyo harag ka saaridda, jarjaridda xubnaha kale ee neefka waa inay kala soocnaadaan ama kala fog yihiin si loo fuliyo shaqooyinka soo socda.

    (a) Gawrac neefka iyo dhiig baxa

    (b) Ka saarida uur ku jirta iyo xubnaha kale ee neefka.

    (4) Qolal loogu talagalay howlaha soo socda:

    (a) Qashin saarka iyo nadiifinta Caloolaha iyo mindhicirada;

(2) Qolalka waa in laga ilaaliyaa soo gelidda ama hoy u noqoshada cayayaanka, shimbiraha, jiirka, dulinka yar yar ee xoolaha iyo beeraha waxyeeleeya;

(3) Sagxadda goobaha biyuhu ku jiraan waa inay lahaadaan biya shub toos biyihiisu ugu dhacaan saaqiyada loogu talagalay.

(4) Albaabada dibeddu waa in aanay toos ugu furmin halka hilibka laga shaqeynaayo;

(5) Waa in lagu rakibaa qalab u dhaxeeya hilibka iyo sagxada ama gidaarka oo ka celiya hilibka inay taabtaan;

(6) Goobaha xoolaha lagu gawracayo waa inay kala soocan yihiin si shaqadu u socoto iyo in laga hor tago isu gudubka wasakhda qaybaha kala duwan ee goobaha gowraca. Haddii hal goob wax ka badan ka shaqaynayso goobaha gowraca isla dhismahaasi, waa inay jirtaa masaafo ku filan oo u dhexaysa marinnada gowraca si looga hortago is wasakhayta hilibka;

(7) Agabka loogu talagalay in jeermiska looga dilo qalabka gawraca iyo kuwa kale ee lagu shaqeeyo waa in ay leeyihiin biyo la kulayliyey oo cabbirka kulayl-koodu ka yareyn 82 °C ama waa in la adeegsadaa hab kale oo badali kara habkan oo ay isku tayo yihiin;

(8) Qalabka ay gacmaha ku mayraan shaqaalaha ku howlan soo saarka hilibka waa inay leeyihiin furayaal loo sameeyay si looga hortago faafida jeermiska. Furayaashan waxaa la doorbidaa in lagaga shaqaysiiyo cadaadiska cagta iyo jilibka;

(9) Kawaanku waa inuu yeeshaa biyo nadiif ah oo la cabbi karo iyo biyo qabow oo ku filan si howluhu si hufan ugu socdaan;

(10) Sagxadaha hoose ee kawaanka gawraca xooluhu, waa inay yihiin kuwa siman, aysanna ka gudbi karin wax kasta oo dareere ah, waana inay derbiyadu ugu yaaraan kor uga kacsan yihiin 10 cm xaglaha isku xiraya derbiga iyo sagxada ahaadaana kuwa daboolan;

(11) Sagxadaha kawaanka gawraca marka laga reebo kuwa kaydinta qallalan iyo qolalka hargaha, waa inay yeeshaan biyo shub hoos u jan-jeera oo ku qalabaysan dabino ur udgoon leh;

(12) Biya saarka sagxaduhu waa inay leeyihiin suxuun qashinka qabta ka dibna saara waxyaabaha adag iyo kuwa duxda leh, haddii biya-saarku ka imaanayo sagxada qolka gowraca, waa inuu jiraa god qabta xinjiraha dhiigga;

wakhtiga shaqadu socoto howl wadeenka kawaanku shaqaalihiisa ama wakiiladu waa inay:

(a) Waa inay xidhaan dhar midabkoodu khafiif yahay oo ka ilaaliya wasakhda si fududna loo mayri karo, waana inay yaalaan tiro ku filan oo dharka shaqada ah si ay ugu fududaato shaqaalaha inay badalan karaan maalin kasta ama sida uu amro baaraha caafimaadka xooluhu, lebiska waxaa ka mid ah jaakado cad-cad, gacma gashi, koofiyado, af gashi, karanbiyool iyo kabo xiran ah oo caag ah.

(b) Laguma hayn karo qolka badalashada dharka oo aan ka ahayn lebiska shaqada ee la oggol yahay

(c) Laguma badalan karo qaybaha kale ee shaqadu ka socoto.

(d) Kuma haysan karaan dharkooda qof ahaaneed iyo waxyaabaha kale qaybaha kale ee shaqadu ka socoto;

(e) Waa inay xidhaan waxyaabo sharciyeysan oo timahooda ka celiya inay ku dhacaan hilibka, sida shabaqa timaha, koofiyado ama duubka madaxa waxyaabaha garka la gashado, kuwaas oo dhammaan loo istimaalo in timaha go'aya looga ilaaliyo hilibka.

(f) Dharka shaqada waxay badali karaan haddii duruufi timaado ama uu amro baaraha caafimaadka hilibku;

(g) Waa inay xidhaan afka iyo sanka marka ay qufacayaan ama hindhisayaan, sigaar lama cabbi karo, wax laguma calalin karo, waxna laguma cuni karo, si kasta ahaatee, waa in aanay u dhexeyn shaqaaluhu kawaanka gudihiisa iyo dibedda kawaanka xilliga shaqadu socoto;

(h) Waa in la baaraa shaqaalaha Caafimaadkooda xilliyo kala duwan ee suura-galka ah, iyada oo loo baari karo qof-qof ama shaqaalaha oo dhan mar kasta oo uu amro baaraha caafimaadka hilibku;

(i) Shaqaaluhu waa inay wargeliyaan maamulaha kawaanka markasta oo ay xanuunsadaan ama lagu tuhmo xanuun;

(j) Shaqaaluhu waa inay gacmaha mayraan inta shaqada lagu jiro si loo ilaaliyo heerka faya-dhowrka fiican, iyaga oo istimaalaya saabuun iyo waxyaalo kale oo la oggolaaday inay gacmaha ku mayraan; iyo

(k) Dumarku waa in aanay xiran dahabka, timo dheer oo aanay ku xirneyn koofiyad iyo ciddiyaha gacmaha oo aanay soo marsan xamuurad iwm.

(2) Qof kasta oo uu ka mid yahay mas'uulku, shaqaalihiisa ama wakiilkiisa oo ku xadgudba qawaaniinta xeerkan- wuxuu galay gef/dembi, waana lagu qaadayaa dembiga uu galay.....

(a) Kuma habboona neefka la gawracayo in la garaaco ama la jir dilo;

(b) Wax dhiigbax deg deg ah ku keeni kara;

Shuruudaha Gawraca Xalaasha ah ee Geela

(2) Marka Geela la gawracayo, waxyaabaha soo socda waa in laga taxadaro:

(a) Neefka la gawracayo waa in la geeyo goobta ku habboon

(b) Goynta Xangullada luqunta marka la gawracayo;

2. (1) Iyada oo ah in la raaco baahiyaha xeerka 1, xeerka gawraca laftiisa wuxuu noqon karaa qalab ama aalad u ansixiyey Agaasimuhu.

(2) Iyada oo aysan jireyn jecleysi ama nebcaysi awaamiirta xeerka 1 ee qaybtan 1, aalada gawraca ama habka gawraca waxaa raaci kara waqtigan la joogo:–

(a) Qalab loogu tala galay gawraca oo lagu ansixiyey Hababka xalaasha ah ama shuruudaha diinta looga baahan yahay xagga gawraca, dhaqanka ama caadada laga yaqaan waddanka, ama sida ay dalbadeen dalalka macaamiisha ah iyo qalabka ay la yimaadaan haddii qalabkaasi waafaqsan yahay shuruucda xeerka 1-aad; ama

(b) Waxaa kaloo la isticmaali karaa mindi ka sameysan bir oo afaysan oo lagu gawraco xoolaha yar yar sida riyaha iyo idaha.

3. Qofka xoolaha gawraca nadaafadiisa looga baahan yahay ka sakow, waa inuu yahay qof awood iyo tababar u leh, fulin karana gawrac deg deg ah ee xoolaha;

4. (1) Xoolaha soo socda waxaa ka reebban qalliinka iyo in la geeyo meelaha xoolaha lagu qalo ee sharciyeysan ee hoos yimaada xeerkan, xoolaha ka caaggan gawraca waxaa ka mid ah:

(a) Xoolaha rimman ama looga shakisan yahay inay rimman yihiin ama xoolo dhalay in ka yar 3-bilood,

(b) Xoolaha Irmaan

(c) Xoolaha buka ama kuwa loo arko inay bukaan marka la samaynayo baarista gawraca ka hor waxay noqonaysa dambi, qof kasta oo daweeya ama isku daya inuu daweeyo xoolo caafimaad ahaan loo aqoonsaday inay bukaan, si loo dhaafiyo baarista caafimaadka xoolaha gawraca ka hor, xoolahaas oo hore looga joojiyey gawraca.;

(d) Xoolo dhagta ka suntan, kuwo dhaqmaati loo reebay ama wasiirku ka soo saaray amar rasmi ah oo dowladeed;

hilibka u diyaariyey iyo wixii kale ee uu baahan yahay in uu qabto ee hoos imanaya xeerkan, baaraha caafimaadka hilibku waa inuu cusboonaysiiyaa barnaamijka baarista markasta sida looga rabo.;

(b) Baaris iyo kormeer adag ku sameeyaa xoolaha u diyaarsan in la gawraco, iyo marka la gawraco ka dib, agabka, qalabka, xaaladaha iyo wax kasta oo looga baahan yahay baaruhu inuu kormeer adag ku sameeyo, waana inuu go'aan qaadasho adag leeyahay, soo saari karo amarro, qaadi karo tallaabooyin lagama maarmaan ah, samayn karo wax kasta oo looga baahan yahay inuu sameeyo oo waafaqsan xeerkan;

(c) Isaga laftiisu waa inuu adeecaa una hoggaansamaa waxyaabaha looga baahan yahay ee la xiriira heerarka faya-dhowrka hilibka, badbaadada iyo nadaafadda ku xusan xeerkan iyo xeerarka kale.

(d) Waa in uu leeyahay labo mindiyood oo aan daxalaysan af leh mar kasta nadiif ah oo jeermis tiran; markasta oo mindiyahaasi wasakhoobaan lama isticmaali karo illaa si fiican loo nadiifiyo oo la jeermis tiro;

(e) Inuu taabto, tuujiyo ama jeexo dhammaan xubnaha iyo waaxyaha neefka la qalay, haddii markaa go'aan munaasib ah uu baaruhu ka gaari waayo jeexista xubnahaas iyo waaxyahaas, waa inuu xubno kale sii jeexaa ama gooyaa qaybo kale oo ka mid ah neefka una gudbiyaa baaraha si loo baaro.

(f) Marka uu taabanayo ama jeexayo qaybaha jirran, waa inuu ka taxadaraa inuu gaarsiiyo jeermiska xubnaha iyo qaybaha kale ee caafimaadka qaba iyo sagxada iyo qaybaha kale ee dhismaha kawaanka.

(g) Waa inuu si ku habboon u calaamadiyo, caddeeyo xubnaha iyo qaybaha dhammaan xoolaha la qalay, isaga oo ku dhejinaya warqad yar sida ku xusan Jadwalkan, iyada oo uu qaadanayo mid ka mid ah go'aanadan:–

  i. "PASSED" (Oggolaaday) xoolaha la oggolaaday in qalo shuruud la'aan, kuna habboon in dadku cuni karo ama quudan karo;
  ii. "SUSPECTED" (laga shakiyey) xoolaha looga shakiyey inay bukaan, dibna xerada loogu celiyey si baaris labaad loogu cesho; ama
  iii. "CONDEMNED" (loo aqoonsaday inaan la isticmaali karin/la cuni karin) loo diyaarshay in la daadiyo ,la gubo, la baaba'sho,

(h) Inuu xaqiijiyo xubnaha iyo qaybaha neefka la qalay ee la calaamadeeyey iyada oo la raacayo xeerkan 1 (1) (g), laguna kaydiyey goobo loogu talagalay sida lagu xusay Jadwalkan;

(i) Inuu xaqiijiyo waxyaalaha loo calaamadeeyey in laga shakiyey, reebay ama la tuuray, ahaayeen kuwa la hayey ilaa inta ay ka dhammaanayso baarista caafimaadku;

(g) Xaqiijinta summad kasta oo lagu dhejiyo oo ku daabacan summad caafimaad in la isticmalo marka uu amar adag ka baxsho baaraha caafimaadka xooluhu;

(h) Inuu xaqiijiyo in deg-deg loo ogeysiiyey warbixinta meelaha uu ku ururiyo qashinka maamuluhu, ay soo wajahday wax khatar ku ah caafimaadka;

(i) Inuu hayo diiwaanada muddo shan sano sida xeerkan qeexayo ama mudda kale oo Agaasimuhu caddeeyo;

(j) Inuu diyaariyo barnaamij tababar shaqaale oo ah ku dhaqanka shuruucda fayadhowrka kawaanka, lana tashato baaraha caafimaadka hilibka iyo sarkaal ka socda caafimaadka guud dadka ama saraakiisha kale ee ay khusayso arrintani.

(k) Inuu guto howlaha kale ee uu u baahdo Agaasimuhu wakhti ilaa wakhti;

(2) Mas'uul kasta oo ka soo bixi waaya inuu ku dhaqmo awaamiirta firqada (1) ee habraacan wuxuu galay gef/dembi waana loo ciqaabayaa

Qaybta 8 – Baarista caafimaadka xoolaha gawraca iyo hilibka

Qaybta 8.1 – Nidaamka Guud ee Baarista

1. Baaraha caafimaadka xooluhu, isagoo u adeegsanaya hab cilmiyeysan baarista caafimaadka hilibka wuxuu ugu horreyn sameynayaa baarista xoolaha loo keenay qalliinka kawaanka, ujeedada kowaad ee laga leeyahay waxay tahay in la xaqiijiyo in xoolaha la keenay kawaanka ay yihiin kuwo aragtida guud caafimaad qaba iyo inay yihiin kuwa shuruud la'aan ku habboon in la qalo.

2. Isla marka la gawraco xoolaha soo maray baarista caafimaad gawraca ka hor, baaraha caafimaadku wuxuu samaynayaa baarista caafimaad ee xoolaha la gawracay ka dib, ujeedada koowaad ee laga leeyahay baaritaankan waxay tahay in la xaqiijiyo hilibka neefka la qalay, xubnaha hilibka ee aan la cunin iyo dhammaan waaxyaha neefka la qalay inay ka caafimaad qabaan cuduro kana muuqan wax isbadal ah, yihiinna kuwa la quudan karo;

3. Iyada oo uusan dhaawaceyn waxyaabaha looga baahan yahay nidaamka baarista ee ku xusan jadwalkaan, baarista caafimaad "Post Mortem" ee la sameeyo gawraca ka dib waxaa ka mid ah:

   (a) Aragtida muuqaalka guud ee xubnaha neefka la gawracay;
   (b) Taabasho/ Tuujin; iyo
   (c) Xubno Jeexid/Goyn iyo Baaris;

4. Baaraha caafimaadka hilibka xooluhu wuxuu qaban karaa nidaam kasta oo u gaar ah oo u ku baarayo neef kasta oo la qalo qaybihiisa, ama xubnaha xoolaha kala gaddisan ee ay saameeyeen cudurro aan caadi ahayn sida duruufuhu oggol yihiin;

6. Waa inuu si gaar ah baaadhaha caafimaadku ula socdo arrimaha soo socoda:-

   (a) Xaalada nafaqo ee neefkaasi uu ku sugan yahay;
   (b) Qaabka socodka neefka iyo istaagiisa.
   (c) La qabsiga deegaanka;
   (d) Saantiisa, haragiisa iyo dhogortiisa;
   (e) Dheef shiidka sida (dibnaha, afka, dabada, calyo-ceshiga, nooca saxarada (saalada) iyo cunto qaadashada;
   (f) Dabnaha sibiisha, sibiil iyo candhada; iyo
   (g) Habdhiska neefsiga (dulalka sanka iyo neefsashada).

7. Neef kasta oo laga shakiyey baarista gawraca ka hor ama lagu calaamadiyey in laga shakiyey ama la joojiyey, waxaa lagu qalayaa qaybta dhismaha loogu talagay xoolaha jajabay ama kawaanka caadiga ah marka u dhammaaado qaliinka xoolaha caafimaadka qaba;

8. Baadhe kasta oo fulinaya baarista gawraca ka hor waa inuu qoraal uu kula socod-siiyaa sarkaalka mas'uulka ka ah ama baaraha (sagxada gawraca) samaynaya baarista gawraca kadib, sababta xoolahaas looga dhigay kuwo la shakiyey;

9. Xoolo Kasta oo lagu arko cudur marka baarista gawraca ka hor la samaynayo ama xaalad suurta galinaysa in la tuuro neefka marka baarista gawraca ka hor, waa in neefkaasi lagu calaamadeeyaa tuuris aan la cuni Karin; "Condemned"

10. Xoolo Kasta oo lagu sumadeeyo Calaamada ah lama cuni karo, lamana isticmaali karo ("Condemned") haddii uuna ahayn neef dhintay, waa in lagu qawracaa qolka loogu tala galay oo keliya xoolaha la tuuray ee hilibkooda la cuni karin, waana inaan loo gudbin qaybaha kale kawaanka ee laga soo saaro hilibka dadku quudanayo;

Qaybta 8.3 – Baarista guud ee la sameeyo gawraca ka dib:

1. (a) Baarista gawraca ka dib waa in loo sameeya sida ugu dhakhsaha badan ee suurta galka ah, marka xoolaha la gawraco, marka laga reebo xaaladaha gawraca deg-dega ah iyada oo la raacinayo nidaamka halkan la inagu siiyey kadib, baaraha caafimaadku waa inuu u isticmaala baaritaanka shaybaadhka ee lagu ogaado khatarta aan lagu soo sheegin baarista loo yaqaano "organoleptic" haddii laga shakiyo;

2. (1) Neefka la gawracay waa in si guud loo baadhaa si loo xaqiijiyo arrimaha soo socoda:

   (a) (Xaalada) marxalada nafaqadiisa neefka la qalay;
   (b) Haddii u jiro dhaawac jirka ka soo gaaray neefka, dhiig bax, dhaawac ama isbadal ku yimaada midabkiisa;

3. In la eego lana baadho wadnaha iyo xuubka ku dahaadhan, iyada oo wadnaha loo jeexayo si dherar ah, si la iskugu furo qolalka ama godadka hoose ee wadnaha lana furo darbiga u dhaxeeya labada qol ee midigta iyo bidixda wadnaha;

4. In si guud loo eego loona baadho muruqa boga (diaphragm) u dhaxeeya shafka iyo calool ku jirka;.

5. Baadhis guud iyo eegid lagu sameeyo beerka iyo qanjidhada beeryarada (Lnn Portales) oo la taa-taabanayo/tuu-tuujinayo iyo, haddii loo baahdo la jeexo beerka iyo qanjidhada;

6. Baadhis iyo eegid lagu sameeyo jidka caloosha iyo mindhicirada (gastro-intestinal tract), mindhicirada (mesentery), qanjirada mindhicirada iyo caloosha (Lnn. Gastrici, mesenterici, crainales and caudales); Haddiii loo baahdo waa la dilaacin karaa waana la taataban karaa qanjidhada caloosha iyo mindhicirada.

7. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo beeryarada, haddii loo baahdana waa la tataban kara;

8. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo kelyaha, haddii laga maarmi waayana la jeexo kelyaha iyo qanjidhada (Lnn. Renales);

9. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo xuubabka daboola saablayda iyo kuwa daboola caloosha iyo mindhicirada (pleura and the peritoneum).

10. Baadhis iyo aragti guud oo lagu sameeyo xubnaha taranka (marka laga soo reebo xineeyaha, haddii aan hore loo tuurin ama loo gooynin);

11. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo candhada iyo qanjidhada candhada, haddii laga maarmi waayana la taabto ama la jeexo (*Lnn. Supramammarii*), candhada Lo'da dhidig waa in qayb ahaan la furaa iyada oo hoos aad loogu jeexayo ilaa inta laga gaarayo qanjidhada soo daaya caanah iyo qanjidhada kale ee candhada oo aysan ku jirin qaybaha dadku quudan;

Neefka Lo'da ah ee La gawracay ee da'diisu ka yar tahay 6 todobaad, hilibkiisa la cuno iyo kuwa aan la cunin waxaa la raacaya nidaamka baarista gawrac ka dib ee soo socoda:

1. Baadhis guud iyo aragti lagu sameeyo madaxa iyo hunguriga: in la jeexo lana baadho qanjidhada dalqada (retropharyngeal); baadhis lagu sameeyo afka iyo gudaha hoose hunguriga, tatabasho carabka; iyo goynta qanjidhada hunguriga;

2. Baadhis lagu sameeyo hunguri cadka iyo hunguriga Cuntada: Baadhis aragti ah iyo tatabasho lagu sameeyo sambabada; in la jeexo lana baadho qanjidhada dhuunta hawo mareenka ee sambabada (Lnn. Bifucationes, eparteriales and mediastinales). Hunguri cadka iyo xubnaha kale ee neefsashada waa in la furaa, sambabadana waa in la jeexaa; jeexitaanadan ma ah kuwa lagama maarmaan ah meelaha aan sambabada la cunin;

3. Aragti iyo baadhis guud oo lagu sameeyo xuubka daboola wadnaha iyo xubinta wadnaha, iyaddoo wadnaha la kala jeexayo si la isugu furo qolalka ama godadka hoose ee wadnahu leeyahay iyaddoo darbiga u dhaxeeya labbada god/qol la isu furo;
4. In si guud loo eego loona baadho boga (diaphragm) u dhaxeeya saablayda iyo calool ku jirta;
5. Baadhis guud iyo eegid lagu sameeyo beerka iyo qanjidhada beer yarada (Lnn Portales) oo la taa-taabanayo / tuu-tuujinayo iyo, haddii loo baahdo la jeexo beerka iyo qanjidhada;
6. Baadhis iyo eegid lagu sameeyo jidka caloosha iyo mindhicirada (gastro-intestinal tract), xaydha daboosha mindhicirada iyo qanjirada mindhicirada.
7. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo beeryarada, haddii loo baahdana waa la tataban kara;
8. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo kelyaha, haddii laga maarmi waayana la jeexo kelyaha iyo qanjidhada
9. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo xuubabka daboola saablayda iyo kuwa daboola caloosha iyo mindhicirada (pleura and the peritoneum).
10. Baadhis iyo aragti guud lagu sameeyo Xubnaha taranka (marka laga reebo xineeyaha, haddii aan hore loo tuurin ama loo gooynin;
11. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo candhada iyo qanjidhadeeda ku jira;
12. Baaris iyo tatabasho lagu sameeyo agagaarka xudunta iyo guntimaha gudada. Haddii wax la shakiyo la arko, waa in xuduntaa la dilaaciyaa, guntimahana la furfuraa, kadibna dheecaanadaas la baaraa.

Qaybta 8.5 – Hilibka loo hayo baaritaan dheeraad ah;

1. Haddii baaraha caafimaadka xooluhu hilib u ku samayey baadhis u fikrada ahaan u arko inay habboon tahay hilibka ama qayb ka mid ah u baahan tahay baadhis dheeraad ah waa in hilibkaas, qaytaas ama xubintaas la geeyo qolka loogu talagalay baaritaanka dheeraadka ah;
2. Haddii hilib neefka qayb ama xubin ka mid ah loo hakiyo baaritaan ama tijaabo dheeraad ah si go'aan looga gaaro in dadku cuni karaan, waa la xanibayaa ilaa inta laga soo saarayo jawaabta baaritaanka.

Qeybta 8.6 – Hilibka aan ku habboonayn in dadku cuno

1. (a) Marka baaraha caafimaadka hilibku uu ku sameeyo hilib ama qayb ka mid ah loo arko in aanay ku habboonayn cunida dadka waa in la tuuro;

Qaybta 8.8 Baarista Shaybaadhka

1. Baadhis kasta ee xeerkani uu u baahan yahay, waa inay ku jiraan xirfad aqooneed iyo shaybaadh lagu xalilo, waxanay ka kooban tahay:-

   (a) Sugida qaabka baadhistu u soconeyso

   (b) Fulinta baarista warbixinta ama qiimayta cudur-dhaliyaasha howlaha

   (c) Waa in la hubiyaa hadhaaga Kiimikada ee laga helo xubnaha hilibka neefka heerka ugu sareeya ee la ogol yahay iyo sababaha ay u yimaadeen oo la baadho iyo talaabada ku habboon ee laga qaadayo.

   (d) Ogaanshaha xaaladaha cudurka haya neefka; iyo

   (e) Dabagalka xoolaha iyo dadku isu gudbiyaan.

2. Baarista Sheybaarka looga baahan yahay qaybta xeerka 1 waa in baadha caafimaadka hilibku uu fuliyaa howsha u hayo mas'uulka rugta;

Qaybta 8.9 – Tuurista hilibka ama xubnaha aan la cuni karin:

1. Hilibka ama qaybaha loo aqoonsaday in aan dadku cuni karin, waa in lagu geeyo goobaha qashin qubka kawaanka mudo aan ka badnay 12 saacadood ama xiliga cimlado u ogolaan karto marka la go'aamiyo. Hilib kasata ama qayb ka mid ah markii ugu dambayn la baaray loo arkay inayna caafimaad qabin kuna habboonayn in la cuno, waa in baaraha caafimaadka hilibku ku sameeyo calaamada tuurista;- Xubnaha hilibka ee la tuuray islamarkaana la calaamadayn karin waa in si deg-deg ah loogu raro gaadiid ama weel dushiisa lagu qori karo tuuris xarfo aan ka yareen joogu ka yarayn 5 cm. Dhammaan hilibka, qaybaha iyo xubnaha la tuuray waa baaraha caafimaadka hilibku xanibo galiyana qolalka sida u ogol yahay xeerka Jadwalkani, haddii la tuuri kari waayo ka hor wakhtiga shaqada maalinmo dhammatay;

2. Dhammaan haamaha iyo qalabka loo isticmaalo diyaarinta, kaydinta hilibka aan la cuni karin waa in lagu hayo qolal ka xidhan qayba kale ee loogu diyaariyo ama lagu kaydiyo hilibka la cuno, waa inayna jirin wax xidhiidh ah oo ka dhaxeeya qolalka hilibka la cuno iyo hilibka aan la cunin marka laga reebo hilibka u baaruhu oggolaaday hilib aan la cuni karin oo laga soo celinayo qaybaha hilibka la cunin;

3. (a) Hilibka ama xubnaha buka ee la tuuray iyada loo adeegsanayo haamo, isla markaana waa inuu goob joog ka ahaadaa baaraha caafimaadka hilibku si uu u xaqiijiyo in hilibka ku jira haamaha ay yihiin kuwii loogu talagalay, waxaa kale oo loo baahan yahay in baaraha caafimaadka hilibku hubiyo waxyaalaha ku jira haamaha laga nadiifiyey laga dilay cudur dhaliyayaasha hilibkaasina ku habboonayn in la cuno;

Qaybta 8.12 - Calaamadeynta iyo Sumadeynta Weelka Hilibka, Kuwa Wax lagu Duubo iyo qardaasaynta;

1. (a) Waa Waajibaadka mas'uulka kawaanka hilib dhoofinta inuu xafido khadka wax lagu calaamadeeyo, warqadaha daabacan, kuwa wax lagu dhejiyo iyo wixii kale ee calaamad caafimaad loo isticmaalo, iyo agabka kale ee Agaasimuhu u baahan karo si uu ugu calaamadiyo hilibka lagu diyaariyey kawaanka ee la dhoofinayo. Khadka wax lagu sunto ee gaar ahaan loo isticmaalo calaamadaynta waa inuu yahay mid aan dhib u geysan agabka iyo hilibka dadku cuno sida Agaaimuhu ogol yahay;

   (b) Inkasta oo awaamiirta faqrada (a) ee kor ku xusan caddeynayso inay tahay waajibadka Mas'uulka, laakin haynta shaabadda loo adeegsado "Passed" oo ah calaamadaynta hilibka iyo weelka waa mas'uuliyadda baaraha caafimaadka hilibka;

2. Calaamadaynta iyo sumadeynta caafimaadka hilibka iyo weelka lagu qaado waa inuu sameeyaa baaraha caafimaadka hilibku. Sidaa darteed waa inuu hubiyaa in mas'uulka kawaanku uu ku hayo agabka sumada khasnad qafilanta ama meel kale lagu xafido, sida uu doonayo baaraha caafimaadka hilibku;

   (a) Dhammaan qalabka loo adeegsanayo sumadeynta;

   (b) Sumadaha, xirista, alaabta wax lagu duubo;iyo

   (c) Dhammaan khadka iyo shaabadaha ee lagu xusay xeerarkan;

3. Summada Caafimaadka waa inay tahay calaamad ka kooban labo goobo oo is dul saaran oo isku jira 35 mm, dhexdana isu jira 55 mm, ayna ku qoran yihiin warbixinta soo socoto ----

   (a) Goobada Sare ee shaabadda waa inay ku qornaata magaca waddanka -------------- (waddanka magaciisa);

   (b) Goobada dhexda waxaa ku qornaanaya lambarka kawaanku ku diiwaan gashan yahay;iyo

   (c) Qaybta hoose ee Goobada, waa inay ku qornaataa ereyga ("Passed") La oggolaaday;

   (d) Xarfaha ku qoran shaabadda waa in ugu yaraan jooggoodu noqdaa 8 mm, lambarkuna noqdaa 10 mm joog ah;

4. (1) Dhammaan hilibka iyo waaxyaha xoolaha la qalay iyo weelka iyo alaabta wax lagu duubo ee lagu qaybiyo hilibka, waa in loo calaamadeeyaa qaabka uu tilmaamo Agaasimuhu oo ay la socoto sida u tilmaamayo xeerka 3 iyo 4 (2) ee qaybtan;

8. Qofna kuma dhejin karo, mana sababi karo in lagu dhejiyo calaamad caafimaad hilib kasta, weelka hilibka, duubyo ama baakado ilaa uu ka tala bixiyo baaraha caafimaadka hilibka;

9. Weel kasta, duub kasta ama baakadaha ay waxyaabaha aan la cunin oo dusha uga ekaan kara ama lagu khaldi karo waxyaabaha la cuno, waa in lagu calaamadiyaa erayga lama cuni karo (inedible) oo ku qoran xarfo waaweyn oo la akhrin karo;

10. Agaasimuhu isaga oo la tashanaya dowladaha hoose ee qaabilsan xeerka ruqsada, saraakiisha caafimaadka dadweynaha iyo hay'ada qaranka ee wakhtigan la joogo mas'uulka ka ah ilaalinta deegaanka, waa inuu soo saaraa xeer la raaco oo ku saleysan shuruucda oo ay raacaan mas'uuliinta kawaanada xoolaha lagu qalo oo kala saaraya kawaanada magaalooyinka iyo kuwa tuulooyinka ee sharcigan hoos yimaada, hagidda xaaladda iyo alaabta loo isticmaalo duubista hilibka macaamiishooda;

11. Qofna kama saari karo ama sabab uma noqon karo in laga saaro kawaanka dhoofinta hilibka, wax weel ah, Duub, Baakad ama shay ah, sida ku xusan shuruucdan waa in lagu dhejiyaa calaamadda caafimaadka haddaysan dhejisnayn mid la mid ah oo si fiican u muuqata oo xeerka qaybtan waafaqsan;

12. Qof kasta oo ku xadgudba amar ka mid ah qaybtan wuxuu gelayaa gef/dambi.

Qaybta 8.13 - Shaabadaha iyo Shahaadada Dhoofinta Hilibka

1. Marka qofka hilibka dhoofsanaya uu dalbado in la siiyo shahaadada hilibka lagu dhoofinayo, wuxuu hilib baaraha xeerkani u fasaxayaa in uu siiyo shahaadad caddeynaysa in hilibka la baaray oo loo dhoofin karo waddan kasta oo dibedda ah. Shahaadada waxa la bixinayaa marka hilibku ka soo baxo kawaanka hilibka dhoofinaya. Haddii aan shahaadad la siin markaa waa in wakhti dambe la siiyo oo hilibka dhab loo baaro.

2. Shahaadooyinku waa inay leeyihiin lambar taxana ah, waxa loo sameeyaa saddex nuqul ama afar haddii ay dalbato cidda hilibka loo dhoofinayaa. Shahaado kasta waa in ay ku cad yihiin magaca dhoofiyaha, shixnadda iyo meesha ay ku socoto, lambarka shaabadda haddii ay jirto oo ay ku xiran tahay hilibka la dhoofinayo, sida lambarka iyo nooca buqshada, calaamadda shixnadda, miisaanka iyo wixii kale ee xog ah ee looga baahan karo shixnadda.

3. Wasiirka waa inuu qeexa habka ay u ekaanayaan shaabadaha iyo shahaadooyinka dhoofintu.

4. Waa dembi in la isku dayo dhoofinta shixnad hilib ah si ka hor imaanaysa xeerkan ama qawaaniinta kale ee lagu maamulo wakhtiga xaadirka ah wax dhoofinta.

sargooyo wax qabadka isaguna ahaado qofka loogu hagaagayo kaydka warbixinaha wakhtigan xaadirka ah.

6. Qof kasta oo ka hor yimaada xeerkan qaybtan ku xusan, wuxuu gelayaa gef/dambi, waana lagu qaadayaa dambigaa u galay…………………

Lifaaqa 1

I. Xaaladaha lagu hakiyo ama lagu diido in la qalo marka la baaro xoolaha gawraca ka hor.

(a) Heer kul ah 39^0 C ama mid ka sarreeya

(b) Ilma galeenka oo ka soo dhaca

(c) Mandheerta oo soo bixi weyda

(d) Naasaha oo xanuunku ku cusub yahay ama ku raagay

(e) Xaalad kasta oo jeermis dhiigga la socdo

(f) Cudur kasta oo caabuq leh ama la kala qaado

(g) Xaaladaha jirku mililo;

(h) Caddeyn muuqata in cisalka iyo xiniinyuhu soo dhaceen

(i) Nabaro baaxad leh

(j) Neef rimman oo sidkiisu dhow yahay

II. Xaaladaha looga baahan yahay xoolaha ama hilibkooda loo aqoonsado mid aan la cuni karin;

Neef kasta ama hilibkiisa oo uu ku dhaco mid ka mid ah cudurada soo socda waa in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin:

(a) Cudurka Anaplasmosis

(b) Cudurka Kudka

(c) Urta kaadida

(d) Garab-Gooye

(e) Cadho

iii. Haddii muruqyadu aanay shaqeynayn, haddii ay baaba'do baruurta muruqyada dhexdooda ama xubnaha jirku ka yaraadaan qiyaastoodii;

(b) Dhicis

i. Haddii hilibku u eg yahay in biyo lagu radiyey oo leh midab casuus ah;

ii. Haddii aan muruqyadu korin, khaasatan lugaha qaybaha sare oo barar ka muuqdo muruqyada dhexdooda;

iii. Unugyada xaydha ah ee marka dambe ku samaysma kelyaha dushooda ay barar leeyihiin, midab huruud-madow ah oo casuus leh oo baruur adag oo isku dhex jira leh;

(c) Neef Dhalay

Neef toban maalmood ka hor dhalay, lama qali karo haddii aanu baaris ku samayn baaraha çaafimaadku;

V. Xaaladaha mudan go'aan ka qaadasho khaas ah

Hilibka neef laga helay mid ka mid ah cuduradan ama xaaladan, waa in loola macaamilaa sida hoos ku xusan:

(a) Ur aan Caadi ahayn

i. Haddii hilibka neef la gawracay uu leeyahay ur aan caadi ahayn sida:-

- Ur ay sababtay daawo la siiyay neefka;
- Ur aan caadi ahayn oo ay sababtay kaadida ama Shahwada, ama
- Ur ay sababtay cillad ka timid dheefshiidka oo ay keentay xaalado xumadeed

Hilibka neefka waa in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin

ii. Haddii Hilibka neefka urtiisu sahlan tahay sida ku xusan qodobka (i) waxa lagu hubinayaa qaboojin ama kulaylin in wax iska bedelaan

(b) Xalxal, nabaro, malax iyo xubno isku dhegay

i. Haddii hilibka neefku u xalxalsan yahay, dhaawacyo leeyahay, malax leeyahay ama xubnaha uur-ku-jirta qaar isku dheggan yihiin waxaa loo aqoonsanayaa mid aan la cuni karin.

ii. Haddii nabarradu, xalxalku, malaxdu iyo xubnaha isku dhegay ay ku kooban yihiin meelo yar yar oo ka mid ah hilibka oo aanay saamaynaynin

i. Haddii xoolaha laga helo cudurkan marka dhiiggooda la baaro, ama ay jiraan sababo kale oo looga shakiyey inay cudurkan qabaan, waa in xoolahan lagu gawracaa meel aan aheyn meesha xoolaha kale lagu gawraco, si looga hortago in aanay saamaynin hilibka xoolaha kale ee kawaanka gawraca iyo shaqaalaha jooga kawaanka

ii. Hilibka xoolaha baarista gawraca ka dib lagu arko nabarro ama dhaawac muujinaya inuu jiro cudurka brucella oo cusub waa in lagu dhawaaqaa inaan hilibkan la cuni karin. Haddii dhiiga oo keliya laga helo cudurkan, waa in candhada, xubnaha dhalmada la daadiyo lana caddeeyo in aan la cuni karin.

(g) Qanjo Xanuun

i. Haddii qanjo xannuunku:-

- Uu ka dhigo weyd ama isbedelo kale ama
- Uu baaho oo aanu ku koobnayn halkii uu ka bilaabmay, gaarana qanjidho badan, waa in hilibka loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin;

ii. Haddii uu ku kooban yahay qanjir keliya, waaxda hilibka ee qanjirkaasi ku yaallo waa in la gooyaa loona aqoonsadaa mid aan la cuni karin;

(h) Cudur dhaliyaha kaadi dhiiga

i. Hilibka neefka la qalay ee qaba cudurkan keena kaadi dhiigga waxaa la aaminsan yahay in la cuni karo haddii xaaladiisu tahay sida hoos ku qoran:-

(a) Haddii hilibka laga helo hal ilaa shan goobood oo dirxiga cudurku ku jiro waa in la hakiyaa ugu yaraan 10 casho oo lagu hayaa -10 digrii oo qabow ah ama kulayl lagaga dilaa sida ku qeexan qayb hoosaadka firqada (2) ee faqradan lana sii daayaa si loo iibiyo.

(b) Hilib kasta oo madaxa, carrabka iyo uur ku jirtiisa laga helo goob ama ka badan dirxigu ku jiro, waa in la hakiyaa lagana daweeyaa dirxiga lana siidaya sida ku xusan qayb hoosaadka firqada (1) (a) ee faqradan.

(c) Hilibka laga helo 6-20 goobo dirxi ku jira waa in la hakiyaa oo la daaweeyaa, dabadeedna la siidaayaa, sida ku xusan qayb hoosaadka firqada (1) (a) ee faqradan. Laakiin waa in shuruud lagu siidaaya oo ah in macaamiil gaar ah laga iibiyaa ha cuno ama ha sii iibiyee,

(a) Caabuq

I. Haddii sambabada, xuubka dahaara sambabada, mindhicirrada, xuubka dahaara mindhicirada iyo ubucda, kelyaha, ilma-galeenka iyo xangullada ka muuqdo caabuq wada saameeyey, waa in hilibka neefka loo aqoonsadaa mid aan la cunni karin.

II. Haddii caabuqu yahay mid raagay oo carjow adagi hareeraha kaga dhejisan tahay, qaybta ama xubinta bukta ayaa laga jarayaa oo la tuuraya, waxana loo aqoonsanayaa mid aan la cuni karin,

III. Wixii aan ahayn inta lagu sheegay faqrad hoosaadyada (i) iyo (ii), baaraha caafimaadka hilibka ayaa qeexaya in hilibka la tuurayo dhammaan ama qayb ka mid ah,

(k) Candho xanuun

I. Haddii cudurku candhada wada gaaray isbedelna ka muuqdo waxa loo aqoonsanayaa hilibka neefka mid aan la cuni karin oo la tuuro;

II. Haddii aanay wax isbedel ah ka muuqan candhada, candhada oo keliya ayaa laga jarayaa loona aqoonsanayaa mid aan la cuni Karin.

(l) Burooyinka

i. Haddii xubin ama qayb ka mid ah neefka hilibkiisa ay ku taalo buro fidda; sida
   - Buro weyn
   - Mid saamaysay muruqyada, lafaha ama qanjidhada jirka, ama
   - La caddeeyo in ay unugyadeedu jirka wada gaarsan yihiin,

Hilibka neefka, waa in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin;

ii. Haddii qayb ama xubin ka mid ah hilibka neefka la arku in buro fidda ku taalo oo ay tahay mid:-

- Mid bilow ah,
- Mid aan unugyadeedu jirka wada gaarsiisnayn waxna u dhimayn wada shaqeynta xubnaha jirka ama
- Aan wax isbedel ah ku samayn jirka,

Xubinta buradu ku taalo oo keliya ayaa la goynayaa oo loo aqoonsanayaa mid aan la cuni karin oo la tuuro,

iii. Haddii xubin ka mid ah hilibka neefka lagu arko buro ah ta aan fidin Xubinta buradu ku taalo oo keliya ayaa la goynayaa oo loo aqoonsanayaa mid aan la cuni karin,

(p) Kelyo xanuun

i. Haddii neefka u qabo kelyo xanuun labada kelyood ah oo uu caatona yahay waa in hilibkiisa loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin,

ii. Haddii kelyo xanuunku uu yahay kelli keliya oo aanu caatoobin (weydoobin) waxaa laga goynayaa kellida bukta iyo qanjidhada la xiriira oo loo aqoonsanayaa xubno aan la cuni karin;

(q) Salmonellosis

i. Haddii baaraha caafimaadka hilibku uu neef ku tuhmo baarista gawraca ka hor in u cudurkan qabo waa in uu:-

- Amar ku bixiyaa in neefka la gawraco lakiin aan hilibkiisa la fasaxin
- Dheecaannada laga qaado neefkan la gawracay in loo gudbiyaa sheybaar howshaan u khaas ah si baaritaan kama dambeys ah ugu sameeyo,
- In aan la fasaxin hilibka neefkan iyo,
- Inuu baaruhu go'aan ka soo saaro hadba sida u arko ama ku tala bixiyo;

ii. Haddii baaritaanada sheybaarka ee ku xusan faqrad hoosaadka (1) ay muujiso in cudurku uu jirka oo dhan ku faafay, waa in markaas hilibka loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin, haddii baaritaanada ay muujiyaan in cudurka haya neefka uu hal goob ku kooban yahay, waa in xubintaas bukta la gooyaa oo keligeed loo aqoonsadaa mid aan la cuni Karin.

(r) Cudurada Maqaarka

i. Haddii neefka laga helo canbaar ama cadho ama cudurada la midka ah oo gaarsiisan marxalad baahsan oo ay ka muuqato in uu weyd yahay, haraguna hoodh-hoodhay ama xanuunku wada gaaray hilibka oo dhan, waa in loo aqoonsado hilibka neefka mid aan la cuni karin.

ii. Haddii cudurka aan ku soo sheegnay faqrad hoosaadka (1) yahay mid yar oo hal xubin ku kooban, xubintaas bukta keliya ayaa la goynayaa oo loo aqoonsanayaa mid aan la cuni karin.

JADWALKA II

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEER NO...

Xeerka Baarista iyo Illaalinta Hilibka, No............ee........... [Sanadka]

Isaga oo adeegsanaya awoodaha ku xusan Qodobka 18 (1) (b) ee Xeerka Baarista iyo Maamulka Hilibka.............[Sanadka], Wasiirka iminka haya jagada Adeegayada caafimaadka Xoolaha wuxuu soo saarayaa xeerarkan-

Xeerka Baarista iyo Illaalinta Hilibka Ee Kawaanada Gowraca Xoolaha Dalka Gudihiisa Laga Isticmaalo (Local Slaughterhouse)

Qaybta 1 – Gogol Xaar

1. Xeerkan waxaa loogu yeeraa xeerarka baarista iyo maamulka hilibka (kawaanada gawraca xoolaha dalka gudihiisa laga isticmaalo).

2. Xeerarkan marka laga reebo meelaha macnaha guud u baahan erayada ama qoraalo gaagaaban waa isku macne sida xeerkan guud ku qoran.

3. (1) Isaga oo adeegsanaya awoodaha ku xusan qodobka S. 18 (1) (b) ee xeerkan, wasiirku waa inuu caddeeyaa heerarka ay kala noqonayaan kawaanada dalka gudihiisa sida xeerkani sheegayo.

(2) Mas'uul kasta oo kawaan maamula ma qali karo xoolo, wax hilib ahna ma diyaarin karo, haddii aanu marka hore iska diiwaangelin kawaannada dalka gudihiisa sida xeerkan qeexayo.

Kawaanka xoolaha lagu qalo waxa loogu yeeri karaa kawaan sida xeerkan ku qoran qodobkiisa 3(1) ka dib marka maamuluhu kawaankiisa uu arji ku soo codsado in ruqsad la siiyo sida shuruucda ku xusan qaybta 11, ee la ogolaado arjigiisa.

Qaybta 2 – Ruqsada kawaanka dalka gudihiisa

1. Sida ujeedada shuruucdani tahay sarkaalka ruqsada bixiya waa inay wada shaqeeyaan mas'uul ka tirsan dowladaha hoose ama qof kale oo agaasimuhu qoraal ku magacaabay in uu rugsad kawaan bixiyo sida xeerkan qeexayo. Qof kasta oo rugsad kawaan bixiya wuu

7. (1) Baaraha caafimaadka hilibka, sida xeerku yahay, wuxuu xaq u leeyahay in la tuso diiwaanada farsamada ee yaala kawaanka, wuxuuna u madax banaan yahay in uu su,aalo waydiiyo la xiriira baarista qof kasta oo ka shaqeeya kawaanka, qofkaasina wuxuu ku qasban yahay inuu ka bixiyo jawaab kooban oo sax ah;

(2) Haddii mas'uulka kawaanka, wakiilkiisu ama shaqaale uu ku guul darysto ama is dhega mariyo in uu tuso diiwaanka kawaanka sida xeerku yahay ama qof uu su'aalo weydiiyey baaraha hilibka uu diido ama ku guul daraysto inuu ka jawaabo ama been uu og yahay ku jawaabo, iyada oo wax caqli gal ah oo ku kalifayaa jirin, qofkaasi wuxuu gelayaa dambi.

Qaybta 4 – Inta ugu yar ee laga dhisi karo kawaanka iyo faahfaahinta dhismaha

1. Kawaanku waa in laga dhisaa meel aan u dhawayn wax ur leh, qiiq ama boor. Waana in ay ka fog tahay hadba sida uu agaasimuhu tilmaamo dhismayaasha warshadaha, ganacsiga, beeraha iyo meelaha la degan yahay.

2. Haddii ganacsade tafaariiqle ah wax ku iibiyo kawaanka dhexdiisa, waa in macaamiisha loogu talagalaa qol ama qolal ka go'an qaybaha kale, waxa kale oo la mid ah meelaha kale ee kawaanka ka mid ah ee laga yaabo in ganacsato adeeg ku bixiso wax lagu raro;

3. Inta ugu yar ee loo baahan yahay in la ilaaliyo marka kawaan la dhisaayo:-

(a) Waa in laga dhiso hangar biyo shub wanaagsan leh meel u jirta 10 mitir ugu yaraan dhismaha kawaanka oo qaadi kara maalin iyo badh inta la qalayo/ Waa in la dhigo qalab ku filan baarista gowraca ka hor iyo xeryo lagu hayo xoolaha laga shakiyo.

(b) Xero dayr leh oo lo'da loogu talagalay inta u dhaxeysa hangarka iyo dhismaha kawaanka oo leh biyo saarid fiican iyo leh qalab fiican oo xoolaha loogu maydho.

(c) Qayb gaar ah oo loogu talagalay dhiig baxa xoolaha oo loo diyaariyey neefka oo deldelan in la dhiig bixiyo.

(d) Hool qalinka oo leh biro la sudho oo dhaqdhaqaaqa oo neefka haraga iyo uur-ku-jirta lagaga saaro laguna baadho neefka oo deldelan.

(e) Qolal waaweyn oo leh qaboojiye ama baraf sameeya haddii marka hore sidaa loo naqshadeeye kawaanka.

(f) Qol weyn oo hilibka lagu qaybiyo.

(g) Qol gaar ah oo lagu nadiifiyo, hagaajiyo xiidmaha iyo caloolaha.

(h) Qol gaar ah oo lagu kala saaro, hagaajiyo uur-ku-jirta inta la cuno.

(xiranto) oo mar walba ay biyo wasakhda riixa ku socdaan inta shaqadu socoto.

(u) Meelaha loogu talagalay qashin qubka waa inay ballaaran yihiin oo ay waafaqsan yihiin xeerka guud iyo kan dowladaha hoose.

(v) Hangarrada loogu talagalay in la dhigo saalada, uuska, dhiiga iyo hilibka loo aqoonsaday in aan la cuni karin, waa in loo sameeya jaantus iyo naqshad ku habboon.

4. (a) Qofna ma dhisi karo, iskuma deyi karo in uu dhiso kawaan, haddii aanu marka hore arji u qoran oo agaasimuhuna ansixin.

(b) Awaamiirta qaybta II ee la xiriira qaybta 14 ee xeerkan oo isbedel ku habboon lagu sameeyey ayaa lagu dabaqaya ruqsad bixinta sida ku cad firqada (a)

(c) Xeerka lagu ansixinaayo kawaanka waa in uu la jaanqada shuruucda caafimaadka guud, warshadaha, nabadgelyada ganacsiga iyo illaalinta degeenka.

(d) Waa dambi in lagu shaqeysto ama la isku deyo in lagu shaqeysto kawaan guurguura ama wax la mid ah;

(e) Qof kasta oo ku xadgudba xeerkan, wuxuu gelaya dambi waana lagu qaadayaa dambigiisa-------- waxaa intaa u dheer iyada oo baaraha caafimaadka hilibku ka bururinaayo kawaankiisa guurguura.

Qaybta 5 – Awaamiirta Samaynta Kawaanada tuulooyinka

1. Isaga oo adeegsanayaa awoodaha uu siinayo qaybaha xeerkani ee 16 (1), 18 (1) iyo (a) (c) Mas'uulka wasaaradda waa in uu qoraal ku so saaraa heerka uu noqonayo waxa loo yaqaano kawaan tuulo, sida ku cad qodobkan. Sidoo kale qoraal ku soo saara shuruucda illaalinaya kawaanada tuulooyinka ee lagu joogtaynaayo faya-dhowrka iyo howl qabadkooda. Waa in shaki la'aan loo magacaaba hilib baare meel kasta oo loo aqoonsaday kawaan, isaga oo hubinaaya in wakhti kasta kawaanku leeyahay qalab joogta ah inta duruuftu saamaxdo sida ku cad xeerka 1aad ee qaybtan:-

(a) Inta aanu shaqada bilaabin kawaan kasta oo tuulo waa in uu haystaa ruqsad uu ku howlgalo sida xeerkani qeexayo.

(b) Baaraha caafimaadka hilibku waa inuu xaqiijiyaa, dhammaan baarayaasha kalena gacan ku siiyaan xaqiijinta faya-dhowrka kawaanada talooyinka lana raacaa heerka u sareeya ee faya-dhowrka iyo in baarista gowraca ka hor iyo ka dib ay la jaanqaan awaamirta uu bixiyo baaraha hilibka, isaga oo eegaya duruufaha u khaaska ah kawaankaas;

(b) Biyo kulul oo aan ka hoosayn cabbirka 82° C oo loo isticmaalo nadiifinta iyo jeermis-dilida qalabka;
(c) Iftiin dabeeci ah ama layr ku filan meel kasta oo lagu shaqeeyo.

2. Waa in uu leeyahay kawaan kasta adeeg caafimaad oo loogu talagalay shaqaalaha oo kala ah sidatan:-

(a) Qolal ay ku lebistaan, musqulo waasac ah kuna yaala meelo ku habboon.

(b) Musqulo casri ah oo leh biyo kulul, qabow, saabuun iyo tuwaalo ama qalab kale oo gacmaha lagu qalajiyo, lana kormeeraa isticmaalkooda.

(c) Musqulo iyo meelaha kaadida waa in ay leeyihiin bullaacado kala gaar ah.

(d) Meelo ku habboon oo gaar ah oo shaqaalaha hilibka ka shaqeeya ku nadiifiyaan jeermiskana ka tiraan gacmahooda.

3. Qalab kasta oo lagaga shaqeeyo diyaarinta hilibka gaar ahaanna kuwa lagu jarjaro waa inay ahaadaan kuwo si sahlan loo nadiifin karo oo ka samaysan bir aan daxalaysan oo raaga;

4. Waa in uu leeyahay weel asturan oo dabool xirma leh oo lagaga saaro kawaanka dhiiga, uur-ku-jirta aan la cunin, uuska caloosha iyo xiidmaha iyo wixii kale ee wasakh ah.

5. Gelinta xoolaha iyo ka saaridda hilibka kawaanka:-

(a) Qofna ma soo gelin karo kawaanka neef uu ka warqabo ama uga shakisan yahay inuu cudur qabo isaga oo aan oggolaansho ka helin baaraha caafimaadka hilibka;

(b) Qofna ma soo gelin karo kawaanka neef bakhtiyey ama aan dhiig bixin, hilibka neefkaana waa in la tuuraa iyada oo la raacaayo awaamiirta baaraha hilibka;

(c) Waa in aan qofna loo oggolaan in uu kawaanka soo geliyo neef lagu qalay ama lagu gowracay meel kale.

6. Mas'uul kasta oo kawaan, ruqsad uu haysta rarida, ganacsade guud ama tafaariiqeeye hilibka, isaga aya ka Mas'uula ah meeshiisa, gaadiidkiisa, isaga ayaa loo qabsanaya sida xeerkan ku cad haddii wakiilkiisa, shaqaalihiisa. Gaadiidkiisa ganacsadaha guud ama tafaariiqeeyuhu ku xadgubo xeerkan.

7. Waa waajibaadka mas'uul kasta oo ruqsad u haysta kawaan, ganacsade guud ama tafaariiqeeye inuu soo geliyo kawaanka cid aan fasax u haysanin ama meelaha hilibka lagu iibiyo ee uu mas'uulka ka yahay.

qabow. Qalabkii loo isticmaalay harag ka bixin neefkii bukay waa in si buuxda loogu nadiifiyaa biyo kulul loogana dambaysiiya biyo nadiif ah.

7. Qof kasta oo ka mid ah shaqaalaha kawaanka hilibka ka shaqeeya, marka u ka soo baxo suuliga waa inuu maydhaa gacmahiisa ka hor inta aanu gacmaha la gelin hilibka ama agabka loo adeegsado diyaarinta hilibka

8. Qofna isaga oo ku jira qolka gawraca ee kawaanka ma sameynkaro arrimahaan hoos ku qoran:-

(a) Ma kaadin karo, saxaroon karo, cabbi karo sigaar, tufi karo candhuuf, marka laga reebo wixii ku habboon habka nadaafadda toosan

(b) Kuma afuufi karo neeftiisa hilibka umana maamuli karo hab kale oo hilibka sadhayn kara (wasakheyn kara).

(c) Uma isticmaali karo mindi, galka seefta, bir afeysan, faas ama miinshaar, diyaarinta hilibka la cuno kuwaasi oo hore loogu isticmaaley hilib la tuuray amå aan la cuni Karin.

9. (a) Qalabka gargaarka degdegga ah oo ku habboon kuna filan mar walbana dib loo buuxiyo kaasoo ay ka mid yihiin faashadaha nabarrada lagu duubo, iyo wixii la mid ah oo ay ku jiraan gacma-gashiyo aan biyuhu ka gudbi karin iyo daawooyinka dila jeermiska waa in goor walba laga helaa kawaanka. Haddii baaraha caafimaadka hilibku u arko in uu la shaqaaleeyo kaaliye caafimaad ama in la tababaro mid ka mid ah shaqaalaha si ay u isticmaalaan qalabka gargaarka degdeg ah wuxuu amrayaa sidan, hawl-wadeenka kawaankuna wuu u hoggaansamayaa, isaga oo kharashka bixinaya.

(b) Qalabka gargaarka deg-deg ah oo kawaanku yeesho ka sokow, hawl-wadeenka kawaanku wuxuu heshiis joogta ah la geli karaa cusbitaal ama goob caafimmaad oo u dhow kawaanka si uu wax uga qabto dhaawacyada ama xannuunada asiiba shaqaalihiisa

(c) Qof kasta oo ku xad-gudba awaamirta xeerkan dembi ayuu gelayaa, marka lagu helo dembiga wuxuu ku amraya baaraha caafimaadka hilibku in uu u hogaasamo......................

Qaybta 8 – Baarista hilibka ee jadwalkan

Awaamirta jadwalka 1 ee qaybaha 6 ilaa 8.11 oo lagu daray kuwa lifaaqa 1 ee jadwalkan, kuwaas oo isbedal lagu sameyn karo,haddii loo baahdo ayaa si isku mid ah loogu dhaqan gelinayaa kawaanka loo aqoonsaday kawaanada dalka gudihiisa sida uu sheegayo xeerka 3 ee jadwalkan.

Qaybta 10 – Dib u baarista hilibka

1. Dhammaan hilibka dib ayaa loo baarayaa, in kasta oo baaraha caafimaadka hilibku hore u baaray una fasaxay si uu u hubiyo in hilibku yahay mid u qalma cunitaan markuu ka baxayo kawaanka.

2. Haddii dib-u-baarista la arko in aanu hilibku u qalmin cunitaanka dadka, calaamadii caafimmaadka ee hore loogu sameeyey ayaa laga goynayaa ama la tirtirayaa, hilibkana waa la tuurayaa.

3. Kawaanka lama keeni karo wax hilib ah, haddii aanu ahayn marka hore mid lagu baaray kawaanka ama kawaan dhoofiya hilibka oo uu fasaxay baaraha caafimaadka hilibku. Dhammaan hilibka sidan oo kale loo keeno kawaanka ee la iibsaday, dib ayaa loo baarayaa marka uu soo galo, haddii la arko in aanu la cuni karin waxa laga fujinaya calaamadii caafimaadka ee hore loogu oggolaaday, hilibkana waa la tuurayaa.

4. Waa in baaris lagu sameeyo hilibka, biyaha iyo waxyaalaha kale ee yaala kawaanka, kharashka ku baxaya baaristana ay bixiyaan dowladaha hoose, si loo helo baaritaan caafimaad oo hufan.

Qaybta 11 – Calaamadeynta iyo summadeynta hilibka iyo weelka hilibka

Shuruudaha ku xusan qaybta 8.11 ee jadwalka 1 kuna saabsan calaamadeynta, duubista, qardaasaynta iyo sumadeynata, oo wax ka beddel lagu sameeyey, ayaa lagu dhaqmayaa, hadba sida uu u arko agaasimuhu inay habboon tahay kawaanada ee ku xusan jadwalkan.

Qaybta 12 – Diiwaan

1. Shuruudaha qaybta 13 ee jadwalka 1 ee ku saabsan haynta diiwaanka ee baaraha caafimaadka hilibka iyo hawl-wadeenka kawaanka ee la xiriira kawaanada dhoofinta, iyada oo isbeddelka loo baahdo lagu sameeyo, ayaa laga dhaqmayaa kawaanka ruqsada shaqada ee jadwalkan.
Agaasimuhu wuxuu uga baahan kara maamulayaasha kawaanada iyo baarayaasha caafimaadka hilibka xog diiwaan gashan iyo wixii kale ee xog dheerad ah sida ku xusan jadwalkan.

Qaybta 13 – Dhaqan gelinta Lifaaqa 1 ee Jadwalka II

Si shaki la'aan ah ayaa baarista hilibka ee jadwalkan u hoos imanayaa baahiyaha lifaaqa 1 ee jadwalkan

(2) Qalabka uur-ku-jirta

Suxuunta lagu mayro uur-ku-jirta waa inay ka sameysan yihiin bir aan daxaleysan ama maaddo u dhiganta; haddii qalab is wada loo isticmaalayo shaqada uur ku jirta waa inay iyaguna ka sameysnaanadaan qalab aan daxaleysan;

(3) Qalabka mayrista hilibka

Marka uur ku jirta la soo saaro waxaa gudaha iyo dibedaba lagu mayrayaa biyo nadiif ah oo la cabbi karo;

(4) Qalabka lagu gooyo madaxa iyo addimada

Qalabkani wuxuu ka sameysnaanayaa bir aan daxaleysan

(5) Qalabka loo isticmaalo qaboojinta hilibka iyo waxyaalaha la cuni karo:

(a) Qalabkan wuxuu ka sameysnaaanayaa bir aan daxaleysan ama maaddo kale oo ku habboon ,waxana looga shaqeynayaa si aanu jeermis ugu dhex dhalan;

(b) Haamaha qaboojinta hilibka oo ay ku jiraan biyo baraf ah, waa inay la haadaan qalab ka saara biyaha dheeraadka ah iyo inay ku rakiban yihiin heer-kulbeegyo toos loo akhriyi karo si saacad gudaheed heer kulka hilibka hoos gaarigo ilaa 7.0 degrees Celsius

(c) Biyuhu waxay u soconayaan sii jeedka hilibku u socdo si hilibku u gaaro halka lagu qaboojinayo oo biyo nadiif ah soo galaan suxuunta.

(d) Tirada iyo meelaha biyuhu ay ka baxayaan waa inay u sameysnaadaan qaab aanay ugu ururin suxuunta wasakhdu;

(e) Hilibka oo lagu qaboojiyo biyo qabow, waxaa lagu bedeli kara in laga soo daldalo meel hawo qaboobi ka jirto si hoos loogu dhigo heer kulka hilibka ama iyada oo lagu qaboojiyo hab kale oo la ogol yahay;

(6). Qolalka keydinta: waa inay hilibka digaagga ku hayn karaan heer kul ka hooseeya 7. 0 darajo oo Celsius

(7) Qalabka loo isticmaalo nadiifinta:

- Nadiifinta iyo buufinta qolalka iyo qalabka la isticmaalo
- Nadiifinta iyo buufinta saxaaradaha iyo agabka kale ee digaagga lagu qaado

Qaybta 4 – Baaritaan gawraca ka hor;

1. Waa in uu jiraa qol gaar ah oo lagu hayo shimbiraha laguna baarayo gawraca ka hor.

2. Haddii digaagga maray baaritaanka hore lagu sameeyey ay muujiyaan astaamo cudur looma qali karo dadku in ay cunaan hilibkooda. Haddiise la qalo digaagga buka oo lagu qalaayo safka qalliinka caadiga ah, waa in lagu qalaa marka uu dhammaado qalliinka caadiga ah, si looga hortago sadhaynta qalabka waa in markiiba la mayro, lana jeermis dilo isla marka la gawraco digaagga buka;

3. (a) Baaritaanka gowraca ka hor waa in loo sameeya sida ugu dhakhsaha badan inta aan la gowricin.

 (b) Iftiin ku filan waa inuu helaa baaruhu;

4. Digaagga la keenay gudaha oo loola jeedo in lagu qalo kawaanka lagama saari karo meesha, ha loo keeno qaliin ama sabab kale darteed loo keenee, haddii oggolaansho qoraal ah aanu bixin baaraha caafimaadka hilbka ee kawaanku;

5. Inta uu socdo baaritaanku, arrimaha soo socda waa in la xusaa:-

 (a) Astaamo cudur oo raad ku yeelan kara caafimmaadka guud ee shimbirta

 (b) In ay jiraan cuduro la yaqaano oo fida ama astaamo tilmaamaya in cudurdaasi soo kordhayaan.

 (c) Weydnimo, baalal tagtaagan, maalo, nabar caabaqsan, dhoorka oo midab lahayn ama bararsan, shuban, hindhiso iyo af kala qaad, dulalka iyo indhaha oo dhaacaan ka yimaado iyo dareenka guud oo aan wada shaqanayn.

6. Digaaggii baarista hore lagu sameeyey ee laga helay ama lagu tuhmay xaaladaha ku xusan firqada 4 ee qaybtan waa in lagu calaamadiyaa laguna sadhayn oo lagu qalaa marka uu dhammaado gawraca caadiga ah.

7. Baaraha caafimaadka hilibka kasta oo fulinaaya baarista hore waa in uu qoraal kula socdsiiya baaraha caafimaadka ee sammaynaaya baarista gowraca ka dib, haddii baarayaasha caafimaadku samaynayaan laba baaritaan oo kala duwan iyo sababta looga shakiyey digaagga;

8. Hilib kasta oo shimbireed oo baaraha hore cadeeyey in laga shakiyey, waa in aan loo ogalaan in la cuno, haddii aan baadhis shaybaar lagu cadayn in aanu hilibku lahayn wax jeermis ah oo keeni kara cudur.

9. Hilibka qaybo ka mid ah loo diray shaybaarka si cudur- dhaliyaal looga baaro waa in lagu haya meel qafilan inta go'aan laga gaarayo.

waxana la ogaanayaa in ur aan caadi aheyn jiro ama dhiig ururay uu jirka galay.

iii. Marka xubnaha la baarayo waa in la ogaadaa inuu jiro barar xaalad cudur.

iv. Marka xubnaha la baarayo waa in la ogaadaa inuu barar ka jiro xubnahaasi ama xaalado cudur oo kale

6. (1) Habka loo go'aaminaayo kala saarida hilibka digaagga waa mid la ogolaaday, la oglaaday haddii aan la arkin nabaro bedelay ama tuuris aan la cuni karin. Haddii la tuuro hilibka waa in la fogeeyaa hilibka (Eeg Lifaaqa)

(2) Go'aanka cudurka iyo xaaladda cudur ee aan ku jirin qaybta jadwalkan waxaa loo daynayaa tusaalaha/gaarka ah ee baaraha caafimaadka hilibka

Qaybta 6 – Qardaaseynta hilibka la diyaariyey

1. Waa inuu jiraa qol gaar ah oo lagu qardaaseeyo noocyada hilibka digaagga ee la diyaariyey.

2. Hilibka waa in loo qardaaseeyaa si aanu u sadhoobin iyada oo ay ka mid tahay in la duubo beerka iyo wadnaha.

3. .Iyada oo lala tashanaayo baaraha caafimaadka hilibka iyo dowladda hoose Agaasimuhu wuxuu soo saarayaa tilmaamo ku saabsan qardaaseynta iyo summadeynta hilibka digaagga iyo qaybihiisa.

Qaybta 7 – Dhaqan-gelinta lifaaqa 2 ilaa Jadwalka III

Baaritaanka hilibka digaagga ee ku xusan Jadwalkan wuxuu u hoggaansamayaa amarrada lifaaqa 2 ee Jadwalkan

xxxvi. Xuubka sambabka oo bukaan cusub oo baahsan qaba
xxxvii. Midabka hilibka oo doorsoon baahay leh
xxxviii. Marinka beedku soo maro oo buka raad reeb qaba
xxxix. Dabada oo bukta
xl. Laf jabtay oo caabuq leh
xli. Isku-xidhka lafaha iyo dahaadhka seedaha oo barar cusub qaba haddii uu raagayoo hilibka weydeeyey
xlii. Lafaha oo jilicsan.
xliii. Deris-ku-noosha korka oo hilibku weydaysay ama dhiig yaraan keentay
xliv. Cudurka Madaxa Madow (Histomoniasis) marka laga reebo cudurka oo bogsanaya xaaladda hilbkuna fiicantahay
xlv. Cudurka deris-ku-noosha wax yeesha xubnaha taranka
xlvi. Shuban cusub oo ay raagay weydnimo oo u keeno deris-ku- noosha loo yaqaan "Coccidia'
xlvii. Cayayaan lagu arko hawo mareenka "Air sac mites"
xlviii. Ragaad iyo lafo jilayc marka laga reebo xaaladda hilibka oo fiican
xlix. Gooryaanka caloosha haddii hilibku weyd iyo dhiig la'aan yahay
l. Jeenyaha shimbirta Turkey oo qallooca , marka laga reebo hilibka kale oo xaaladdiisu fiicantahay
li. Ku kululeynta biyaha oo laga badiyey
lii. Gumboro disease
liii. Hunguriga iyo cunaha oo buka
liv. Midicir xanuunka digaagga oo u keeno fayrus
lv. Kud
lvi. Cudurka digaagga ee u keeno Salmonella pullroum

B – Xaaladaha u baahan in la tuuro qayb ka mid ah hilibka digaagga

Xubin ama qaybo ka mid ah hilibka digaagga waa la tuuraa lamana cuni karo, haddii lagu arko goobo cudurada soo socda:-.

(a) Maalo, jirka oo xoqmay, nabarro, burooyin, kuwaasi oo inta bukta iyo unugyada ku wareegsanba la gooyo, haddii ay nabarradu kooban yihiin ama aanay dahaarnayn ama aanay jirin astaamo sheegaya in uu fidaayo ama ay weheliyaan xanuuno kale

(b) Deris-ku-noosha dusha, gooryaanka caloosha: kuwaasi oo inta wax qabta aan la tuuri doonin marka nabarradu ay fudud yihiin oo aanay badnayn oo qaybtuna aragti ahaan iyo qaab ahaanba isbedelin, xaaladda hilibkuna fiican yahay. Waxa si wanaagsan loo xoqayaa inta bukta.

(c) Barar: Qaybta bararsan keliya ayaa la goynayaa haddii meesha bararsani yar tahay, kuna kooban tahay goobo keliya oo aanay jirin astaan tilmaamasay in ay ku fidayso xubnaha iyo unugyada jirka intiisa kale.

JADWALKA IV

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEER NO...

Xeerka Baarista iyo ilaalinta Hilibka, No..........ee.......... [Sanadka]

Iyada oo la adeegsanayo awoodaha ku xusan Qodobka 18 (1) (e) iyo (f) ee Xeerka Baarista iyo ilaalinta hilibka.............[Sanadka], Wasiirka xiligan haya jagada Adeegyada caafimaadka xoolaha wuxuu soo saarayaa xeerkan:

Xeerka Baarista Iyo Safrinta Hilibka:

Qaybta 1 – Gogol Xaar

1. Xeerkan waxaa loogu yeeraa xeerarka baarista iyo ilaalinta hilibka (safrinta hilibka)

2. (a) Ereyada iyo oraahda xeerarkani waxay iyagu leeyihiin macnaha xeerkan looga yaqaan;

   (b) Xeerarkani waxa lagu fulin karaa safrinta hilibka bini Aadamku ay quudanayaan ee laga keenay dhammaan Kawaanada gowraca xoolaha ee xeerkan ku diiwaangashan.

Qaybta 2 – Ruqsada ogolaanshaha safrinta Hilibka, iwm.

1. (1) Qofna ma safrin karo hilib iib ah isaga oo aan marka hore heysan ruqsad ama ogolaansho uu bixiyey Agaasimuhu ama Sarkaal uu qoraal ugu wakiishay howshan.

2. Codsi loo qortay in lagu helo ruqsada safrinta hilibka, haddi loo baahdo in wax laga bedelo karo waa inay la jaanqaada awaamiirta xeerkan ee qaybaha 12 iyo 13.

3. Ruqsada lagu bixiyey qaybtan waxay shaqaynaysaa oo ay ansax tahay muddo 12-billood, waana la cusuboonaysiin karaa haddii qofka haysta ruqsada uu doonayo inuu sii wato ganacsigiisa.

4. Qof kasta oo haysta ruqsad rasmi ah, shaqaalihiisa ama wakiilkiisa oo isticmaala gaadiid ama weel oo aan aheyn waxyabaha khaaska u ah ee loogu talagalay in lagu safriyo hilibka sida xeerkan aan waafaqsanayn wuxuu galayaa gef/dambi;

9. (1) Hilib kasta oo la safrinaayo waa in uu la socodaa shahaadada caddeyneysa ruqsada ee safrinta hilibka soona saaray baaraha caafimaadka hilibka ee xukuma kawaanka laga rarayo hilibka, ruqsada waa inay ku dhegan tahay shaabada baarista hilibka, waana inay ku qoran tahay warbixinada hoos ku qoran:-

(a) Lambarka diiwaanka kawaanka gawraca xoolaha ee hilibka laga keenay;

(b) Nooca hilibka (tusaale, hilibka lo'da) iyo tirada (kg) ee hilibka la safrinayo; waxaa kale oo ah in la cadeeyo miisaanka hilibka qoobaha kala duwan ay ku soo dejiyeen intay safarka ku soo jireen.

(c) Hilibka halka uu ku socdo iyo qofka uu hilibku u raran yahay

(d) Magaca iyo saxiixa mas'uulka kawaanka gawraca xoolaha hilibka laga keenay;

(e) Noocyada weelka ee loo adeegsanayo safarka iyo magaca qofka mas'uulka ka ah maamulka iyo xafidinta weelka inta lagu jiro safarka;

(f) Mudada ama masaafada shixnada raran ay qaadaneyso; iyo

(g) Haddii ay jiraan waxyaabo kale oo Agaasimuhu u baahan karo oo ah in lagu muujiyo shahaadada rarka;-

(2) Shahaadada ruqsada safrinta hilibka, waa in laga soo saaraa saddex nuqul. marka u saxiixo shaabadeeyana mas'uulka kawaanku. Hal nuqul isaga ayaa la hadhaya, nuqulka kalena qofka mas'uulka ka ah shixnada weelka, ayaa la siinayaa, nuqulka saddexaad waxaa iska leh qofka shixnada iska leh ee ay ku socoto;

(3) Qofka loo sameynayo warqada ruqsada sida uu sheegayo xeer hoosaadkani,, waa inuu baxshaa lacagta khidmada ee lagu sameeyo ruqsada, sida wasiirku uu go'aamin doono.

10. Haddii qofka shixnada hilibka u raran, shaqaalihiisa sharciyeysan ama wakiilkiisa uu arko sabab cad oo la aamino in nadaafada iyo caafimaadka hilibka ama qayb ka mid ah oo doorsoomay intii lagu jiray safarka, ama in shahaadada ruqsada shixnada hilibka aysan sax aheyn ama ay jiraan sababo kale oo taabanaya badbaadada hilibka, wuu diidi kara shixnada u raran kuligeed ama qayb ka mid ah;

11. Agaasimuhu wuxuu u baahan karaa sarkaal boolis ah oo caawiya marka la dhaqan gelinayo xeerarka jadwalkan, haddii loo baahdo Sarkaal kasta oo boolis ah oo hawshan looga baahdana waa inuu u hogaansamaa.

12. Qof kasta oo ku xadgudba mid ka mid ah qodobada xeerarkaan, ama ku fashilma inuu u hogaasamo ogeysiisyada, xeerarka ama waxyaabaha la mamnuucay ee xeer hoosaadka lagu soo saaray- waxuu gelayaa dembi, waxana lagu qaadaya dambigaas uu galay............

8. Xamaal kasta ama qof kasta oo hilib safrinaya waa inuu maraa baadhis caafimaad, oo muddo u dhaxayso, sida uu amarka ku bixiyo Agaasimuhu. Xamaal kasta oo la ogaado in caafimaadkiisa uusan wanaagsaneyn intii lagu jiray baaritaanka looma ogolaanayo inuu ka shaqeeyo hilib xilliga rarka inta Dhakhtar caafimaad uu ka soo xaqiijiyo xaaladiisa caafimaad.

9. (a) Xamaalku waa inuu shaqsi ahaan yahay, qof nadiif ah mar kasta, ka hor inta uusan ka shaqeyn hilibka, waana inuu mar kasta u hogaansamaa mabaa'di'da nadaafada shaqsi ahaaneed. Baaraha cafimaadka hilibku waa inuu markasta hubsadaa in xamaalku xiran yahay dharka loogu talagalay faya-dhawrka hilibka la rarayo.

(b) Looma ogola Xamaalka inuu wax calaashado, sigaar cabo, cunto ama cabbitaan (marka laga reebo biyaha caadi ah) inta u ku jiro shaqadiisa qaybtan hoos imaneysa.

10. Qofna looma ogola inuu iska dhex joogo ama dhex socdo qaybta hilibka lagu keydiyo ama inuu waxyaabaha uu sida gaarka ah u leeyahay ama waxyaaba kale uu dhigto bakhaarka hilibka lagu keydiyo inta lagu jiro rarida hilibka.

11. Gaadiidka ama weel kasta inta aan hilibka la saarin ka hor, waa in gebi ahaan la meydhaa iyada oo la isticmaalayo saabuun sharciyeysan, kadibna waa in la raaciyaa biyo nadiif ah, mar kalena la raaciyaa biyo nadiif ah oo markaana lagu daray walxaha ansaxa ah oo jeermiska dilla.

12. Saabuunta hoos ku xusan waxaa waqtiga hada la joogo loo isticmaali karaa nadiifinta iyo jeermis-tirida weelasha iyo gaadiidka hilibka lagu qaado:-

(a) Sodium bicarbonate;
(b) Sodium carbonate (soda ash);
(c) Trisodium phosphate;
(d) Saabuun (Soap);
(e) Synthetic detergents (wetting agents);

13. Walxahan jeermis-dilayaasha ah waxaa waqtigan (hada la joogo) loo isticmala in lagu dhaqdhaqo gaadiidka iyo weelasha la dhaqay,

Quaternary ammonium compounds	50 ppm
Aqueous Solutions of iodine..................	50 ppm
Sodium hypochlorite	50 ppm
Chloramine T	50 ppm

14. Matoorada gaadiidka waa in aan la kicin inta rarka ama soo dejinta hilibku ay socoto, waana in albaabada iyo daboolada weelka la xidhaa ka hor inta aan la kicin matoorada gaadiidka.

15. Waa in aan gaadiidka lagu shubin shidaal iyada oo albaabada iyo daboolada weelka hilibku ku jira ay furan yihiin.

xaga dambe, waxaana labada dhinac iyo xaga dambeba lagu soo bandhigaa iyadoo qoraal aan cabbirkeedu ka yareyn 20 cm joog ah calaamada (HILIB);

(b) Rimoorka Gaariga (Trailers)- Waxaa gebi ahaan rimoodhka ama tareelaha la marinayaa rinjiga cad, waxaana diilin ama xariiqin Casaan ah lagu wareejinayaa tareelaha afartiisa gees; xariiqintaas Casaanka ah waxaa dhexdeeda lagu qoraa (HILIB) oo aan 20cm ka weyneyn xaga jooga, iyada oo erayga hilib lagu qorayo midabka madowga ah;

(c) Gaadiidka ay ku xiran yihiin rimoodhku waxaa summada (HILIB) laga dhigaa Casaan ku dhex taal meel cadaan ah, waxaana lagaga qorayaa labada dhinac iyo dhinaca dambe ee gaadiidka. Calaamada (HILIB) waa inay ku qoran tahay far waaweyn iyadoo weelka lagaga qoro afartiisa dhinac, oo aan 20cm ka yareyn xaga jooga,

(d) Weelka qaybeysan, sanaaduuqda iyo wixii kale – gebi ahaanba weelka waxa la marinayaa rinji cad kaasoo badhtamihiisa lagu qorey far casaan oo ah "HILIB" taasoo ah far waaweyn oo afarta dhinac ee weelka lagaga qoro.

7. Sumadaha kale ee loo adeegsado xayeysiinta sida magaca mulkiilaha ama sumadaha kale waa lagu soo bandhigi karaa Gaadiidka meeli aan ku fugayn 60cm.halka ay ku Taal calaamada Hilib.

Waxyaabaha sida Khaaska ah looga baahan yahay Safrinta

8. (a) Hilibka waxaa lagu rari karaa gaadiid aan lahayn qaboojiyayaal (refregerators) haddii waqtiga safarku aanu ka badneyn labo sacadood;

(b) Haddii safrinta hilibku ay qaadaneyso in ka badan labo saacadood waxaa loo baahan yahay in la helo gaadiid leh qaboojiyaal;

Baahiyaha Cayiman

Waxyaabaha sida Khaaska ah loogu baahan yahay
Safrinta Hilibka ee masaafad ka yar 50 Kilometer ama muddo labo Saacadood ah

9. (a) Hilibka waxaa lagu rari karaa gaadiid aan laheyn daah, haddii gaadiidku leeyahay saqafyo labo lakab ka sameysan, taas oo ay waxyaabaha ay ka sameysan yihiin la rabo inay isu jiraan ugu yaraan 4cm. Gaadiidka noocan oo kale ah, waa in loo sameeyaa meel sare oo ay hawadu ka baxdo si ay hawo fiican u soo gasho;

b) Hilibka waxaa lagu safrin karaa weel qaybo leh, sida sanduuqyo iyo meelo kale oo wax lagu rido oo u sameysan hab waafaqsan xeerarka 1 illaa 7 ee qaybtan.

JADWALKA V

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEER NO……………………………………………………………

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka, No…….….ee……….. [Sanadka]

Iyada oo la adeegsanayo awoodaha ku xusan Qodobka18 (1) (e) iyo (f) ee xeerka baarista iyo ilaalinta hilibka…………[sanadka], wasiirka xilligan mas'uulka ka ah addeegyada caafimaadka xoolaha waa inuu soo sara xeerarkan soo socda ;

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Jumlada Iyo Tafaariiqda Iibinta Hilibka

1. Xeerkan waxaa loogu yeeraa xeerarka baarista iyo ilaalinta jumlada iyo tafaariiq u iibinta hilibka (Meat Wholesale and Retailing Regulations).

2. Ereyada iyo odhaahda gaagaaban ee halkan lagu adeegsanayo waxay la micna yihiin macnaha xeerka looga yaqaan marka laga reebo micnaha erayo dhowr ah loo baahdo;

"Iib" – waa ka iibinta hilibka macaamiisha si ay guryahooda ugu qaataan una karsadaan isla markiiba;

"Jumlad iibiye" – waa qof iibsha hilib jumlad ah ama hilib jumlad ah ka soo iibsada kawaanka xoolaha lagu gawraco si uu tafaariiq ahaan ugu sii iibiyo si micnaheeda loo fahmo;

"Hilible" – waa qofka ka shaqeeya kawaanada ama meelaha la mid ka ah si uu hilibka dadweynaha uga iibiyo, ha ahaado qof mulkiile ah, mid la soo kiraystay ama mid wakiil ka ah mulkiilaha ama mid kawaanku soo kiraystay;

3. Agaasimuhu isaga oo la tashanaya wasiirka iyo saraakiisha waqtiga hadda la joogo mas'uulka ka ah arimaha la xiriira Faya-dhowrka iyo madaxda dowladda hoose, waa inuu soo magacaaba shaqsi aqoon sare u leh oo loo aqoonsado baaraha caafimaadka hilibka jumlada iyo tafaariiqda lagu iibiyo, iyada oo waajibaadka baaraha la magacabay uu noqonayo;

   (a) In uu baaritaan caafimad ku sameeyo hilibka jumlada iyo tafaariiqda ee baxaya si uu u hubiyo in hilibka jumlada iyo tafaariiqda loo iibiyey ay waafaqsan yihiin heerka faya-dhowrka iyo badbaada hilibka xaalada ee xeerkan;

   (b) Waa inuu si deg deg ah u soo wargeliyaa baaraha caafimaad ama Booliska ee mas'uulka ka ah kawaanka hilibka jumlada lagu iibsho haddii uu u arko

5. Qof kasta oo iibiya hilib waa inuu goobtiisa shaqada ku haystaa qalabkan hoos ku qoran.

   (a) Miinshaar, ama mid koronto loo isticmaalo oo ka sameysan bir aan daxaleysaneyn oo lagu googooyo hilibka. Miinshaartu waa inay ahaato nadiif, waana in si fiican loo jeermis-dilaa maalin walba marka shaqadu dhamaato. Haddii aanay jirin miinshaar koronto lagu isticmaalo waa in uu hilib iibiyuhu haysta tiro mindiyo gacmeed ama miinshaaro hadba intuu u baahdo. Waxa kale oo looga baahan yahay faashash uu hilibka ku googooyo. Mindiyo gacmeedka, miinshaaraha iyo faasaska waa in ay ka samaysnaadaan waxyaalo uu ansixiyey agaasimuhu oo nadiifna ahaadaan mar walba, laguna isticmaalin in lagu googooyo waxaan hilib ahayn.

   (b) Meel hilibka lagu soo bandhigo si loo arki karo oo lagu shaqeeyo sida ku xusan xeerka 8 ee jadwalkaan;

   (c) Mashiin hilibka shiida, waa haddii uu soo iibinayo;

   (d) Qaboojiyayaal ama firinjeero haddii duruufta ay saamaxi karto;

   (e) Qol shaqaalihiisa ay iskaga badali karaan dharka ayna dhigtaan waxyaabaha ay khaaska u leeyihiin;

   (f) Meelo gacmaha lagu maydho sida ku xusan qaybta 5 ee jadwalka I;

   (g) Sanduuq qalabkiisu u dhameystiran yahay oo loo adeegsado Gargaarka degdegga ah.

   (h) Agabyada iyo qalabka kale ee agaasimahu u baahan karo;

6. Iibiyaha hilibka iyo dhammaan shaqaalihiisu waa inay mar kasta hubsadaan in xaruntu ay mar walba furan tahay oo ay shaqeyneyso. Waa inay xidhaan dhar dhaadheer oo maydhistoodu ay fududahay. Iibiyuhu waa inuu hubsaada in dhar badan u yaalo kawaanka, si iska-bedellida dharku ay u fududaato marka loo baahdo. Si looga fogaado shaki, waa in awaamiirta ku qoran Qaybta 4 ee Jadwalka 1 ee ku saabsan nadaafada shaqaalaha jooga rugta kawaanka gawraca lagu dabaqaa jadwalkan.

7. (a) Waa in iibiyaha hilibka iyo shaqaalihiisa ay maraan baaritaano caafimaad oo joogta ah inta u dhaxeysa labo xilli kasta sida uu hadba go'aamiyo Agaasimahu si uu u hubsado xaaladooda caafimaad iyo nadaafadooda; sidoo kale baaraha caafimaadka hilibku isaga oo la tashanaya mas'uulka caafimaadka ee baaritaanada ka sameeyey sidii uu arko inay u habboon tahay caafimadka iyo nadaafadu;

   (b) Haddii xaladaha cafimaad iyo nadaafada shaqsi ahaaneed la waayo, baaraha caafimaadka hilibku ama mas'uulka caafimaadka ay u muuqato khatar ku wajahan dadweynaha iibsanaya hilibka, waa in baaraha

11. Awaamiirta jadwalkan iyaddoo wixii bedelid iyo dib u hagaajin lagama maarmaan ah lagu sameynayo waxaa lagu dabaqi karaa shaqsiyaadka iibinaya hilibka. Si kastaba ha ahaatee iyadoo laga fogaanayo shaki –waa in la sameeyaa arimahan soo socda -------

    (a) Jumladaha hilibka iyo rugtiisa waa inay haystaan warqada ruqsada shaqada iyo shahaadada caafimaadka labadoodaba sida ku xusan xeerkan inta aanu noqon jumladle.

    (b) Qofna ma iibin karo hilib jumlad ah, ilaa agabka meesha u yaala ay ka mid yihiin qaboojiyeyaal, iyo qalabka kale ee Agaasimahu u baahan karo si loo ilaaliyo faya-dhowrka la xiriira keydinta iyo qeybinta hilibka; iyo

    (c) Iyada oo laga bedeli karo waxii loo baado xeerarka jadwalkaan IV waa inuu si adag u ilaaliyaa jumladluhu meelaha uu hilibkiisa u qaybiyo tafaariiqluhu.

12. Qof kasta oo iibsanaya hilib isaga oo macaamiisha ka mid ah, kana iibsanaya hilibka qof tafaariiqle ah ama jumladle ah wuxuu xaq u leeyahay:-

    (a) In laga iibiyo nooca hilibka uu weydiistay sida hilibka lo'da, iddaha, geella ama digaagga, haddii nooca hilibka uu codsaday aanu oolin rugta, iibiyuhu wuxuu u soo jeedin karaa qofka macamiilkiisa ah inuu qaato hilib kale ama haddii Iibiyuhu uu arko sabab ku khasbi karta inuu qofka iibsanaya hilibka inuu qaato hilib kale, laakin hilib iibiyuhu kuma qasbi karo hilib aanu qofku doonayn in uu iibsado.

    (b) Inuu waydiisan karo in laga iibiyo xubin ama qayb ka mid ah neef gawracan oo ay ka muuqato sumada caafimaadku;

    (c) Inuu diido hilibka laga iibshay ee uu ku arko arimo muujinaya in hilibku yahay mid nadafadiisa aanay wanaagsanayn;

    (d) In hilibka uu iibsaday loo qardaaseeyo ama loogu rido shay aan wasakheyn karin hilibka ama ka dhigi karin hilibka wax aan la cuni karin;

    Si looga fogaado wax kasta oo shaki keeni kara ee isticmaalka qardaasyada dhaqanka ah, sida sellada ama weelasha ka sameysan alwaaxda ama agabka guriga loo isticmaalo duubista hilibka ama lagu qaadanayo ka dib marka la iibsado waa mamnuuc haddii aanu ansixin agaasimuhu.

JADWALKA VI

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEER NO..

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka, No...........ee.......... [Sanadka]

Iyada oo la adeegsanayo awoodaha ku xusan qaybtan

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Xeerarka Habaynta Hilib

Xeerarka 18 (1) (e) ee xeerka baarista iyo ilaalinta hilibka............[sanadka], Wasiirka wakhtigan haya adeega caafimaadka xoolaha wuxuu soo saarayaa xeerarkan:-

Qaybta 1 – Gogol Xaar

Tixraac;

1. Xeerkan waxaa loogu yeeraa xeerarka baarista iyo ilaalinta xeerarka habaynta hilibka;

Erey Bixin (Turjumida eryada)

2. Ereyada iyo oraahda gaagaban ee halkan lagu adeegsanayo waxay la micna yihiin macnaha xeerkan looga yaqaan;

Qaybta 2 – Waxyaabaha looga baahan yahay qalabka hilibka lagu jar-jaro ama lagu habeeyo;

Qalabka looga baahan yahay jar-jarista hilibka

3. Mas'uuliyada dadka ka ganacsatada cuntada, waxay tahay inay hubsadaan in qalabka loo adeegsado jar-jarida iyo socodsiinta hilibka ay u sameysan yihiin hab aanu hilibku ku sadhoobi karin; gaar ahaan-

   (a) Waa in la helo qalab ku habboon oo lagu jar-jaro laguna habeeyo hilibka;

   (b) In la joogteeyo horumarinta shaqada.

   (c) In la kala saaro qaybaha kala duwan ee wax soo saarka;

4. Waa inay yeeshaan:-

6. Qasacadaha ama weelasha marka ay qalalaan oo ay si fiican u qaboobaan waxaa mar kale baadhis iyo hubin ku sameynaya shaqaalaha xirfada u leh ka hor inta aan loo gudbin dhismaha lagu shaabadeeyo. Hilibka lagu riday qasacadaha xumaadey waxaa loo aqoonsadaa mid aan la cuni Karin, haddii aan laga hagaajin qaladaadka lagu arkay qasacadaha muddo lix saacadood ah oo ka bilaamaya markii hilibka qasacadaha lagu soo riday;

   (c) Haddii qaladaadka la ogaaday xilli maalin ah, qasacadaha iyo hilib-kooda waxaa la galinayaa qaboojiyayaal aan heer kulkoodu ka badnayn 3 oC ,si loo qaboojiyo illaa maalin dambe laga gaarayo oo qaladaadka laga saxayo;

   (d) Qasacadaha aan hawo ku jirin ama kuwa la boox dhaafiyey ee aan waafaqsanayn xeerkan, waxaa lala sugayaa baaraha caafimaadka hilibka si uu u furo qasacadahaa, hilibka fiican ee ku jira qasacadahana uu ansixiyo in dadku cuni karo;

7. Lagama shaqayn karo qasacadaha gacmaha ilaa inta ay si fiican u qaboobayaan ugna engegayaan meelaha laga lingaxay. Waa in si aad ah looga taxadiraa in qasacadaha wax ku dhaceen ama diismadeen ilaa intay ka qaboobayaan meeshii laga lingaxay.

8. Hilibka qasacadaha ku jira lama siidayn karo ilaa inta ay ku qaboobayaan hawada cimilada, waa inay muuqataa in dushoodu fiican tahay oo aan la buux-dhaafin. Waana in ay yeeshaan dhinacyo soo xoodan, marka laga reebo dhinacyada la arkayo, dusha iyo hoostana ka soo xoodan. Waa in aanay hoos ku diisnayn. Dhinacyada iyo dabooyinku waa in lagu muujiyaa in hilib ku jiro. Waa in aanay jirin qasacado dhiman oo aan buuxin.

9. Dhammaan hilibka la qasacadeeyey waa in si joogta ah loo calaamadeyaa, iyada oo qasacada dusheeda lagu qorayo caddeyn tixraac qarsoon leh. Haddii kale la cadeeyo waxa ku jira qasacada, wakhtiga la qasacadeeye sida ku xusan jadwalkan. Tixraaca qarsoon macnihiisa waa in laga helaa diiwaanka baaraha caafimaadka hilibka ee mas'uulka ah.

10. Hilibka la qasacadeeyay waa in lagu habeeya qiyaas heer-kul ah iyo wakhti cayiman taas oo sahlaysa in lagu haynkaro talaajad la'aan marka la safrinaayo ama bakhaar lagu haynaayo si loogu kaydiyo.

11. Intii isku xirmo ahba hilibka la qasacadeeyey waa in kartoonkooda ama seledahooda lagu xiraa calaamad aan kulaylka ku fasaqmin midabkooduna uu bedelmi karin inta la kululaynayo.

12. Waa in qalab loogu talagalaa hilibka la qasacadeeyay qaarkoodna lagu hayaa ugu yaraan 14 maalmood heer kul gaaraya 37 oC si loo hubsado in hilibka qasacadaysan wadamada loo dhoofinayaa shuruud la'aan ku qaataan.
Si kastaba ha ahaatee –

JADWALKA VII

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEER NO...

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka, No............ee.......... [Sanadka]

Iyada oo la adeegsanayo awoodaha ku xusan Qodob-ka 13 (1) (j) ee xeerka baarista iyo Ilaalinta hilibka............ [Sanadka], Wasiirka iminka haya adeega caafimaadka xoolaha waa inuu soo saara xeerarkan-

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Qawaniinta Soo Dejinta Hilibka

1. Xeerkan waxaa loogu yeeraa Xeerarka Baarista iyo Ilaalinta soo dejinta Hilibka.
2. Ereyada iyo odhaahda gaagaban ee halkan lagu adeegsanayo waxay la micna yihiin macnaha xeerka looga yaqaan.
3. Qofna hilib kuma soo dejin karo dalka Ilaa soo dejintiisa ay waafaqsan tahay:-.
   (a) Wuxuu ku soo dejin karaa ruqsad uu bixiyey Agaasimahu, Ama
   (b) Ujeeddo gaar ah loo bixiyey.
4. Waa in loo qortaa arji agaasimaha ama wkiilkiisa oo uu qoraal ku wakiishay lagaga codsanaayo soo dejinta hilibka.
5. Waa in arji loo qortaa qaab tusmaysan. Waana in ay la socota khidmad uu agaasimuhu ku soo saaray xeer caddeynaya.
6. Waa in agaasimuhu marka arjiga uu helo, waa in uu muddo 7 casho ah oo ka bilaabmaysa maalinta uu helay arji uu go'aankiisa oo qoraal ugu jawaabaa codsadaha. Haddii codsaduhu shuruudaha uu buuxiyey hilib soo dejinta waa in agaasimuhu siiya foomka ruqsada.
7. Haddii Agaasimuhu uu diido in uu bixiyo ruqsada soo dejinta hilibka waa in uu ugu sheegaa codsadaha sida ku cad xeerka 6, isaga oo caddeynaya sababaha uu u diiday.
8. Qof kasta oo saluuga go'aanka agaasimaha sida ku cad xeerka 6, wuxuu dib ugu qoranayaa arji wasiirka muddo 7 casho gudahood ah oo ka bilaabmaysa maalinta go'aanka lagu soo wargeliyey. Waxaa kama dambayn noqonaya go'aanka wasiirka.

14. Baaraha caafimaadka hilibka ama qof kasta oo xeer kasta oo qorani uu u ogolaanaayo in ay ka shaqeeyaan arimaha la xiriira soo dejinta hilibka waa in uu xooga saara amaanka uu ku xaqiijinayo in aan shixnada ama qayb ka mid la qaadin ilaa inta oggolaanshaha u dambeeya la helayo iyo in dhamman la hayo warqadaha siidaynta.

15. Tallaabooyinka caafimaad ee uu raacayo baaraha caafimadka hilibku inta uu hilibku ku jiro qolka kaydka ee qaboojiya leh, waxa ka mid ah:-

    (a) Inuu ku sameeyo hilibka baaritaan caafimaad oo sugan, si uu u xaqiijiyo in hilibka in la tuurayo iyo in dadku cuni karo. Haddii aan la cuni karin waa in la tuuro, amraa in lagu tuuro sida xeerkan ina farayo.

    (b) In la caddeeyo in shahaadooyinka baarista caafimaadka ee hilibku ka wato waddanka soo dhoofiyey in ay waafaqsan yihiin ruqsada lagu soo dejiyey.

    (c) In lala socdo sida loo soo maamulay heer-kulka lago soo kaydiyey intii uu safarka kaga soo jiray dalkii laga keenay.

    (d) In la hubiyo muddadii uu kaydinta safarka ku soo jiray in aanay wax sadheeyaa ama xumeeyaa soo gaarin kaydintiisa

    (e) In uu ka qaato tusaalayaasha tijaabooyinka.

    (f) In uu la socdo oo uu eego jawaabaha ka soo baxa baaritaankii lagu sameeyey tijaabooyinka uu ka soo qaaday shixnada hilibka.

    (g) In uu qaado talaabo kasta oo lagama maarmaan ah oo uu ku xaqiijinaayo in hilibka la keenay aanu wax cudur ah u keenin dalka.

16. Haddii Agaasimuhu ogaado hilib aan soo dejintiisu waafaqsanayn awaamiirta shuruucdan ama ruqsada hilibka wuxuu soo jeedinayaa in aan qayb ama dhammaantiiba la soo dejin, ama lagu soo dejiyo xaaladaha isugu uu tilmaamo in ay lagama maarmaan tahay.

17. Qof kasta oo ka horyimaada xeerkan halkan ku qoran wuxuu gelayaa dembi, waana lagu qaadayaa dambigaa uu galay...................

JADWALKA IX

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEER NO..

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka, No............ee........... [Sanadka]

Iyada oo la adeegsanayo awoodaha ku xusan Qodob-ka 18 (1) (m) ee Xeerka Baarista iyo Ilaanta Hilibka............ [Sanadka], Wasiirka iminka haya adeega caafimaadka xoolaha waa in uu soo saara foomamkan:-

FOOMAMKA QORAN
FOOM-KA XBIH/.................

Codsiga Ruqsada Dhismaha Kawaanka
Ruqsada, Cusboonaysiinta Iyo Bedelaada

1. Tafaasiisha codsadaha

Magaca Codsadaha ....

Sanduuqa boosto/Cinwaano kale ....

2. Waxaan halkan ku codsanayaa in la ii soo saaro/la ii cusboneysiiyo/la ii bedelo warqada ruqsada. Haddii codsigu uu yahay bedelasho sheeg sababta aad u bedeleyso (ku lifaaq cadeymo muujinaya sababta aad u dooneyso in aad bedelato)..
....
....

3. Tafaasiisha kawaanka gowraca, iwm.

Magaca iyo derejada/heerka kawaanka/qalabka (Qeex midkuu yahay hilib dhoofiye, hilibka dalka gudihiisa, ama mid tuulo ....
....

Sanduuqa boosto/ iyo cinwaanada kale ee kawaanku leeyahay: ....

Halka uu ku yaalo kawaanku (sida Magaalada/Degmada ama tuulada) ....
....

Lambarkii hore ee diiwaanka iyo ruqsada (haddii ay jiraan) ....

Nooca xoolaha lagu qali doono ma Geella, lo'da, iddo iyo riyo, diggaag ama kuwa kale (Caddee)..

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka

Foomka xeerka baarista iyo ilaalinta hilibka/Xeer NO ....
Ogolaanshaha ruqsada uu ku howlgelayo kawaanku IMW (Hore loo bixiyey/la cusboonaysiinayo/la bedelayo)

Ruqsada kawaanku ku howlgelaayo waxaa loo soo saarayaa iyada oo (Hore loo bixiyey/la cosboonaysiinayo/la bedelayo)

(Magaca Codsadaha) uu ku howgelayo..

(Magaca kawaanka) oo tafaasiishiisu tahay sida hoos ku xusan iyada oo la waafajinaayo qaybta 11(5) ee xeerka baarista iyo ilaalinta hilibka............... (Sanadka xeerka)

Magaca iyo nooca kawaanka ....

Faahfaahinta kawaanka ....

Heerka/derejada kawaanka ....

Magca mas'uulka ....

Cinwaanka Kawaanka ....

Xaaladaha gaarka ah ee nooca kawaanku ku shaqayn karo ....

Waxa lagu shaqeyn karaa ruqsadan ilaa .... (Maalinta / Bisha iyo Sanadka), waana in laga helaa kawaanada kor ku xusan marwalba.

Saxiixa sarkaalka bixiyey .... Taariikhda......................

Shaabada rasmiga ah ....

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA
WASAARADDA XOOLAHA

FOOM/XBIH No....................

Codsiga wax ka bedelida iyo wax ku darida dhismaha kawaanka.

1. Qaabka codsiyada

Waxaan halkan ku codsanayaa in ruqsad la ii siiyo inaan wax ka bedelo/ ku kordhiyo dhismayaasha hoos ku xusan iyada oo wixii faahfaahin ahina ku lifaaqan yihiin.

2. Faahfaahinta dhismayaasha

Macaga dhismayaasha...
Faahfaahinta dhismayaasha ....
Lambarka diiwaan gelinta kawaanka.......................................
Lambarka ruqsada maamulaha ....
Cinwaanka boosta/cinwaanada kale ee dhismayaasha........................
Cinwaanada meesha uu ku yaalo kawaanku (iyado oo ay jiraan degmada iyo tuuladu)
....

3. Faahfaahinta mulkiilaha iyo maamulaha

Magaca mulkiilaha/maamulaha..
Cinwaanka boosta/cinwaanada kale ee codsadaha ....
Cinwaanka codsadaha ....
Saxiixa codsadaha.......................Taariikhda..................................

Ku lifaaq sawirada/nuqshadaha waxaa la bedelay iyo khariidada tilmaamaysa dhismayaasha iyo xidhiidhka cusub ee ka dhexeeya dhismayaasha la jaarka ah, deegaanka iyo shaqooyinka dadka

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA
Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka

FOOMKA XBIH NO…………..

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka (Shahaadada rarida)

Foomka Shahaadada ee rarista hilibka ee lagu bixiyey xeerka10 (1) ee shuruucda safrinta hilibka ee hoos imanaaya jadwalka IV.

Ruqsadan waxaa lagu bixiyey safrinta hilibka ee ku qeexan xaga hoose
……………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………

Ka ……………………………………………………………………………………

Ku ……………………………………………………………………………………

Mulkiilaha Hilibka ………………………………………… ee ……………………….

Lambarka Ruqsada gaadiidka ……………………………………………………….

Lambarka uu ku diiwaan-gashan yahay gaadiidku …………………………………….

Magaca Qofka mas'uulka ka ah shixnada hilib-ka…………………………………………
……………………………………………………………………………………………

Magaca Darawalka ……………………………………………………………………

Magacyada shaqaalaha ……………………………………………………………….

Waqtiga iyo taariikhda Bixitaaanka ………………………………………………….

Shaabadda Rasmiga ah ……………………………………

Baaraha caafimaadka hilibka …………………………

Shuruudaha;

(i) La isuma dhiibi karo
(ii) Waa in loo isticmaalaa hal shixnad keliya
(iii) Waa inuu heystaa Qofka Shixnada lehi

Dr, Cabdiraxmaan Maxamed Maxamuud
Madaxweynaha Dawladda Puntland

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

Wasaaradda Xannaanada Xoolaha Foomka Dhoofinta XBIH, NO...........

Shahaadada Baarista Caafimaadka Xoolaha iyo wax-soo-saarkooda

Aniga oo ah qofka hoos ku saxiixan waxaan caddeynayaa aniga oo raacaya xeerarka caafimaadka xoolaha ee dowladda Puntland, in aan maanta baaritaan caafimaad ku sameeyey xoolaha iyo wax-soo-saarkooda ee hoos ku qoran, waxaana caddeynayaa in aanan arag wax calaamad ah oo muujinaaya cudurro la kala qaado. Xaalada caafimaad ee xooluhuna waa kuwo fiican, mana jiraan war sheegaya in halka ay kayimaadeen xoolaha iyo wax-soo-saarka xoolaha ayan ka jirin wax cuduro ah.

Goobta baaritaanka .... Gobolka.....................
Ganacsiga............................
Meesha laga keenay xoolaha .... habka ku yimaadeen ....
Shahaadad hore haday jirtay ....
Halkay ku socdaan .... habka ay ku tegayaan
....

Tirada Xoolaha Nool	Wax-soo saarka Xoolaha (Nooca, tirada)
Lo'	Saan
Ido	Harag
Riyo	Hilib
Geel	Subaga
Kuwa kale	Kuwa kale

Isticmaal warqad siyaado ah haddii xoolaha hal hal loo kala sooca, sida lifaaq yar.

Faallo ....
Magaca Madaxa Baaraha Caafimad Hilibka ....
Saxiixa...
Khidmadaha S.Sh................................
Taariikhda la baaray.......................... Dhicitaanka shahaadada ....

Noqolka midabkoodu yahay cadaanka waxa la siinaya mulkiilaha
Koobiga midabkoodu yahay buluugga waxa loo dirayaa isuduwaha Gobolka
Koobiga saddexaad ee midabkoodu yahay casaan khafiif ah wuxuu ku harayaa buugga

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka

FOOM XBIH NO.....................................

Codsiga kawaanka iyo qalabka meel kale loo rarayo

1. Qaabka Codsiga

Waxaan halkan ku codsanayaa in ruqsad la ii siiyo in aan kawaanka ka raro .... (Meesha uu hada ku yaalo kawaanku) oo aan u raro .... (Meesha cusub)

Waxaan cadaynayaa in aan wax isbedel ah aan lagu samaynayn qalabka, heerka iyo derejada kawaanka intii ruqsada hore lugu bixiyey oo ay sidooda ahaanayaan;

2. Faahfaahinta kawaanka

Magaca iyo lambarka diiwaan gelinta kawaanka ....
Faahfaahinta qalabka iyo kawaanka ....
Lambarka diiwaann gelinta ruqsada ....

3. Faahfaahinta rarida Kawaanka (haddii ay suuragal tahay)

Faahfaahinta meesha cusub iyo sababta keentay in la raro...
Saxiixa codsadaha...........................taariikhda...............................

(*Ku lifaaq khariidada meesha cusub ee kawaanka iyo xidhiidhka shaqada dadka agagaar kawaanka degan iyo dhismayaasha)

Tirada Isku cel-celiska guud ee wax-soo-saarka kawaanka todobaadkiiba ……………
……………………………………………………………………………………………

Wakhtiga gowraca iyo inta uu soconayo ……………………………………………..

4. Deegaanka iyo shaqaalaha, iwm

Qaabka dhismaha/muuqaalka/deegaanka ku xeeran kawaanka la dhisayo
……………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………

Ilaha biyaha laga helayo iyo mugga biyaha la isticmaalayo (Litre ahaan u caddee).Sheeg haddii ay jiraan haamo biyaha lagu keydiyo oo kale
……………………………………………………………………………………………
.
……………………………………………………………………………………………

Tirada shaqaalaha ku filan kawaanka, jinsigooda, heerkooda tababarka iyo waxbarasho guud ahaan...……………………………………

5. Haddii uu leeyahay codsaduhu tafaasiil dheeraad ah (hadday jirto) ……………………
……………………………………………………………………………………………

Aniga oo ah qofka hoos ku saxiixan, waxaan halkan ka caddeynayaa in warbixinta aan kor ku qoray ay tahay mid run ah inta aan ka xusuusto. Waxaan fahansanahay inay ku tahay dembi xeerka baarista iyo ilaalinta hilibka in warbixin been abuur ah lagu qoro codsigan.

Saxiixa Codsadaha: …………………   Taariikh …………………

Meesha ……………………………………………………

(* Ku lifaaq sawiro si xirfadeysan loo xardhay oo ka turjumaya Kawaanka (haddii ay jirto).

JADWALKA VIII

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEER NO...

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka, No...........ee.......... [Sanadka]

Iyada oo la adeegsanayo awoodaha ku xusan Qodobka 18 (1) (n) ee Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Hilibka............ [Sanadka], Wasiirka iminka haya adeega caafimaadka xoolaha waa in uu soo saara xeerarkan:-

Xeerka Baarista iyo Ilaalinta Shuruucda (Khidmada Baaritaanka)

1. Xeerkan waxaa loogu yeeraa Xeerarka Baarista iyo Ilaalinta (Khidmada Baaritaanka).

2. Ereyada iyo oraahyada gaagaaban ee halkan lagu adeegsanayo waxay la micna yihiin macnaha xeerkan looga yaqaan.

3. In Wasiirka uu ka tanaasulo ma ahee, waa in dowladda la siiyaa lacag yar oo khidmad ah oo ku saabsan baaritaanada Caafimaad ee lagu sameeyo xoolaha la gawraco sida ku qoran xeerkan, lacagtaas khidmada oo leh qiimo kala duwan neefkiiba waa sedan hoos ku xusan:-

		Shs.	Cts
1.	Lo'da	....	
2.	Iddaha	....	
3.	Riyaha	....	
4.	Diggaaga	....	
5.	Geella	....	

4. Lacagtan khidmada ah waxaa qaadaya baaraha caafimaadka hilibka iyada oo naqadi (Cash) ah markuu samaynaayo baaritaanka. Haddii wax kale lagu bixinaayo waa in laga heshiiyaa hadba sida duruufuhu saamaxaan.

5. Wixii ribo ah waxaa diidaya Shareecada Islaamka, laakiin khidmada baaritaanka waxa gownaya wasiirka .

9. Agaasimuhu isaga oo eegaya danta guud ee dadweynaha wuxuu xayiri karaa ama ka qaadi karaa ruqsada lagu bixiyey xeerkan ama wuxuu ku soo rogi karaa shuruudo dheeraad ah oo cusub ruqsad hore loo bixiyey.

10. Qof kasta oo arji u qortay ku sheega warar uu ogyahay in ay been yihiin oo uu wax gaar kaga been sheegayo, wuxu galay dembi. Waana lagu qaadaya dambigiisa.............................

11. Ruqsada soo dejinta hilibka------

    (a) Waa in qofka hilibka soo dejidanaya waa in uu ruqsad u haystaa ka hor inta shixnada hilibku soo gaarin meesha ay dalka ka soo gelayso. Hilib kasta oo la soo dejiyo intaan ruqsada la siin waa in lagu xayiraa dekeda uu ka soo gelayo ilaa inta laga helaayo ruqsad.

    (b) Ruqsadu waa in ay ku ekaataa hal shixnad keliya, haddii aanay ruqsadu oggolayn in ka badan

    (c) Waxa ruqsada lagu bixin karaa meel uu agaasimuhu ogolaaday in laga soo dejiyo oo keliya;

12. Hilibka ruqsada soo dejinta la siiyey:-

    (a) Waxa waddanka laga soo gelin kara goobta lagu cadeeyey ruqsada

    (b) Waana in lagu soo geliya muddada ku cad ruqsada.

    (c) Waa in lagu dejiyaa meesha uu ka soo galay, haddii la fuliyey shuruudaha lagu caddeeyey ruqsada.

    (d) Waa in lagu kaydiyo meel iyo hab uu go'aamiyey agaasimuhu. Ilaa inta xaaladaha caafimaad ama shuruucda kale ee ku tilmaaman jadwalkan ama ruqsada lagu dhaqmayo. Iyo

    (e) Inta aanu qaadan soo dejiyuhu hilibka waa in baaraha caafimaadku ku sameeyaa baarista caafimaad iyo tijaabooyin gaar gaar.

13. Gaar ahaan, hilibka la soo dejinayo ee lala sugayo baarista caafimaadka ama waxyaalaha kale ee lagula baxayo, waa in lagu xereeyaa meel qabow si loo xaqiijiyo:-

    (a) In aan ciidi ku dhicin, sadhoobin ama xumaanin ama

    (b) In aan wax kale oo sadhaysani ku jirin qolka qaboojiyaha ee hilibka la dhigayo.

(a) Muddada la doonayo in tijaabada hilibka qasacadaysan qaarkood si la ogaado in ay xun yihiin iyo in kale waxay ku xiran tahay xaaladaha sida diiwaanka meesha lagu habeeyey ama lagu qasacadeeyey iyo baaxada baadhis caafimaad ee lagu sameeyey hilibka qasacadaysan iyo qaabka iyo nooca qalabka la isticmaalay iyo awooda u saraysa ee qalabka la isticmaalay. Dhammaan xaladaha aynu soo sheegnay waa in uu ka fiirsadaa baaraha caafimaadka hilibku si uu go'aamiyo muddada ay ku jiraan hubsiimada kawaan kasta ee hilibka laga dhoofiyo.

(b) Haddii ay fashilaad ku timaado agabka lagu hagaajiyey hilibka muddada uu tijaabada ku jiro, baaraha caafimaadka hilibku waxa uu xayirayaa intii isku xirmo ah ama gebi ahaan, inta uu ka sugaayo in la hagaajiyo wax-soo-saarka.

13. Mas'uulka kawaanku waa in uu ku sameeya baaris joogta ah qasacadaha tijaabada ku jira iyo kuwa aan ku jirin, hadba siduu ku amro baaraha caafimaadka hilibku.

Qaybta 4 – Calamadeynta iyo Sumadeynta Weelasha Hilibka, Kuwa Wax lagu duubo iyo kuwa lagu qardaaseeyo

1. Qodabada ku xusan Jadwalka I, qeybtiisa 8.12 iyada oo wax laga bedeli karo haday lagama maarmaan noqoto, waxa lagu dhaqan gelinayaa calaamadayn iyo sumadaynta weelasha hilibka, duubyada ama qardaasyada hilibka lagu habeeyo, sida ku xusan jadwalkan marka laga reebo:-

(a) Hilibka ceeriin ee la qasacadaynaayo ama lagu qasacadeeyey sida awaamiirta hoos imanaysa jadwalkan. Waxa laga soo saari karaa keliya kawaanada ku sharciyeysan xeerkan, waana in ay la socdaan calaamadaha muujinaya caafimaad qabkooda, shahaadooyinka iyo waraaqaha kale ee xeerkani ku cad iyada oo la dhowrayo faya-dhowrka iyo badbaadada hilibka dadku cunaayo.

(b) Calaamadaha caafimaadka ee lagu dhejinaayo hilibka qasacadaysan waa in lagu xiraa duub kasta iyo weel kasta oo lagu qora lambarka cadaynaya kawaanka soo saaray.

(c) Summada caafimaadka waxaa ka mid ah lambarka diiwaanka kawaanka ee hilibka soo saaray iyo lambarka baaraha caafimaadka hilibku ay soo ansixiyey qardaasaynta hilibka.

(a) Qolal loogu talagalay in si kala gooni gooni ah loogu keydiyo hilibka la qardaaseeyey iyo hilibka dibad yaalka ah haddii habka loo kaydiyey ama loo qardaaseeyey aanay hilibka wasakhayn wakhtiyada kala duwan;

(b) Qalab loogu talagalay in gacmaha lagu mayro oo leh qasabado loogu talagalay inay ka hortagaan faafida wasakhda, waxaana loogu talagalay qasabadahan inay isticmaalaan oo keliya shaqaalaha ku howlan wax soo saarka hilibka; iyo

(c) Agab ama qalab loo adeegsado in lagu jeermis dilo alaabta oo markaas lagu shubo biyo kulul oo aan heerkulkoodu ka yareen 82 oC ama waa inay jirto hab kale oo sidan oo kale u shaqeynaya;

5. Howl wadeenadu waa inay mar kasta hubiyaan sida ugu habboon ee aanu hilibku ku sadhoobayn marka la habeynayo. Waxaa intaa dheer in howl wadeenadu hubiyaan gaar ahaan:-

   (a) Hilibka loogu talagalay in la jar-jaro, waa inuu si isdaba joog ah u soo galaa qolka shaqada;

   (b) Marka hilibka la jarjarayo, lafa saarayo, la habeynayo, cad-cad loo jar-jarayo, la duudubayo iyo marka la qardaaseynayo waa in lagu hayaa heer-kul beeg aan ka badnayn 7 oC iyadoo heer-kul-beega wareega aanu ka badnayn 12.

Qaybta 3 – Waxyaabaha looga baahan yahay habeynta hilibka la Qasacadeenayo

1. Weelasha ama qasacadaha lagu rido hilibka la habeeyey ama ka diyaarsan ee caafimaad ahaan la soo hubiyey in dadku cuni karo, waa in la nadiifiiyaa gabi ahaan ka hor inta aan hilibka lagu ridin. Nadiifintaas waxaa la sameynayaa marka weelka la foorariyo si uumigu ugu baxo ama haddii ay lagama maarmaan noqtana la raaciyo biyo heerkulkoodu ka yareen 82 oC. Isticmaalka qalabka wax lagu buufiyo ee loo adeegsado nadiifinta qasacadaha waa la ogol yahay. Waana in si weyn looga taxadaraa in gudaha qasacadaha wasakhi gaaro mayrista kadib;

2. Weelasha u baahan in si xoog leh loo xiro waa in si fiican loo xiraa, waxa aan si fiican u xirneyn lama oggolaanayo;

3. Weelasha waa in gebi ahaan dusha sare laga nadiifiyaa ka dib marka la xiro;

4. Qasacadaha waa in degdeg loo kuleyliyaa nadiifinta ka dib;

5. Waa in shaqaale xirfad u leh oo uu kormeerayo baaraha caafimaadka hilibku in qasacadaha iyo weelasha la daboolay ku sameeyaan baadhis iyo hubin in si khaldan wax loo xidhay ama si khaldan hilibka loogu riday qasacadaha, kuwaas oo aan aqbaleyn illaa laga saxayo khaladaadka jira;

(e) Xayeysiinta uu hilib Iibiyuhu u sameystay hilibkiisa si uu u soo jiito macaamiisha, waa inayna noqon mid been abuur ah oo khiyaamo ku jirto, gaar ahaan xaalada faya-dhowrka iyo badbaadada hilibka. Haddii ay dhacdo been abuurkaas ama khiyamadaasi waa in uu dib u bixiyo lacagtii hilibka lagaga iibsaday waana in uu bixiyaa mag-dhow iyo wixii kale ee arintaas lagu dawayn karo.

(f) Waa in la wargeliyaa booliska iyo dowladaha hoose xadgudubyada laga galay jadwalkaan ee Iibiyaha hilibka, shaqaalihisa ama wakiiladiisa-weliba gaar ahaan xadgudubyada la xiriira nadaafada iyo badbaadada hilibka;

(g) Warqad dacwad ah ayaa loo soo qorayaa Agaasimaha ama cidii kale ee ay khuseyso, marka macmiilku ogaado in madaxdii siisay hilib iibiyaha ruqsada iyo shahaadada ay waxba ka qaban waayaan ama dayaceen dambiga uu galay hilib iibiyuhu, in kasta oo macmiilku uu in badan dacwooday. Waa in agaasimuhu kaga soo jawaaba arjiga dacwoodaha mudo 21 cash ah.

13. Qof kasta oo ku xadgudba mid ka mid ah awaamiirta jadwalkan wuxuu galayaa gef, waana lagu qaadaya dambiga u galay………………..

caafimaadka hilibku uu xidhaa meesha isaga oo ku dhejinaya erayadan "Waxa loo xiray arrimo la xiriira caafimaadka". Ogeysiiskan waa in lagu qoraa luuqada waddanka lagaga hadlo. Baaraha caafimaadka hilibku wuxuu xiri karaa meeshan keliya, haddii Iibiyaha hilibku uu u hoggaansami waayo amarrada baaraha caafimaadka hilibka.

(c) Meel la xiray iyada oo loo cuskanayo faqrada (b) ee xeerkan way xirnaaneysaa ilaa baaraha caafimaadka hilibku uu caddeeyo inay mar labaad hawl geli karto. Laakiin meesha waxaa laga furi kara ganacsi kale oo aan aheyn hilib iibin iyaddoo aan lala soo socodsiin kormeeraha furitaanka meesha;

(d) Isaga oo la tashanaya sarkaalka u qaabilsan caafimaadka dadweynaha, baaraha caafimaadka hilibka wuxuu amar ku siin karaa iibiyaha hilibka iyo shaqaalihiisa ama iibiyeyaasha hilibka iyo shaqaalahooda inay ka soo qayb galaan tababaro ku saabsan sida faya-dhowrka hilibka loo ilaaliyo. Wasiirku wuxuu diyaarinayaa hab ay uga qayb galaan kuwa dawliga ah iyo kuwa gaarka ahba tababar ku saabsan howlahan.

8. (a) Iibiyuhu wuxuu hilibkiisa ku soo bandhigi karaa murraayad gudaheeda ama mafrishyo leh shabaq ama mafrishyo kale oo uu Agaasimaha ansixiyay haddii mafrishka aanu soo geli karin boodhku, dukhsiga iyo cayayaanku;

(b) Haddii duruuftu saamaxdo, ama haddii baaruhu u arko inay muhiim tahay waa inuu amar ku bixiyo in hilibka lagu rido miis muraayado leh oo heer-kul beeg leh, sidaasna hilibka loogu hayo heer-kul qabow ah oo u dhaxeeya 0 - 4 oC si hilibka laga iibinayo dadweynaha uu noqdo mid badbaadadiisa caafimaad ay sugan tahay;

9. Macaamiisha hilibka iibsanaya looma ogola inay gacmahooda ku taabtaan hilibka la soo bandhigay. Shaqsiga macaamisha ka mid ah waa inuu sharaxaa oo cadeeyaa nooca hilibka uu doonayo, isagoo ku tilmaamaya fartiisa ama ul meesha taal oo loogu tala galay in hilibka lagu tilmamo, ama habab-kale oo aan la taabaneyn hilibka, illaa hilibka qofka lagu wareejinayo markuu iibsado

10. Iibiye kasta oo hilibka uu tallaagadda ugu jiray 7 casho iyo hilibka kaluugnka iyo diggaaga isaguna tallaagadda ku jiray 4 maalmood. Haddii lagu soo kordhiyo hilib aan hore talaagad ugu jirin waa la daadinaya haddii aan loo isticmaalayn u jeedooyin kale oo aan ahayn cunida dadka.

xadgudub lagu sameenayo xeerarka jadwalkan ee khuseeya faya-dhowrka iyo badbaada hilibka. Waa in shaqsiyaadka la soo wargeliyey ay si deg deg ah uga jawaabaan codsiga kaga imanaya mas'uulka baaraha, aayna qaadaan tallaabada lagama maarmaanka ah;

(c) Kala taliya baaraha caafimaadka ee jooga kawaanka gawraca in loo baahan yahay in hilibka aan ku habbooneyn caafimaadka bini Aadam-ka loo aqoonsado mid aan la isticmaali karin; waa inuu sidoo kale talo ka baxshaa baahida in la xidho ama dib loo furo meesha hilibka jumlada iyo tafaariiqda lagu iibinayo ee dibeda ka ah kawaanka; iyo

(d) Inuu Sameeyo wax kasta oo lagama maarmaan ah in la sameeyo, si loo dhaqan galiyo awaamiirta jadwalkaan.

4. (a) Qofna ma noqon karo iibiye hilib sida xeerkan ku xusan illaa uu haysto xeerka ruqsada ee la siiyo shaqsiyaadka hilibka iibiya ee la soo saaro sida ku xusan faqrada (c) ee xeerkan, waana in la siiyaa shahaadada cadeyneysa inuu caafimaadkiisu fiican yahay oo u shaqeyn karo sida Iibiye hilib. Shahaadada waxa bixiya sarkaal ka tirsan Fayo-dhawrka, ha noqdo mid ka socda dowladda hoose ama wasaaradda dowladda hadda u haysa jagada caafimaadka dadweynaha.

(b) Iibiyaha hilibka waa inuu warqada ruqsada ee shaqada iyo shahaadada cadeyneysa inuu caafimaad kiisu taam yahay sudhaa meel ka mid ah meesha uu ka shaqeynayo, waana in si fudud loo arki karaa;

(c) Warqada ruqsada waxa bixinaaya Dowladda Hoose oo awood u siinaysa in ku shaqeysto sida xeerkani qeexayo. Shahaadada caafimadka qabka waxa bixinaya sarkaal ka tirsan qaybta fay-dhowrka ee caafimaadka guud ee mas'uulka ka ah meesha ay ku taalo halka uu ku shaqysto.

(d) Haddii hilib iibiyuhu uu u guuro meel ka baxsan halkii loo siiyeye ruqsada. Wuxuu soo codsanayaa ruqsad cusub iyo shahaadada kale sida uu qeexayo jadwalkani.

(e) Ruqsada iyo shahaadada Labaduba waa la cusboonaysiiyaa sanad walba, sida ku xusan qaybta 13, 14 ee xeerkan. Iyada oo laga bedelayo wixii loo baahdo, xeerkani wuxuu qabanayaa dhammaan bixinta, cusboonaysiinta, meel bedelashada, ruqsad iyo shahaadada bedelashadooda.

(f) Sida ku xusan xeerkan qaybtiisa 6(b) ee jadwalkan, ruqsada iyo shahaadada lagu bixiyey jadwalkan waa laga qaadi Karaa. Waxana ka qaadi Kara wakhti kasta Mas'uulkii bixiyey. Sababaha kale marka la dhaafo, hadday ula muuqato Mas'uulkii bixiyey in xaladaha faya-dhowrka ee meeshu iyo shaqaaluhu ay ka hooseeyaan heerkii loogu talagalay faya-dhowrka. Haddii laga qaado ruqsada iyo shahaadada waxay keenaysa in la xidho goobta ganacsiga.

Weelka noocan ah waa in laga ilaaliyaa qorraxda tooska ah ee ku dhacaysa, waana in loo dhigaa gaadiidka dushiisa hab waxyaabaha kale ee gaariga saaran aana wasakhdoodu soo gaari karin weelka marka u furan yahay.

Safrinta hilibka ee masaafad ka yar 200 Kilometer ama Waqti afar Saacadood ah

10. Hilibka waxaa lagu safrin karaa gaadiid dahaadhan oo u sameysan qaab heer-kulka hilibku la safrinayo in la gaarsiin karo ugu badnaan yahay $1^{\circ}C$ saacadiiba.

Safrinta hilibka ee masaafad ka badan 200 Kilometer ama in ka badan Waqti afar Saacadood ah

11. Hilibka waxaa lagu safrin karaa gaadiid dahaadhan oo ku qalabeysan qaboojiyayaal ama loo helo qaboojin ku filan, si loo xaqiijiyo in korodhka heer-kulka hilibku u ka yar yahay $3\ ^{\circ}C$ inta lagu jiro safarka 12ka saacadood ee maalinta.

Qaybta 4 – Qaabka iyo adeegsiga gaadiidka iyo weelka

Baahida Guud

1. Darbiyada saqafka sare iyo sagxada hoose ee dhismaha lagu xareeyo hilibka waa inay ka sameysan yihiin shay aan dilaaceyn, siman oo aysan waxba ka gudbi karin, si fududna loo nadiifin karo ama loo jeermis-dili karo;

2. Dhismaha hilibku sida gaarka ugu jiro, waa in boorka iyo biyuhu geli karin. Waa in albaabada iyo daboolada ay si fiican u furaysan yihiin si boorka iyo biyuhu aanay u geli karin.

3. Meelaha ay hawadu ka gasho ama ka baxdo iyo meelaha biyo saarista ee gaadiidka hilibka sidaa, waa inay leeyihiin qalab boorka ka celiya;

4. Marka la safrinayo hilibka ha noqodo neefka oo is wata, qayb ka mid ah ama hilbaha lafaha laga soo jaray waa in la adeegsado biro hilibka la sudho, mafrashka ama Biraha qalooca ee hilibka la sudho u dhisanaadaan sida soo socota –

(a) Biraha hilibka la suro (Rails) –Waxaa biraha qallooca loogu dhisaa gaadiidka qaada si ay uga hortagaan in hilibku soo dhaco inta safarka lagu jiro; waa in biraha la sudho hilibka lo'da ugu yaran la isku jirsiiyaa 35 cm; inta ugu yar ee isku jirsan karaan biruhu waa inta u dhaxeysa 60 cm;

(b) Mafrashyo ama khaanado wax lagu rido (Shelves or Racks)- Waa inay ka sameysan yihiin bir aan daxaleysan oo ay fududahay in la burburiyo iyo in la nadiifyo; mafrashka ugu hooseeya ama khanadaha ugu hooseeysa waa inay sagxada hoose u jirsadaan ugu yaraan 5cm, waana in hilibka lagu rido mafrashka ama khaanada ugu yaraan u jiraa 5cm saqafka sare ee mafrashka ama khaanada;

(c) Waa in khaanadaha iyo janbiyada gaadiidka hilibka sida ugu yaraan isku jiraan 5 cm. Hilibka la iskuma dul rasayn karo. Hilibka kale waa in loo safriyaa sidaa ku xusan faqrad hoosaadka ee faqrada 3-aad iyo tan 5-aad.;

5. Hilibka ku jira qardaasyada ama sanaaduuqda barafeysan, waa la is dulsaari karaa, sida oo kale waxaa la isdul rasayn karaa neefka la gawracay ee la xubna saaray lana baakadeeyey, iyada oo markaas la isku dul saarayo hab ku habboon;

6. Gaadiidka iyo weelka lagu isticmaalo safrinta hilibka, waa in la mariyaa rinji, loona calamadeyaa sidan soo socota:

(a) Gaadiidka waxaa gebi ahaanba la marinaya rinji cad, waxaana diilin ama xariiqin casaan ah oo 30 cm oo balaadh ah laga marinayaa labada dhinac iyo

Qaybta 3 – Heerarka faya-dhawrka ee Safrinta hilibka

1. (a) Qeybta ama waaxyaha kawaanka ee hilibka laga rarayo gaadiidka, waa inay tahay mid mas'uulka kawaanku uu hawshaan ugu tala galay,xiray, kana soocay qeybaha ama waaxyaha kale ee kawaanka ee hilibka lagu hagaajiyo si looga hortago in hilbku is dhex galaan oo ay is wasakheeyaan.

(b) Waa in aan safrinta hilibka loo adeegsan weel ama gaadiidka loo adeegsado safrinta xoolaha nool ama wax kasta oo waxyeeleyn kara hilibka;

(c) Weelka iyo gaadiidka hilibka safrinaayo laguma qaadi karo wax aan ku qorneyn shahaada safrinta hilibka;

(d) Si looga fogaado shaki kasta oo ka iman kara, waa in aan hilibka cusub iyo waxyaabaha keeni kara inay hilibka wasakhoobo aan hal gaadiid lagu wada qaadin isku waqti, iyada oo la kala illaaliyo mooyee.Sidoo kale hilibka baakadeysan iyo hilibka aan baakadeysneyn hal gaadiid laguma wada qaadi karo isku waqti iyada oo shey ku filan loo kala dhaxeysiiyo labada hilib mooyee.

2. Xoolaha nool, bakhtiyey, xoolaha gawracan, iyo neef aan haragga iyo uur-ku-jirta laga saarin laguma qaadi karo weel ama gaadiid hilib safrin ruqsad loo siiyey

3. Waa in hilibka loo dhigaa hab aanu taabaneyn weelka lagu qaadayo iyo sagxadda gaadiidka

4. Waa mamnuuc in hilibka lagu qaado madaxa iyo garbaha.

5. Xubnaha sida beerka, wadnaha, maskaxa, kelyaha iyo caloosha xoolaha oo nadiif ah waa in lagu qaadaa weel weyn oo aysan biyaha ka gudbi karin, si fudud loo nadiifin karo loona jeermis tiri karo haddii aan la barafeyn xubnahaan. Haddii la barafeeyay xubnahan oo micnaheedu yahay in lagu raro kartoono ama qardaasyo ama baco oo uu ansixiyey baaraha caafimaadka, hilibku iyo qalabka iyo weelasha lagaga howlgalo hilibka, Sida biraha hilibka la suro, mafrashyada iyo weelasha waa in lagu dhaqaa biyo nadiif ah;

6. Caloosha xoolaha oo aan nadiifta aheyn, mindhicirrada ama qaybaha kale ee wasakheyn kara hilibka fiican ama leh ur xoogan waa in lagu raraa weelal aysan biyuhu ka soo bixi Karin, kuwaas oo si fudud loo nadiifin karo oo loo jeermis tiri karo, si fiicana u daboolan, si aysan furarka lagu daboolay aysan uga dhicin xilliga safarka.

7. Xamaal kasta ka hor inta uusan rarin ama soo dejin hilibka, waa inuu ku dhaqaa gacmihiisa iyo xubnihiisa kale ee hilibka ay is-gaari karaan jeermis-tire. Xilliga u wax rarayo ama soo dejinayo waa inuu xidhaa dhar nadiif ah oo dabooli kara qaybaha jidhkiisa (marka laga reebo gacmaha) oo u hilibka ku qaadayo.

5. Gaadiid kasta ama weel kasta, waa in uu baaris ku sameeyaa baaraha caafimaadka hilibku wakhti kasta oo uu arko inay muhiim tahay in baaritaan caafimaad lagu sameeyo, si loo xaqiijiyo in loo hogaansamay shuruucda jadwalkan. Waa dambi in baaraha laga carqaladeeyo gudashada howsha baarista hilibka.

6. Qofna ma fasixi karo in hilib uu bixiyo, safriyo ama qaybiyo kawaanka gowraca-

(a) Inuu hilibku uu yahay:-

i. Mid loo calamaadiyey in uu ku habboon yahay in dadku cuni karo;
ii. Mid si fiican uga asturan boodhka, wasakhda, dukhsiga ama cayayaanka kale;
iii. In looga soo shaqeeyey hab fiican si looga hortago sadhaynta sida hoos ku xusan;
iv. In uu hilibkan soo safriyey qof haysta ruqsada safrinta hilibka sida ku xusan xeerka 1 ee jadwalkan; waa in warqada ruqsada la soo baxaa mar kasta oo uu codsado inuu arko mas'uulka rugta ama qofka dalabka hilibka leh ama wakiilkiisu;
v. In lagu soo safriyey ama lagu soo qaybiyey gaadiida nadiif ah, una dhisan habka hilibka iyo wax-soo-saarka hilibka oo xafidi karo sida ku xusan jadwalkan ama;

(b) Haddii lagu soo safriyey gaadiid sida uur-ku-jirta aan la cunin, ama hilib aan cuno ahayn, waxayaalo la tuuray, la diiday, xoolo aan caafimaadkoodu fiicnayn ama waxyaalo kale.

7. (1) Haddii baaraha caafimaadka hilibku ogaado in gaadiidka hilibka ka qaada kawaanka aanu u hogaansamin awaamirta xeerka 7, waa inuu:-

(a) Mamnuucaa safrinta iyo qaybinta hilibka ee gaadiidka ka qaada kawaanka, wuxuu baaraha caafimaadka hilibku soo saari kara awaamirta uu u arko lagama maarmaan ama talo bixin si loo ilaaliyo u hoggaansanaanta awaamirta xeerka

(b) Wuxuu baaraha caafimaadka hilibku amrayaa in laga soo dejiyo gaadiidka dibna loo baadho.

(2). Marka uu baaraha caafimaadka hilibku dhammaystiro baaritaanka labaad sida ku xusan xeerka 8(1)(b) wuxuu soo saarayaa awaamirta uu markaa u arko lagama maarmaan, si loo xaqiijiyo in safrinta hilibku iyo wax-soo-saarka hilibku waafaqsan yihiin awaamiirta.

8. Qof kasta oo isticmaala gaadiid ama sababa in la isticmaalo gaadiid ama weel aan waafaqsanayn heerarka faya-dhowrka ee ku xusan jadwalkan wuxuu gelaya dembi/gef waana lagu qaadayaa dambigaas uu galay;

(d) Qayb hilib oo si xun u baxday: Qaybahaas waa la goynayaa oo la tuurayaa.

(e) Dhadhid: Xubinta wax noqotay waa la tuurayaa. Hilibka dhammaantii waa la daadinayaa haddii muruqyadu dhadhsanyihiin, gaar ahaan jeenyaha iyo muruqyada sakaarka ay dhadhitaan weyn oo baahsan qabaan.

(f) Midab doorsoonka,lafowga, dheecaan ku uruay meelaha qaarkood, dhiig bax, qaybaha wax qaba waa la tuuraya

(g) Kala goyska lafaha oo buka : Qaybta bukta waa la tuurayaa haddii annay jirin saamayn guud

(h) Jabniin laf : Qaybta wax qabta waa la tuuraya haddii aanu jabniinku cusbeyn aanay jirinna wax muujinaya saamayn cudur fidaya ama dhadhid guud

(i) Caloolaha : Qaybaha caloolaha digaagga oo lagu arko calool is-taag ama wayd, qaybaha buka lama tuurayo haddii, hilibka caloolaha xaaladdiisu fiican yihiin oo aanu jirin wax kale oo raaca,

(j) Uuf-wareenka shimbiraha

(k) Coccidiosis: Cudurka ku dhaca midhicirka ee uu keeno dirix-calooleedka la yidhaahdo Coccidia

(l) Beer xanuun hoose

(m)Furuqa digaagga

(n) Xumada shimbiraha

(o) Dhuunta neef mareenka samabada oo buka

(p) Samboor duuf leh oo fidaya

(q) Hunguri cadka iyo ka madow oo buka

(r) Cadho

(s) Qaaxo la mood

(t) Deris-ku-nool xanuun ku keenta xubnaha dhalmada

LIFAAQA 2

A – Xaaladaha keeni kara in hilib digaag la tuuro

Hilibka ama xubnihiisa waa la tuurayaa dadkuna ma cuni karo haddii uu qabo ama lagu arko calaamadaha cudurrada soo socda:-

i. Maalo dhowr ah (Abscesses, multiple)
ii. Daacuun shimbireed ama furuqa shimbiraha
iii. Cudur caabuq ba'an leh oo ku dhaca shimbiraha oo uu keeno fayras (fowl pox or fowl plague)
iv. Cudur shuban biyoodka digaagga ee loo yaqaan "New castle disease"
v. Cudurka Qaaxada (Tuberculosis)
vi. Cudurka xumada digaagga (Fowl typhoid)
vii. Cudurka digaagga ee loo yaqaan Salmonellosis
viii. Cudur-dhaliyaasha raaca (Septicaemia)
ix. Cudur aan laga aqoon qaaxada (pseudotuberculosis)
x. waa cudur u gudba dadka iyo xoolaha oo digaaggana ku dhaca oo u keeno fayrus (Listeriosis)
xi. Ornithosis/psittacosis ; waa cudur la is qaadsiiyo oo u gudba dadka
xii. Cudurka sumowga iyo dibbirada ee gaar ahaan laga qaado cuntada (Botulism)
xiii. Cudurka sumowga ee u keeno "Toxoplasma"
xiv. Colingranulamatosis
xv. Infectious coryza : Samboor duuf leh
xvi. Neef mareenka oo cudur raagay qaba (Chronic respiratory disease)
xvii. Samboorka ku dhaca shimbirta loo yaqaan "Turkey"
xviii. Neef mareenka sambabka gudahiisa oo cudur qaba ama xiiq "Infectious bronchitis"
xix. Cudurka ku dhaca xuubka sambabada
xx. Furuq digiirin "Fowl pox"
xxi. Beer xanuunka
xxii. Cudurka shimbiraha ee ku dhaca dhiigga cad oo yaraada "Avian hepatitis"
xxiii. Cudurka uu keeno bakteeriyada loo yaqaan "Spirochete"
xxiv. Cudurka cambaarta "Mycotic diseases"
xxv. Weydnimo "Emaciation"
xxvi. Dheecaano hoos ugu urura caloosha :Ascites"
xxvii. Sumow
xxviii. Qaniinyo bahalo hoose"Staining"
xxix. Cudur dhoorka buluuga ah iyo hargabka shimbiraha
xxx. Ur aan caadi aheyn oo ka timid cudur ama daaweyn ama nafaqeyn
xxxi. Iyada oo laga daweeyey antbiotik ama kimiyotarabic haddii la qalo 6 maalmood ka dib markii la daaweyey.
xxxii. Sadhayn ka timid saliid , rinji iwm
xxxiii. Iyada oo aanu si fiican u dhiig bixin
xxxiv. Nuday barar cusub
xxxv. Nuday barar cusub

10. Shimbir kasta oo baaritaanka gowraca ka hor lagu arko xaalad cudur in ay ku jirto baaritaanka gowraca ka hor oo baaritaanka dambena cadeeyo in la tuuro waa la tuurayaa hilibkeeda.

11. Shimbiraha la tuurayo ee la cuni karin, haddii aanay ahayn mid hore u dhimatay, waxa keliya ee lagu qawrici kara qolka baaditaanka ee gawraca ka dib, waana in si deg deg ah loo tuura, loomana bandhigi karo si loo cuno;

Qaybta 5 – Baaritaanka ka dib

1. Dhammaan shimbiraha uur-ku-jirkooda iyo meelaha jirka ee daloola waxa lagu samaynayaa baaritaan dambe.

2. Shuruudaha ku taxan faqrada (1) waxaa lagu soo koobi karaa tiro tusaale ah oo la baadho, haddii uu ogolaado baaraha caafimaadka hilibku beddelka habraaca

3. Kooxdii shimbiro ah ee isku meel ka yimid, baaritaan faahfaahsan ayaa lagu sameeyaa tiro kooban oo iyaga ka mid ah oo uu arko in ay ku filan tahay baaritaanka haddii uu ogolaado baaraha caafimaadka hilibku beddelka habraaca.

4. Waxa baaritaan dheeraad ah loo baahan karaa marka ay jirto sabab loogu tuhmi karo in hilibka shimbiruhu yahay mid aan la cuni karin.

5. (a) Nidaamka baaritaanka ee gowraca ka dib

i. Baaritaanka gowraca ka dib waxa la fulinayaa wakhtiga uur-ku-jirta la soo Saaro.
ii. Waa in la dooxaa diggaaga la gowracay si ay u muuqdaan xubnaha uur-ku-jirta iyo daloolada, si baadhisto u habboonaato.
iii. Beerka, beer-yarta, caloolaha iyo xiidmaha waa la soo bandhigayaa, laakiin iyaga oo weli xubnuhu ku xiran yihiin jirka

(b) Baaritaanka dusha sare wuxuu ka koobnaanayaa dhabarka, dhinacyada iyo hoosta jirka iyo sidoo kale madaxa, dabada, baalalka iyo lugaha.

(c) marka baaritaanka dusha sare la samaynaayo waxaa fiiro gaar ah la siinayaa cudurrada iyo xaaladaha soo socda, kuwaasi oo lagu go'aamin karo kala takoorida ama in la tuuro shimbirta

i. Cudur cambaareed, nabar, dhaawacyo kale ,meel madow, dhiig bax yar, dhiig ku furmay maqaarka, wasakhoobid culus, dhadhsanaan, qanjirka shahwada oo buka, isku-xirka lafaha iyo seedaha iyo dahaarkooda oo buka, maalo iyo burooyin buka.

ii. Marka uu socdo baaritaanka guduhu xubnaha ku jira uurka, laabta, dahaarkooda iyo xuubka hawadu gasho ee sambabada waa la isla baarayaa

(8) Weelka kaydinta waxyaalaha aan la cuni karin

(a) Waxay noqonayaan biyo kama dhibcaan ka sameysan bir ama maaddo kale oo aan biyuhu gelin karin ,si fududna loo nadiifin karo oo daboolku aad ugu giigsan yahay

(b) Marka la isticmaalayo qalab leh dhuumo hoos u janjeedha ama dariiqooyin kale marka wax la daadinayo waxay u sameysnaanayaan si loo ilaaliyo, wasakhow ama ur-xumi u sameysanto.

(9) Qalabkii kale wuxu ahaanayaa sida hadba Agaasimaha waaxdu u baahdo qaab ahaan

(10) (a) Digaagga marka la gowraco ee la dhexgeliyo shamaca dhalaashan si baalasha looga rifo, waa in baalasha iyo shamaca oo socodaa ay ku dhacaan weel ku habboon.

(b) Shaandhada baalasha kala saarta iyo makiinadaha shamaca quusiya waa inay ahaadaan kuwa la qaad-qaadi karo;

(c) Hawl-maalmeedku marka uu dhammaado shamacii la isticmaaley waa la kululeynayaa in aan ka yareyn 80 darajo C(176 darajo F) muddo aan ka yareyn 20 daqiiqo waana la kala miirayaa , la maydhayaa laguna kaydinayaa meel nadiif ah

(d) Shamac aan ku keydsaneyn meel nadiif ah lama quusini karo hilibka digaagga.

Qaybta 3 – Habka shaqada

1. Digaagga, digirinka, xamaamka iyo shimbiraha kale ee la cuno waa in lagaga shaqeeyo meelo kala gaar ah, ha ahaato wakhtiga ama meesha lagu shaqeynayo si looga hortago khatarta ka timaada in ay isa sadheyaan hilibaha shimbiraha kala duwan.

2. Hilibka digaagga, qaybihiisa iyo shaygii kale ee la arko in aanu u qalmin in dadku cuno waxaa lagu haynayaa laguna qufulayaa qol gaar ah waxana la tuurayaa ugu yaraan hal mar maalintii.

3. Heer-kulka iyo nidaamka loo isticmaalayo qaboojinta iyo baraf-ku-heynta hilibka iyo shaygii kale ee la cuni karo waxa loo raacayaa sida ku cad hab-raaca shaqada kuwaasi oo hubinaya in si deg-deg ah hilibka looga qaado kulaylka iyo in hilibka ama qaybaha aan la cunin dhan loo keydiyo sida xaaladahiisa guud tahay.

4. Diyaarinta hilibka ka dib lama hakin karo qaboojinta hilibka iyada oo la gaarsiinayo heer-kul $4^{o}c$ ($39^{o}f$) ah ama ka sii hooseeya

5. Beerka iyo wadnaha waxaa lagu qaboojinayaa heer-kul $4^{o}c$ ($39^{o}f$) ama ka yar muddo 2 sacadood gudahood marka shimbirta laga soo saaro.

JADWALKA III

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEER NO………………………………………………………………

Xeerka Baarista iyo Illaalinta Hilibka, No…………ee………. [Sanadka]

Isaga oo adeegsanaya awoodaha ay siinayaan farqadaha 16(1), 18 (1) iyo (b) iyo (e) ee Xeerka Baarista iyo Maamulka Hilibka………….[Sanadka], Wasiirka iminka haya jagada Adeegayada caafimaadka Xoolaha wuxuu wareegto ku soo saarayaa xeerarkan-

Habraaca Baarista iyo Ilaalinta Hilibka Digaagga

Qaybta 1 – Gogol Xaar

1. Xeerarkani waxaa loo xiganaya in loo adeegsado baarista iyo ilaalinta hilibka digaagga

2. Dhammaan digaagga loogu talagalay in dadku cuno waxaa la marinayaa baarista caafimaadka ee gowraca ka hor iyo baarista gowrca ka dib.

Dhammaan awaamiinrta ku xusan jadwalkan waxaa laga dhaqan gelinayaa kawaanada digaagga lagu qalo;

Qaybta 2 – Qalabka habaynta digaagga iyo habraacyada

3. Marka digaagga lagu diyaarinayo kawaan kasta, qalabka yaalla waxaa ka mid noqonaya:-

(1) Qalabka kululeynta iyo baalal rifidda:

Makiinadaha baalasha lagaga rifo waxay u sameysan yihiin hab ay ku joojiyaan inay baalasho baahaan dhammaan baalashuna waa in lagu guro weel si adag u haya ka dibna la soo daadaa, haddii aan warshadayn ama si kale loo isticmaaleyn
Qiyaasta socodka biyaha ku socoda haamahaa lagaga rifo baalasha digaagga, waa in mark kasta la bedala biyaha si loo ilaaliyo inaysan sadhoobin haamaha baal rifidu, waana in la joogteeyo faaruqinta haamaha oo loo dhaxeesiiyo wakhtiyo macquul ah.,

Qaybta 9 – Tuurista hilib sadhaysan iyo qaybihiisa

1. Hilib kasta iyo qaybihiisa laga helo dhammaadka baaritaanka in aanu fayoobayn, cafimaad qabin, ama ku habbooneyn cunista dadka , waxaa si aad u muuqata dusha loogaga calaamadeynayaa "Lama cuni karo" taasi oo baaraha caafimaadka hilibku uu sameynayo inta baaritaanku socdo.

2. Hilib kasta iyo qaybihiisa ee loo arko in aan la cuni karin waxa loo tuuraya siyaabaha soo socota:-

(a) Kawaanada haamaha wasakhda lagu rido iyo kuwa lagu gubo waxay hoos tagayaan awaamiirta baaraha caafimaadka hilibka, Haddii loo baahdana haamaha wuu qafilan karaa. Hilibka la tuurayo iyo qaybihiisaba haanta ayaa lagu ridayaa isla dhammaadka baaritaanka sida ugu dhakhsaha badan. Ila inta laga qaadayo waa in ay ku xirnaataa oo lagu qafilaa haamaha ama meelo kale oo qofulma, xaydha laga shiilay, hilibka iyo qaybihiisa la tuuray waa la dhalan rogayaa si ay uga duwanaadaan oo looga sooci karo hilibaha la cuno, iyaga oo lagu darayo walax kimiko ah sida uu ku taliyo baaraha caafimaadka hilibku.

(b) Kawaanada aan lahayn haamaha, hilibka la tuuro iyo qaybihiisa waa la qaadaa isla marka uu dhammaado baaritaanku iyada oo lagu qufulayo qol ilaa iyo inta looga tuurayo siyaabaha soo socda midkood sida uu ku go'aan qaato baaraha caafimaadka hilibku;

i. Ku dhalan rogida carbolic acid creasylic disinfectant ama walax kale ka dibna la tuuro iyada oo la waafajinyo shuruudaha dowladda hoose.
ii. Gubitaan dhammeystiran
iii. Haddii loo qaado hilibka sadheysan iyo qaybihiisa meel ay jiraan agab haamo waxaa lagu raraya weel biyuhu soo dhaafi karin oo qafilan, marka ay gaahdo alaabtaasi meeeshi loo waday waa in loogu dhaqma sida ay amrayso firqad hoosaadka (a) ee firqadan
iv. In lagu aaso god 2 mitir ah ama ka badan hoos u dheer iyada oo dusha lagaga farishayo nuurad ka hor inta aan godka ciida lagu daboolin.

(c) Qolka la dhigo haanta qashinka, qolka haanta qashinka ku shubto iyo meelaha kale ee shaqo ka socoto ama wax lagu kaydiyo waa inay noqdaan meel nadaafadeeda la ilaaliyey: - waana in si weyn looga taxadira si boorka iyo waxyaalaha kale looga ilaaliyo meelaha ay yaallaan waxyaabaha aan la cunin,

8. Qof kasta oo ku xadgudba xeerka Qaybta A1- wuxuu galay dambi waana lagu qaadayaa dambigaas uu galay.................

9. Xeerarkan waxaa dheeraad ku noqon kara oo aan ka hor imaanayn xeerarka qoran ee la xiriira caafimaadka dadweynaha iyo ilaalinta deegaanka ee hadda shaqeeya.

Qaybta 7 – Faya-dhowrka Dhismaha, Qalabka iyo wixii soo raaca

1. Si baaritaannada caafimaad ee kawaan kasta u noqodo mid wax ku ool ah, waa sida jadwalkan ku xusan:-

   (a) Waa in qolalka, qaybaha, meelaha, qalabka iyo weelka lagu diyaariyo ama lagu kaydiyo hilibka loo illaaliya nadaafadooda si caafimaadka waafaqasan.

   (b) Baaraha caafimaadka hilibka waxa laga yaaba in uu codsado in hilibka wax lagu ilaaliyo oo lagaga daboolo boorka iyo cayayaanka marka kawaanka hilibka lagu qaybinayo, iyada oo la tixgalinayo habka hilibka looga rarayo kawaanka;

   (c) Waa in aan qashinka dareeraha ah ama ka adag la ogolaan in uu ku ururo kawaanka dhexdiisa.

   (d) Dibedda dhismaha kawaanka waa in ay nadiif tahay muuqaal fiican leh.

   (e) Dhammaan bullaacadaha wasakhdu ku dhacdo waa in loo dhisaa si loo hubin karo nadaafadooda iyo ur la'aanta;

   (f) Waa in la qaado tallaabooyin ku habboon, si aan jiirka walada, shimbiraha iyo cayayaanku u soo gelin dhismayasha kawaanka.

2. Waa in la aqoonsan karaa uur-ku-jirta neef kasta inta baaristu socoto.

3. Caloosha iyo xiidmaha marka neefka laga soo saaro markiiba la fogeeyaa oo aan lagu dooxin meelaha hilibka kale yaalo.

4. Hargaha iyo saamaha laga saaray xoolaha la qalay waa in laga fogeeyaa meelaha hilibka kale yaaalo.

5. Qof kasta oo ku howlan shaqada hilibka ama kawaan waa in uu ahaadaa nadiif macquul ah oo la qaadan karo, isaga oo maydhaya dhammaan jirkiisa ee laga yaabo in uu gaaray hilibku.

6. Qof kasta oo ka shaqeeyey hilibka ama haragga ka saaray neef buka, waa inuu si fiican u nadiifiyaa gacmihiisa iyo qaybaha kale ee jirkiisa ee hilibkaasi ka taabtay jirkiisa inta aanu ka shaqeyn hilibka fayow, isaga oo isticmaalaya saabuun, biyo kulul iyo biyo

cusboonaysiin karaa, joojin karaa, beddeli karaa ama uu hakin karaa sida xeerkan ku cad haddii xaalku yahay:-

2. Waxyaalaha ku qoran qaybaha 12 iyo 13 ee xeerkan waa in loo adeegsadaa dhammaan xaaladaha la xiriira araajida codsiga, ruqsad bixinta iyo wixii kale ee la xiriira jadwalkan.

3. Haddii Agaasimuhu amar ku bixiyo in la xiro kawaan sida xeerkan tilmaamayo waa in markiiba laga qaado ruqsaddii hore loo siiyey.

4. Qof kasta oo ku shaqeysta kawaan bilaa ruqsad ah ama u adeegsada ruqsada sida xeerkani uu sheegayo ruqsada wuxuu gelayaa gef/dambi-waana lagu qaadayaa dambiga uu galay....................waxaana si deg deg ah looga xirayaa kawaankiisa.

5. Mas'uul kasta oo beddela dhismaha kawaankiisa ama u rara meel cusub oo u dhow kawaankiisa hore, isaga oo aanay ruqsadiisu dhicin wuxuu isticmaalayaa ruqsadiisii hore inta ka hartay jiritaankeeda, waa in uu ogaysiiyo xafiiska ruqsad bixinta kawaannada meesha uu u raray kawaankiisa.

6. Qof kasta oo ku xadgudba shuruucdan ama qayb ka mid ah wuxuu gelayaa gef/dembi-waana lagu qaadaya dambiga uu galay....................

Qaybta 3 – Baarista Guud ee looga baahan yahay kawaanada dalka gudihiisa

1. Amarrada Jadwalka 1 ee qaybta 2aad iyo qaybta 5 haddii aanu wasiirku wax ka beddelin isaga oo u arkay lagama maarmaan, baarista hilibku waa sida ku cad jadwalkan.

2. Inkasta oo aan mawduucan ku soo sheegnay qaybta 2 iyo 5 ee jadwalka 1, haddana waxaa jadwalkan lagu caddeynayaa si loo saaro shakiga in jadwalkan loo isticmaalayo baarista hilibka kawaanada dalka gudihiisa.

3. Kawaan kasta oo la diiwaan geliyey, waa in la siiyo lambarka diiwaan gelinta rasmiga ah, si loogu aqoonsado xoolaha lagu qalay iyo hilibka lagu diyaariyey kawaankaas.

4. Agaasimuhu waa inuu joogteeyaa diiwaan uu ku qoro magacyada maamulayaasha kawaanada dalka gudihiisa, taariikhda la diiwaan geliyey, ruqsadaha iyo meelaha ay ku yaalaan, mugooda, socodsiinta shuruucda iyo haddii wax degniin ah la siiyey mar uu xeerkan ku xadgudbay sanadka dhexdiisa.

5. Qof kasta oo carqaladeeya, ama gacan ka geysta carqaladaynta baaraha hilibka xiliga uu shaqada ku jiro wuxuu gelayaa dambi.

6. Baare kasta oo hilib baare ah, marka uu baarista ku jiro ee xeerkan uu fulinaayo waa in uu geli karo qayb kasta oo kawaanka ka mid ah kumana xirna in kawaanku shaqeeyo iyo in kale.

(s) Nabarro xididada barariya

Beer kasta oo laga helo cudurkan, waa in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin, ama waa in lagu nadiifiyaa hab la ansixiyey si looga dhigo cuno xooluhu cunaan;

(t) Dhaawaca nudayga

i. Haddii dhaawaca nudayga yahay mid cusub oo degdeg ah oo wax ka bedelay habka jirku u shaqeynayo ama nabarradu malax leeyihiin ama yey lahaane, waa in hilibka neefkan loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin.

ii. Haddii dhaawaca nudayga yahay mid kooban oo qolf dhacsaday oo dheecaan leh, waa in qaybta ama xubinta bukta la gooyaa loona aqoonsadaa mid aan la cuni karin.

(u) Cudurka Qaaxada

i. Xubin ama qayb ka mid ah neef la gawracay oo lagu arko nabarada qaaxada, waa in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin. Waana in loola macaamilaa sida soo socota:-

ii. Neefka Qaaxada looga shakiyey waa in lagu gawracaa meel aan ahayn goobta xoolaha kale lagu gawraco, iyada oo laga hortagayo khatarta in uu sadheeyo (wasakheeyo) hilibka kale , shaqaalaha jooga kawaanka iyo meelaha kale ee ka mid ah kawaanka;

iii. Madaxa neefka oo carrabku uu ka mid yahay, waa in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin, haddii qanjidhada hunguriga, daamanka iyo qoorta ama laba ka mid ah lagu arko xanuunka.

iv. Mindhicirka iyo xiidmaha la xiriira waa in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin haddii xanuunka lagu arko qanjidha la xiriira.

v. Hunguriga cad iyo ka madowba waa in loo aqoonsadaa kuwa aan la cuni karin haddii sambabada iyo qanjidhada la xiriira lagu arko xanuunka.

vi. Haddii qanjidhada murqaha uu ka muuqdo xanuunku, lafaha ku xiran oo dhan waa in la soo saara oo la xuub siibaa; haddii nabar lagu arko lafaha dushooda, waa in lafahaas la burburiyaa, muruqyadana la nadiifiyaa oo la jeermis dilaa, haddii kale waa in hilibka oo idil loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin.

vii. Haddii aanay jirin calaamadaha cudurkan ama caabuq dhiigga raacay ama lafaha dhaadheer oo qanjidhada murqaha ay muujiyaan xanuunka aan sidaa u sii weynayn, qaybta bukta keliya ayaa la nadiifinayaa.

(m) Cudur Ku Dhaca Xididada Xudunta (Omphalophlebitis)

i. Neef kasta oo hilibkiisa laga helo cudurkan oo lana ogaado in unugyadiisu ku fideen xuddunta jirka neefka, waa in neefka hilibkiisa loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin,

ii. Haddii la ogaado in aan unugyada cudur-dhaliyaha aanu ku fidin xubnaha jirka neefka waxa laga goynayaa xuddunta iyo inta ku wareegsan oo keliya waana in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin;

(n) Passteurellosis

i. Haddii aafada cudurku ay bedeshay shaqada jirka, waa in hilibka loo aqoonsada mid aan la cuni karin

ii. Wixii aan ahayn inta lagu sheegay faqrad hoosaadka (i) oo hilibka qayb ama xubin keliya uu ku kooban yahay cudurku, qaybta ama xubintaas oo keliya ayaa laga goynayaa loona aqoonsanayaa mid aan la cuni karin,

(o) Midab doorsanka

i. Beerka oo midabkiisa noqdo sida daba-casaha oo kale, waa in loo aqoonsada mid aan la cuni karin,

ii. Haddii hilibka qayb ka mid ah ama xubin ay midab doorsoonto oo noqdo caddaan, madow ama barar oo midab doorsoonka laga safayn kari waayo, waa in loo aqoonsado hilibka oo dhan, qaybta ama xubinta mid aan la cuni karin. Haddii xaaladu ay tahay Sidan:-

iii. Haddii midab-doorsoonka baruurta uu sababo in muruqyada midabkoodu bedelmo waa in loo aqoonsada hilibka mid aan la cuni karin

iv. Haddii baruurta midab-doorsoontay ay ku kooban tahay qayb ama xubin, qaybta ama xubinta waa in laga gooyaa oo loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin;

v. Haddii hilibka lagu arko sidan:-

- Derajo kasta oo ku burburinayo joonisku xuubabka xubnaha;
- Huruud (Jaalle) xoogan ama midab doogo-huruud ah;

Waa in hilibka loo oqoonsadaa mid aan la cuni karin

vi. Haddii midabka joonisku ku yar yahay oo qaboojis lagaga saari karo marka waxa laga yaaba in loo fasaxo in la cuno

2. Sida ku xusan qayb hoosaadka firqada (1) (a) ee faqradan. Nadiifinta dirxiga waa kulaylin oo uumi ah, karkarin ama qabow ku jilcin

i. Uumi ku nadiiffinto, waxay u baahan tahay kulaylin uumi ah oo loo adeegsado qalab u gaar ah oo sameeya bukhuur dhexdhexaad ah muddo aan ka yarayn hal saacad

ii. Kulaylinto waxay u baahan tahay in lagu kariyo weel weyn oo xidhan ama furan oo heer-kulkiisu aanu ka yareen 77 ° C muddo aan ka yareen hal saac, ama

iii. Jilcin lagu jilciyo karin heer-kulka ku habboon oo uu qeexaayo baaraha hilibka baaara isaga oo maanka ku haya nooca hilibka la jilcinayo.

3. Qaboojinta lagu nadiifinayo hilibka laga helay cudur-dhaliyaha cudurka kaadi dhiiga waxa lagu qaboojinayaa qol qaboojiye leh oo aan qabowgiisu ka yareyn -10° C degree muddo aan ka yareyn toban casho.

i. Intaan la nadiifin hilibka laga helo cudur dhaliyaha cudurka kaadi dhiigga waa in laga jaraa qaybaha laga helo cudur dhaliyaha, inta aan horta neefka qaboojiyaha la gelin waana in labada dhinac lagaga dhejiyaa calaamad aan ka go'in.

ii. Waa in laga hayo xog qoraal ah hilib kasta ee la geliyo qolka qaboojiyaha

iii. Heer-kulka lagu nadiifiyey hilibka laga helay cudur-dhaliyaha cudurka kaadi dhiiga ee la geliyey qolka qaboojiyaha, waa in la hayo muddo bil ah laga bilaabo maalintii la siidaayey. Waana in la ogolaado in la baaro qoraalada;

iv. Qolka qaboojinta ee loo nadiifiyey hilibka laga helay cudur dhaliyaha cudurka kaadi dhiiga waa in uu qafil ku xiran yahay oo mar kasta uu kormeero baaraha hilibku;

(i) Barar

I. Haddii bbararku yahay mid ka muuqda jirka oo dhan, hilibka waa in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin.

II. Haddii laakin bararku yahay mid yar oo ku kooban barta nabarku ku yaalo, waxaa laga goynayaa meesha bararka leh oo la tuurayo, inta hilibka hadhayna waa la qaboojinayaa 12 saacadood, ka dibna baaris kale ayaa lagu celinaya intaan la fasaxin

qanjirada, waxaa laga goynayaa inta caabuqday waana la tuurayaa, marka laga reebo madaxa, carabka iyo xubnaha hoose ee uur ku jirta, inta kale hilibka waa la cuni karaa.

iii. Xubin kasta oo neefka la qalay ka mid ah oo milil ama nabar malax leh, waa in xubintaas la gooyaa loona aqoonsadaa mid aan la cuni karin

(c) Cudurada dhaawacyada iyo nabarada (Actinomycosis or Actinobacillosis)

i. Haddii caabuqa ama nabarrada cudurkani ku faafay dhammaan hilibka neefka, waxaa loo aqoonsanayaa mid aan la cuni karin;

ii. Haddii nabarrada lagu xusay qodobka kore ee (i) uu ku kooban yahay meelo gaar ah waa in la gooyaa inta nabarku gaaray oo keliya loona aqoonsaday mid aan la cuni karin;

iii. Haddii madaxa neefka la qalay uu qabo caabuqa kor lagu soo sheegay oo madaxa iyo carrabku ku jiraan waa in loo aqoonsadaa mid aan la cuni karin;

iv. Haddii nabarrada lagu soo sheegay qodobka (i) aanu ahayn mid weyn, kuna kooban carrabka iyo qanjidhada la xiriira, markaas waa in carrabka iyo qanjidhada la gooyaa loona aqoonsadaa kuwa aan la cuni karin;

(d) Dhiig Yaraan

Haddii ay jirto dhiigyarida cudurro lala xiriirinayo ama xaalado kale oo aan ku qeexnayn xeerkan, waa in baaraha caafimaadka hilibku ku soo saaraa go'aan la isaga fogeynaayo neefka la gawracay markuu sidaa u arko inay lagama maarmaan tahay;

(e) Jilba Xanuun

i. Haddii hilibka neefka la qalay uu ku dhacay jilba xanuun oo xaaladiisuna tahay sidan:-

- Haddii uu ku baahay, isbedelna ku keenay wada shaqeynta jirka ama
- Uu baahay oo ay la xiriiraan caabuq iyo nabarro malax leh oo laabato ama laabatooyin badan, neefka hilibkiisa lama cuni karo

ii. Haddii jilib xanuunku ku kooban yahay laabato keliya oo aan wax u dhimayn wada shaqeynta xubnaha jirka, waa in laabatada iyo qanjidhada la xiriira loo jaraa hab aan hilibka inta kale saamaynayn lana tuuraa;

(f) Brucellosis

(f) Joonis kaadi dhiig leh

(g) Sanboor dilaa ah (Malignant Catarrh);

(h) Bayroblasmosis

(i) Dhiig bax maqaarka hoostiisa ah

(j) Cudur dhiiga raaca

(k) Raybis

(l) Sumowga dhiigga

(m)Jeermis dhiigga la socda

(n) Taytano

(o) Cudurrada maskaxda ee faafa

(p) Sumowga

(q) Kaadi dhiig leh

(r) Finan dheecaan leh oo buurbuuran

(s) Xanuunka maskaxda iyo xangullada

III- Uur-ku jirta la daadiyo

Haddii uur- ku jirta xoolaha la qalo hal weel la isugu geeyo inta aan la dhammeystirin baarista hilibka gawraca ka dib, dabadeedna la ogaado in neef ama ka badan la caddeeyo in aan hilibkooda la cuni karin, Uur ku jirtii weelka la isugu geeyey waa la daadinayaa;

IV. Go'aan ka qaadashada hilibka neefka weyda ah, dhiciska ah iyo kan markaa dhalay

Hilibka neef la gawracay ee weyda ah, dhiciska ah iyo kan markaa dhalay waa in aan hilibkooda la cunin haddii laga helo waxyaalaha hoos ku qoran:-

(a) Weydi (Caato) ay ka muuqato:-

i. Haddii neefka lafta iyo haragu isku dhageen
ii. Haddii neefka ka muuqato macaluul saayid ah oo cudur keenay;iyo

Qaybta 8.14 - Diiwaanka

Diiwaanka baaraha caafimaadka hilibka

1. Baare kasta waa inuu haystaa buug diiwaan ah oo uu ku qoro maalin walba tirada xoolaha la qalay iyo tirada loo aqoonsaday inaan hilibkooda la isticmaali karin (la daadiyey).

2. Kawaan kasta oo hilib dhoofiya ama soo saara waa in uu leeyahay buug diiwaan ah oo maalin walba lagu qoro tirada gowraca iyo inta loo aqoosaday in aan hilibkooda la isticmaali karin;

   Buugga diiwaanka waa in la xiraa sannadka dhammaadkiisa oo warbixin sannadeed loo gudbiyo Agaasimaha bisha Jannaayo ama bishii kale ee u agaasimuhu cayimo;

3. Buugga diiwaanka xog maalmeedka lagu qoro waa in la hayaa muddo saddex sannadood ah, warbixin sannadeedkana waa in la hayaa muddo shan iyo toban sano ah inta aan la iska tuurin;

Qoraalada laga rabo in mas'uulka rugtu diiwaan geliyo

4. Mas'uul kasta waa inuu ilaaliyaa diiwaanada xilliyada lagu soo sheegay qodobka 3 ee qaybtan, diiwanada xoolaha lagu baaray rugtiisa iyo meelaha laga keenay raadraaca warbixinahooda, balse intaa kuma koobna ee waxaa kale oo ka mid ah:-

   (a) Magacyada iyo cinwaanada dadka xoolaha laga soo iibsaday;

   (b) Taariikhhaha xoolaha la soo iibsaday ama la hantiyey

   (c) Tirada iyo nooca xoolaha la soo iibsaday ama la hantiyey

   (d) Tirada xoolaha la gawracay iyo taariikha la gawracay

   (e) Warbixin ku filan in:-

      i. In La caddeeyo hilibka neefka ama qayb ka mid ah oo tixraac leh
      ii. In La caddeeyo hilibka la soo saaray oo haddii ay jiraan lagu caddeeyo qaan-sheegato, ama kartoono shaabadaysan; iyo
      iii. Warbixin ku saabsan hilibka la ansixiyey, hilibka la tuuray ama kuwa laga shakiyey iyo sababaha loo tuuray ama looga shakiyey.
      iv. Iyo wixii kale ee warbixin Agaasimuhu u baahan karo.

5. Agaasimaha waa inuu sameeya meel lagu ururiyo warbixinaha qoraalada diiwaanada oo tixraac kaydin leh, si ay u noqoto meel qaran oo tirooyinka iyo warbixinaha lagu

(2) Marka la shaabadaynayo hilibka iyo weelka hilibka ku jiro sida ku xusan xeerka 4 (1) ee qaybtan, baaraha caafimaadku wuxuu ku dhufanayaa shaabaddiisa gaarka ah oo caddeynaysa in hilibkan soo maray kuna taliyey in la baakadeeyo oo la shaabadeeyo. Sidoo kale baaruhu wuxuu amar ku siinayaa mas'uulka kawaanka in laga calaamadiyo weelka dushiisa meel si fudud looga arki karo oo tilmaamaysa wakhtiga la soo saaray iyo wakhtiga taariikhdiisu dhacayso;

(3) Baaraha caafimaadka hilibku ma samaynayo calaamadayn, dhejin iyo shaabadayn, wuxuu hawshaas u wakiilanayaa inay qabtaan shaqaale kasta oo u soo ogolaado mas'uulka kawaanku;

5. Weel kasta waa in la xiraa lana duubaa sida habraacu ogol yahay, waana inay leeyihiin lambar xiriir ah oo loogu talagalay si loo garto mas'uulka lahaa weelkaas uu soo calaamadeeyey;

6. Haddii hilibka la baakadeynayo oo aan la gasacadeynin, waa in marka hore baaraha caafimaadka hilibku ansixiyaa waxa lagu duubayo iyo qaabka loo baakadaynayo, waana in mas'uul kastaa xaqiijiyaa:-

Baakadaha loo isticmaalayo duubida hilibka cusub ay awood u leeyihiin inay xafidaan hilibka inta la diyaarinayo ama inta la safrinayo, waana inaysan baakaduhu sababin cudur xubnaha hilibka ku dhaca, ama aysan u gudbin hilibka wax kasta oo dhib u keeni kara caafimaadka bini-aadamka;

Shay kastoo loo isticmaalay duubis ama baakadaynta hilibka cusub looma isticmaali karo ujeedadaas mar kale, marka laga reebo baakadaha ka sameysan walxaha aan daxaleysan oo aan wax ka gudbi karin, kuwaas oo si fudud loo nadiifin karo, ka dibna si fiican loo nadiifiyey lana jeermis dilay inta aan mar kale isticmaalin;

Baakad kasta waa inay ka muuqataa astaanta Caafimaadka oo ku dul dhejisan baakada, calaamadaas oo looga baahan yahay inay hirgeliso baahiyaha xeerarka 3 iyo 4 ee qaybtaan; iyo

Astaanta caafimaadka waxaa kale oo soo raacaya lambarrada diiwaanka ee kawaanka, meesha hilibka laga keenay iyo baaraha caafimaadka hilibka ee soo ansixiyey baakadaynta iyo duubista

7. Qofna iskuma dayi karo inuu iibsado ama kasbado, sameysto ama diyaarsado ama sababo in loo keeno, loo sameeyo ama loo soo diyaarsho shaabadaha Caafimaadka, khadka, lifaaqyada warbixinada yar yar ku qoran, shaabad ama calaamado kale iyo aalado looga baahan yahay qaybta sharcigan. Isaga oo doonaya inuu ku isticmaalo hilib, weel ama duubyo, isaga oo aan ka haysan Agaasimaha ogolaasho qoraal ah;

(b).Xaydha la shiilay ee laga jaray hilibka loo aqoonsan yahay inaan la cunin, waa in la hayaa ilaa inta baaraha caafimaadka hilibku uu go'aan ka qaadanayo in noocyada xaydha ee uu hubiyey baaraha caafimaadka hilibku laga saaray waxyaabihii laga digayey inaan la cuni karin;

4. Qolka haamaha ama meelaha kale ee lagu diyaariyo ama lagu kaydiyo hilibka aan la cuni karin, waa in si wanaagsan loo ilaaliyo nadaafadooda. Waxyaalaha kale ee ku keeni kara nadaafad darro hilibka la cuno, biyaha iyo goobaha kawaanka waa in lagu kaydiyo meel xiran oo aan cayayaanku geli karin si looga hor tago wasakhda loona isticmaalo hab celin kara wixii keeni kara is dhexgalka hilibka la cuno iyo kana an la cunin.

5. Haddii qalabka laysaga fogeeyo qashinka aan la hayn, hilibka buka iyo qaybihiisa kale ee aan la cuni karin, waa in la gubaa ama god loo qodo. Haddii la doorto in god lagu rido waa in la qodaa godkaasi 2 mitir oo hoos ah, isla markaana qashinka nuuradda dusha looga shubo ama waxyaalo kale oo uu tilmaamay Agaasimuhu inta aan la daboolin godka;

Qaybta 8.10 Dib u baarista wax soo saarka:-

1. Dhammaan hilibka ama hilibka la soo saaro, ha noqdo hilib cusub, hilib daawaysan ama la diyaariyey inkasta oo hore loo soo baaray lana gudbiyey waa in baaraha Caafimaadku dib u baaraa, haddii ay duruufuhu u oggolaadaan, si uu u xaqiijiyo inuu hilibkaas caafimaad qabo kuna habboon yahay in dadku cuni karo wakhtiga laga qaadayo kawaanka hilib dhoofinta. Haddii baaritaanka labaad la helo hilib iyo wax soo saarka hilibka oo aan caafimaad qabin kuna habboonayn in dadku cuni karo, waa in laga jaraa shaabadda /calaamadda oggolaanshaha lana tuuraa hilibkaas iyo wax soo saarkiisa, sida ku cad Qaybta 8.9 ee Jadwalkan.

2. Qof kasta oo ku xadgudba awaamirta xeerkaan, wuxuu galay gef/dambi.

Qaybta 8.11 - Waxyaalaha Cuntada lagu daro iyo walxaha dhibta keeni kara;

1. Hilibka loogu talagalay in dibada loo dhoofiyo kuma jiri karaan waxyaalaha hilibka lagu daro oo u mamnuucay waddanka hilibka loo dhoofiyo, haddii loo baahdana waa in lagu dhiirrigeliyaa inay soo booqdaan kawaanka si loogu caddeeyo inaysan jirin wixii ay diidanaayeen in laga reebay hilibkaas.

2. Dhammaan xoolaha lagu daaweeyey nooc kasta oo daawo Anti-biotic ah ama daawooyinka chemotherapeutic ah maalmo gowraca ka hor, sida uu rabo waddanka loo dhoofinayo hilibka, waa inaan la dhoofin ilaa baarista kelyaha laga waayo wax haraa daawo ah;

3. Qof kasta oo ku xadguduba amar kasta oo ka mid ah qaybtan wuxuu gelayaa gef/dambi -----------

(b) Haddii hilib loo aqoonsaday in aan la cuni karin, sida xeerkan ku xusan, waa in isla markiiba lagu tuuraa goobaha loogu talagay.

(c) Qaybaha kale, sida unugyada nabarada leh iyo qanjidhada cunaha ee hilbka laga jaray waa in la tuuro.

(2) Sida xeerarkani qeexayo:-

(a) In neefka loo aqoonsaday in la tuuro waa in la gawracaa.

(b) Hilibka, qayb ama xubin ka mid ah waa in la tuuro.

(c) Qaybaha uur-ku-jirta ee aan la cuni karin, hilibka aan cunada ahayn waa in la tuura, sida neefka, hilibka, qayb, uur-ku-jirta aan la cunin.

i. Waa in lagu aaso god qodan ugu yaraan 60 cm; Ama
ii. Waa in loo gubo sida ugu habboon; ama
iii. In lagu kulayliyo goob kawaanka oo leh qalab heer-kulkiisu aad u sareeyo;-

Qaybta 8.7 – Go'aan ka qaadashada xaaladaha cudurada

1. (1) Cudurada iyo xaaladaha looga baahan yahay baaraha caafimaadka hilibka ee hagaya go'aankiisa, si kastaba ha ahaatee waa sida ku qoran Lifaaqa 1 ee Jadwalkaan;

(2) Wasiirku isaga oo la tashanaya Agaasimaha wuxuu u kala saari kara cudurada sida ku xusan Lifaaqa 1 sida:-

(a) Cudurada xooluhu dadka u gudbiyaan
(b) Cudurada la aqoonsan yahay
(c) Cuduro aan jirin, ama
(d) Kuwa Kale

(3). Wasiirka wuxuu kala sooci karaa markay duruufi timaado liiska cudurada ku jira Lifaaqa 1, isaga oo wax ku dari karo, waxna ka saari kara cudurada iyo xaaladaha aynu soo sheegnay

(4) Si looga fogaado shakiga ah in cudur ama xaalad ka maqan Lifaaqa1, wakhtigan la joogo, ka hor intaan Wasiirka kala soocin cudurada ku jira Lifaaqa I, dhakhtarka caafimaadka xoolaha waa in u wax ka qabto isaga oo adaygsanaya aqoonta ku habboon ee ku salaysan cilmiga caafimaadka xoolaha.

3. In la eego lana baadho wadnaha iyo xuubka ku dahaadhan, iyada oo wadnaha loo jeexayo si dherar ah, si la iskugu furo qoialka ama godadka hoose ee wadnaha lana furo darbiga u dhaxeeya labada qol ee midigta iyo bidixda wadnaha;

4. In si guud loo eego loona baadho muruqa (diaphragm) u dhaxeeya shafka iyo calool ku jirka;

5. Baadhis guud iyo eegid lagu sameeyo beerka iyo qanjidhada beer yarada (Lnn Portales) oo la taa-taabanayo / tuu-tuujinayo iyo, haddii loo baahdo la jeexo beerka iyo qanjidhada;

6. Baadhis iyo eegid lagu sameeyo jidka caloosha iyo mindhicirada (gastro-intestinal tract), mindhicirada (mesentery), qanjirada mindhicirada iyo caloosha (Lnn. Gastrici, mesenterici, crainales and caudales); Haddiii loo baahdo waa la dilaacin karaa waana la taataban karaa qanjidhada caloosha iyo mindhicirada.

7. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo beeryarada, haddii loo baahdana waa la tataban kara;

8. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo kelyaha, haddii laga maarmi waayana la jeexo kelyaha iyo qanjidhada (Lnn. Renales);

9. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo xuubabka daboola saablayda iyo kuwa daboola caloosha iyo mindhicirada (pleura and the peritoneum).

10. Baadhis guud iyo tabasho lagu sameeyo agagaarka xudhurta iyo guntimaha gudaha, haddii laga shakiyo, waa in xudunta la jeexaa guntimahana la fur-furaa, kadibna la baadhaa dheecaanka ("Synovial Fluid");

Riyaha iyo Idaha La dhaqdo

Xubnaha Hilibka la cuno iyo kuwa aan La Cunin ee Riyaha iyo Idaha waxay marayaan nidaamka baarista gawraca kadib (Post Mortem inspection) ee soo socda:-

1. Baadhis iyo aragti lagu sameeyo madaxa kadib marka haraga laga saaro iyo haddii laga shakiyo in la baadho hunguriga, afka, carabka, dalqada iyo qanjidhada dhagaha hoostooda ku yaala. Iyada oo aan meel ka dhac lagu sameyn shuruucda caafimadka xoolaha, baaritaanadani ma aha kuwo muhiim ah, haddii madaxda sare ay balan qaadaan in madaxa, carabka iyo maskaxda aan cunto ahaan loo quudan oo la tuuro;

2. Baadhis lagu sameeyo Sambabada, Hunguri Cadka iyo Hunguriga Cuntada: in la taabto sambabada, qanjidhada iyo dhuumaha hawo mareenka (Lnn. Bifucationes, eparteriales and mediastinales); haddii laga shakiyo xubnahan iyo qanjidhadan waa in la jeexaa oo la baadhaa;

(c) Heerka dhiig baxa;
(d) Haddii u jiro barar meelo jirka ka mid ah ama barar guud (oedema);
(e) Waxyaabo kale oo aan caadi aheyn haddii ay jiraan sida barar, lafaha oo qaabkoodu xumaaday, xaglaha isku xidhka, murqyada, ama unug/xubno.
(f) Xaaladaha xuubabka (pleura and peritoneum).

(2) Mindhicirada neefka waa in laga soo saarasa neefka, laguna baadhaa dibada neefka;

(3) Qanjidhada waa in lagu baadhaa taabasho/tuujin iyo jeexid hoos iyo dherar haddii loo baahdana dibada ayaa loo soo saari karaa si baaritaan faah-faahsan loogu sameeyo;

(4) Murqaha neefka la qalay iyagana waxaa loo baarayaa iyada oo la eegayo qaabka guud lana jeexayo;

(5) Dhiiga waa in la baadhaa iyada oo ahamiyad gaar ah la siinayo dhinacyada midabka, adkaanta, iyo awooda difaaca dhiiga;

(6) Neef kasta oo la gawracay, xubin ama qayb ka mid ah oo looga baahan yahay baaritaan dheeraad ah waa inuu hayaa baaraha caafimaadka hilibku ku qoraa kor ka xubinta /qaybta la hakiyey (detained);

(7) Jeexniin Kasta ama Goyn kasta oo neefka la gawracay lagu sameeyo waa in loo sameeyaa hab aan lagu dhaawicin qiimaha suuqa ee hilibka ama xubinta;

Qaybta 8.4 – Baarista xoolaha isku nooca ah gawraca ka dib

Lo'da da'deedu ka yar tahay ama ka weyn tahay 6 todobaad

Neefka Lo'da ah ee La gawracay ee da'diisu ka weyn lix todobaad, hilibkiisa la cuno iyo kuwa aan la cunin waxaa la raacaya nidaamka baarista gawrac ka dib ee soo socda:

1. Baarista iyo eegista madaxa iyo hunguriga: jeexida iyo baadhis lagu sameeyo lafaha daanka, dalqada hoos ee hunguriga iyo qanjidhada hoose ee dhagaha (Lnn retropharyneak, mandibulares and parotidei); baarista muruqyada daamanka, iyada oo loo samaynayo laba jeexitaan oo la siman lafta daanka iyo muruqyada hoose (internal pterygoid muscles) oo loo jeexayo xariiq dheer oo siman. Carabka waa la sii daayaa si afkiisa iyo gudaha hoose ee dhuunta loogu sameeyo baadhis aragti dhammaystiran iyada oo la israacinayo taabasho iyo aragti, qanjidhada dhuunta waa in la saaraa;

2. Baadhis lagu sameeyo hunguri cadka iyo hunguriga Cuntada: Baadhis aragti ah iyo tatabasho lagu sameeyo sambabada; in la jeexo lana baadho qanjidhada dhuunta hawo mareenka ee sambabada (Lnn. Bifucationes, eparteriales and mediastinales). Hunguri cadka iyo xubnaha kale ee neefsashada waa in la furaa, sambabadana waa in la jeexaa; jeexitaanadan ma ah kuwa lagama maarmaan ah meelaha aan sambabada la cunin;

Qaybta 8.2 – Baarista caafimaadka xoolaha gawraca ka hor;

2. Xoolaha waa in si degdeg ah loo baaraa caafimaadkooda inta aan la gawricin, marka laga reebo xaaladaha degdegga ah ee uu soo jeediyo baaraha caafimaadku, laguma qali karo xoolo kawaan kasta oo aan soo marin baaraha caafimaadka xoolaha oo aanu soo dhammayn baarista gawraca ka hor, kuna talo bixin in la qali karo;

3. Lagama saari karo xeryaha kawaanka xoolo soo galay haddii loo keenay qalliin ama si kaleba ilaa laga helo oggolaansho qoraal ah baaraha caafimaadka xoolaha;

4. (1)

(2) Go' aannada baarista gawraca ka hor;

(a) La oggolaaday shuruud la'aan in la qalo;
(b) La diiday in la qalo iyada oo lala xiriirinayo sababaha ku cad xeerkan;
(c) Lagu taliyey in degdeg loo qalo, iyada oo loo eegayo xuquuqda xoolaha ee ku xusan firqada (3) ee xeerkan;

(3).Xoolaha waxaa Gawraca Deg deg ah la marin karaa haddii :-

(a) Neef dhimanaya inta lagu jiro baarista caafimaadka gawraca ka hor;

(b) Neef jabay ama nabar ku dhacay xilliga lagu jiro baarista caafimaadka gawraca ka hor, si kasta ha ahaatee neefka lama qali karo haddii nabarka jabniinku keenay ama dhaawacu ula muuqato baaraha caafimaadka inay gaareen marxalad ay ka dhalan karaan cudur dhaliyayaal, kuwaas oo saamayn ku yeelan kara dhammaan jirka neefka, hilibkiisana gaari karaan germisyadaasi.

(c) Waxaa kale oo jiri kara siyaabo kale oo baaraha caafimaadka ula muuqato inay keeni karto marxalada gawraca degdeg ah;

5. Inta lagu guda jiro baarista gawraca ka hor waa in baaruhu uu ogaadaa arrimaha soo socda:

(a) Calaamadaha cudurka ee saamayn kara Caafimadka guud ee Neekfa ama hoos u dhac ku keeni kara hilibkiisa;

(b) Haddii ay jiraan cudurada faafa ee la yaqaano ama ay jiraan calaamado cudur oo loo arko inuu fidayo; iyo

(c) Nooca xoolaha, Jinsigiisa, midabkiisa, da'diisa, dabeecadiisa iyo heer kulka jirkiisa;

(j) Ma burburin karo xubnaha qiimaha leh ee neefka la qalay marka u samaynayo jeexida baarista xubnaha.

(k) Mar kasta baaruhu waa inuu kormeeraa bugaagta iyo diiwaannada loo baahan yahay inuu hayo maamulaha kawaanku, sida xeerkan ku qoran; iyo

(l) Waa inuu sameeyaa wax kasta oo kale oo looga baahan yahay in uu sameeyo sida u qeexayo xeerkan;

(2) Agaasimuhu waa inuu ka qaataa go'aan adag oo ku habboon baaraha xoolaha ee ku xadgudba awaamiirta xeerkan, ama ku fashilma ama dayaca gudashada waajibaadkiisa ee xeerkan hoos yimaada; haddii baaraha caafimaadku uu xubin ka yahay (ka tirsan yahay) Agaasimaha ama qof kasta oo kale waxay u sheegi karaan ururka uu ka tirsan yahay in uu ka qaado tallaabooyinka ku habboon oo ciqaab ah Sarkaalkaas.

3- Waa in loo gawracaa hab shareecada waafaqsan

Waajibaadka Mas'uulka Kawaanka Gawraca Xoolaha

1. 3. (1) qaadista talaabooyin uu ku xaqiijinayo in shaqaalihiisu ku dhaqmaan habraacan

(a) Inuu haysto diiwaan rasmi ah oo ku muujinayo tirada xoolaha loo keenay qalliinka kawaankiisa, tirada xoolaha la diiday in la qalo haddii ay jiraan, iyo inta kg oo hilib cusub ah ee laga raray kawaankiisa toddobaadkiiba iyo cidda loo raray. Haddii duruufuhu saamaxaan inta shixnadood ee uu raray wakhtiyada gawracu jiro;

(b) Inuu qaado tallaabooyin kasta oo uu ku xaqiijinayo in shaqaalaha, wakiilada ama qof kasta oo ku casuuman kawaanka inay ku dhaqmaan waxyaabaha looga baahan yahay xeerkan;

(c)Inuu xaqiijiyo in baaraha caafimaadka xoolaha la siiyey agab ku filan oo uu la guurguuri karo diiwaan gelin iyo wacyigelin shaqaalena sameeyo

(d) Inuu qaado tallaabooyinka lagu xaqiijinayo habsami u socodka shaqada kawaanka, fulinta shuruudaha habraacan iyo dabagalkiisa

(e) Inuu hayo natiijada diiwaanka ee dabagalka ku samayey ee ku xusan farqada (d) iyo inuu ka helo baaraha caafimaadku marka uu codsado;

(f) Inuu ku kaydiyo diiwaan natiijada baarista biyaha, saabuunta, walxaha kimikaalka ah iyo walxaha fayadhowrka ee looga baahan yahay ahbraaca, natiijaduna waa in ay diyaar u tahay baaraha caafimaadka.

(e) Xoolo ku soo dhintay intay safarka ku jireen ama intay ku jireen xerada nasashada kawaanka ee sugayey baarista caafimaadka gawraca ka hor. Raqda xoolahaas waa in laga saaraa kawaanka iyo baabuurka, waxaana lagu tuurayaa meelaha uu ku taliyo baaraha caafimaadka xooluhu. Si kasta ha ahaatee, xoolaha dhinta inta lagu jiro baarista gawraca ka hor waxaa lagu dhaqmayaa sida ku qeexan qodobada xeerkan;-

(f) Xoolaha gawraca uu ka joojiyey baaraha caafimaaku si ay u soo dhammaystaan baarista gawraca ka hor;

(g) Xoolo aan la garanayn meesha ay ka yimaadeen ama cidii lahayd;

(h) Xoolo muran ka taagan yahay ama la isku haysto;

(i) Xoolo laga saaray haddana lagu soo celiyey xeryaha lagu hayo baarista gawraca ka hor, kuwaas oo uusan ogeyn, oggolaanna baaraha caafimaadka xooluhu. Waa inuu amraa baaraha caafimaadku in xoolahaasi laga saaro kawaanka, maamulaha kawaankuna fuliyaa amarka.

(j) Xoolaha inta lagu jiro baarista noqda kuwo aan daganeyn oo dhib badan, khatarna gelin kara baaraha caafimaadka, qof kasta oo ku jira kawaanka, xoolaha kale ee uu ku dhex jiro. Haddii dhacdadan ay jirto, xoolahaas waxaa lagu go'doominayaa awaamiirta baaraha caafimaadka xoolaha, waxaana loo go'doomiyaa in la ogaado daganaasha la'aantu inay la xiriirto cudur ama wax kale. Intaa ka dib baaraha caafimaadku waa inuu qaataa go'aanka ku habboon.

(2) Neef kasta oo qaab dhismeedkiisu dhammayn, laangare ah (dhutinaya) ama indhaha wax ka qaba sababtaas keliya darteed loogama joojin karo gawraca, haddii qaab darrada, dhutin ama indha la,aantu sida ku xusan xeerkan, aysan muujinaynin calaamado cudur ama xaalad kale oo saamayn ku yeelan karta guud ahaan hilibka sida uu yahay.

5. Waa gef/dambi in lagu xadgudbo awaamiirta xeerkaan.

Qaybta 7 – Waajibaadka baaraha caafimaadka hilibka iyo Maamulaha kawaanka Gawraca xoolaha

Waajibaadka baaraha caafimaadka hilibka:

1. (1) Iyada oo uusan dhaawacayn waajibaadka iyo mas'uuliyadda saaran baaraha caafimaadka hilibka ee hoos imaanaya xeerkan ama xeer kale oo dejisan baaraha caafimaadku waa in uu:

(a) Inuu hubiyo in mas'uul kasta ku dhaqmay, dhowray, raacay, ilaaliyey hab-sami u socodka barnaamijka faya-dhowrka ee kawaankiisa, isagoo eegaya heerka faya-dhowrka shaqaalaha, agabkiisa, qalabka iyo kawaanka laftiisa (gudo iyo dibadba), xirmaynta, weelka qashin qubka, raridda iyo safrinta

Qaybta 5 – Baahiyaha Nadaafada iyo dhismayaasha shaqalaaha

1. Kawaanada gawraca xoolaha hilibkooda la dhoofiyo waa in lagu qalabeeyaa agabka nadaafada oo ku filan iyo dhismayaal ku filan shaqaalaha oo ay yeeshaan. Baahiyaha gaarka ah waxay noqonayaan kuwa soo socda:-

(a) Qolalka xubnaha xoolaha la qalay lagu kala saaro, musqulaha /suuliyada waa inay ahaadaan ku waasic ah, tiro ahaanna ku filan kawaanka meelo ku habboonna ka dhisan.

(b) Meelaha wejiga iyo gacmaha lagu dhaqdo oo casri ah oo leh biyo kulul iyo biyo socda oo qabow, weel saabuun ku jirto, warqadaha gacmaha ee la tuuro, shukumaanno, waa in laga helo musqulaha kawaanka dibaddiisa ka dhisan, waana in lagu kormeeraa shaqaalaha sida ay u istimaalaan musqulahaasi;

(c) Kannaalada ka yimaada musqulaha waa in aan laga saarin suxuunta qabta xaydha iyo dufanka;

(d) Dhammaan dadka ka shaqaynaya wax soo saarka, waa in loo dhigaa meelo ku habboon agabka nadiifinta gacmaha iyo qalabka jeermis dilayaasha.

2. Dhamaan qolalka shaqadu ka socota iyo kuwa kaydinta iyo waaxyaha kawaanada hilib dhoofinta ee laga soo saaro waxyaabaha la cuno, waa in lagu maamulaa xaalad nadaafadeed oo la aqbali karo. Dhismayaasha kawaanada kale ee hilib dhoofinta waa inay si fiican u dhisan yihiin, loona sameeyaa biyo saar fiican, laguna hayaa xaalad nadaafadeedu nidaamsan tahay. Dhammaan suxuunta qabata wasakhda ee dhismayaasha, waa inay sidaa oo kale u dhisan yihiin kuna yaalaan meelo ku habboon, waana in laga taxadaraa lana xaqiijiyaa in lagu hayey xaalad la aqbali karo;

3. Kawaan kasta oo hilib dhoofin ah, waaxda hilibka lagaga shaqeeyo ama lagu diyaariyo lagama shaqaaleyn karo qof kasta oo qaba cudurrada gudba ama faafa, joogana marxalada faafida cudurka;

4. Kawaankan kasta oo hilib dhoofiya waa in aanu ku hayn qof oo u ku dhacay cudur la isqaadsiiyo, joogana marxalada faafida, ama la nool qof qaba cudurkaasi, in uu ka shaqeeyo waaxyaha hilibka lagu hagaajiyo laguna diyaariyo;

5. Kawaan kasta oo lagu gawraco xoolaha waa inuu leeyahay biyo ku filan oo gaaraya ugu yaraan 1500 oo litir oo loogu talagalay qayb kasta looguna sameeyo meelo ku habboon oo dibada ah.

Qaybta 6 – Hannaanka Gawraca Xoolaha

1 (1) Hab sharciyeedka loo gawraco xoolaha wuxuu noqonayaa sidatan;-

(13) Derbiyadu waa inay ka samaysan yihiin waxyaabo siman oo dareeruhu ka gudbi karin, dhererka derbiyaduna ugu yaraan noqdaan 2.5 m marka laga reebo qolalka gawraca iyo xubna saarka, kuwaas oo dhererkoodu noqonayo 3 m;

(14) Safiitada sare ee qolalka qaboojiyaha ee kawaanku waa inuu ka samaysan yahay shay siman oo dareeruhu ka gudbi karin;

(15) Biraha hilibka la suro iyo khaanadaha hilibka la geliyo ee yaal kawaanka waa in aanay ka samaysnayn biro daxalaysta ama maar ku dahaaran, laakiin kuwa sida dadban loogu istimaalo hilibka la cuno, waa inay yihiin kuwo ka samaysan biro aan daxalaysan ama yihiin kuwo caag ka samaysan oo si fudud loo nadiifin karo.

(16) Miisaska, foomamka, bulikeetiga iyo weelka loogu talagalay hilibka loo istimaalo cunitaanka, waa inay ka samaysan yihiin biro aan daxalaysan ama ka samaysan yihiin caag;

(17) Qalabka iyo agabka waa inay yihiin kuwo la mid ah oo ka samaysan biraha aan daxaleysaneyn, si fududna loo nadiifin karo, loogana dili karo jeermiska. Qaybaha qalabka ee loo istimaalayo in lagaga shaqeeyo hilibka la cuno waa inay ka samaysan yihiin biraha aan daxalaysan;

(18) Qolalka gawraca, xubno saarida iyo wax soo saarka hilibka lagaga shaqeeyo, waa inay yeeshaan hawo iyo iftiin ku filan;

(19) Kawaan kasta oo xoolaha lagu gawraco, waa inuu ku qalabeysan yahay ama ku diyaarsan yihiin agab ku filan oo loogu talagalay qaboojinta iyo kaydinta hilibka neefka la xubno saaray, isla marka la gawracaba, qalabkaasina waa inay yaalaan meelaha gawraca, ka saarida uur ku jirka iyo qaboojinta;

(20) Qalabka ugu yar ee loo baahan yahay in loo dhiso baarista caafimaadka hilibka xoolaha oo digaaggu ku jirin waxay kala yihiin:-

(a) Khaanado ka samaysan biro shabag ah oo madaxa neefka lagu baaro.

(b) Miisaska ama gaari gacmeedyo loo adeegsado uur ku jirta;

(c) Khaanadaha, saxaaradaha iyo qalab kale ee ku habboon in lagu guro laguna hayo xubnaha xoolaha sida madaxa, carrabka, qanjidhada, xameetida iyo beeryarada ee neef kasta oo la qalay, waa in la siiyaa lambar lagu garto ilaa ay baaristu ka dhammaaneyso, si loo garto neefkii lahaa xubnahaas.

Qaybta 4 – Nadaafada Qofka

1. (1) Qodobada kale ee ku jira xeerarkan waxaa soo raacaya nadaafada qofka shaqaalaha ah ee kawaanka, waa in lagu dhaqmaa arrimahan soo socda, taas oo la oran karo

(b) Sii diyaarinta Caloolaha iyo mindhicirada nadiifintooda maadaama bini aadamku uu quudanayo;

(c) Diyaarinta iyo nadiifinta Xubnaha neefka ee aan la cunin gaar ahaan madaxa oo haraga laga saaro haddii aan qalliinkii hore lagu soo sameyn.

(d) Xirmaynta Xubnaha neefka la qalay ee aan la cunin;

(5) Qolol leh qaboojiyayaal loogu talagalay qaboojinta iyo kaydinta hilibka ka dib marka xoolaha la qalo, qalabka qalliinkana waa in la dhigaa meelo ku habboon oo isku xig-xiga yihiin, uur ku jirka, qaboojinta iyo qol kasta waa inuu leeyahay heer kul-beeg.

(6) Agabka loo adeegsado kaydinta uur ku jirta aan la cunin, hilibka aan cuntada ahayn, qashinka la daadiyo iyo wixii la diidaba waa in la dhigaa qolalka qafilan. Waxaa kale oo intaa dheer, waa inuu jiraa weel bir ka samaysan oo wax lagu rido biyuhuna geli karin oo loogu talagalay in la geliyo (rido) raqda xoolaha cudurka laga helay ama qaybo ka mid ah xubnaha hilibka oo cudur qaba, laguna calaamadeeyo agabkaas erayga (CONDEMNED) far waaweyn oo aan ka yareyn xarafkiiba 5 cm oo joog sare ah.

(7) Weelka lagu kaydiyo xubnaha xoolaha aan la cunin ee la daadiyey, waxyaabaha loo aqoonsaday inaan la cuni karin iyo qashinka waa inay ka sameysan yihiin bir ama caag, waana inay leeyihiin dabool ka celiya cayayaanku inay galaan.

(8) Weelka ay ku jiraan waxyaabaha xoolaha ee aan la cunin waa inay dusha sare ku leeyihiin magac muuqda.

(9) Halka hargaha lagu cusbeeyo amase lagu kaydiyo, waa inuu yahay qol u gaar ah hargaha.

(10) Haddii saalada xoolaha ama uuska (uur ku jirta) dheefshiidka lagu kaydiyo kawaanka gawraca, waa inay jirtaa qayb gaar ah oo loogu talagalay.

11. Kawaanka gawraca waa inuu leeyahay qolal iyo meelo kale oo gaar ah oo furan loona yaqaanno "Goobaha baarista ugu dambeysta (Final Inspection Places), halkaas oo baaris kama dambeys ah lagu sameeyo xoolaha hilibkooda laga shakiyey ama la xannibay.

Dhismaha iyo Rakibaada kawaanada gawraca xoolaha

12. Kawaanada gawraca xoolaha waa in loo dhisaa loona dhamaystiraa qaab lagu hawl geli karo, laguna joogteyn karo xaaladaha nadaafadda sida soo socota;

(1) Qolalka iyo qaybaha kale ee xoolaha lagu gawraco, haragga lagu saaro iyo miisas hilibka la dul saaro loo dhisaa, si ay fududaato joogtaynta howlaha nadiifinta ama nadaafada kawaanka loogu qaban karo;

(n) Nadiifinta iyo nadaafada xoolaha iyo habka loo adeegsanayo raridda xoolaha waa inay diyaar yihiin marka xooluhu yimaadaan.

(2) Qof kasta oo buriya amarrada halkan ku qoran (1) waxa uu gelayaa gef/dambi, waana loo qabsanayaa dambigaa uu galay.

(3) Si kastaba ha ahaatee waxay difaac u noqonaysaa qof lagu soo dacweeyey farqada(2) oo u geystay xoolo tacadi, nabar, dhaawac ama ka hor yimid xeer hoosaadka (1) ee qaybtan waa inuu caddeeyo dhakhtarkii soo baaray xoolaha wakhtigaas inaanu soo qiimayn tacadiga, nabarka, dhaawaca ama saamaynta xeerka la jabiyey uu ku yeelanayo badbaadada hilibka xoolaha; ama haddii tacadigu, nabarku, dhaawacu sababay iyo tallaabada la qaaday ama xeerka laga tegay waxaa sababay ama daruuri u noqday duruufo awooddiisa ka baxsan.

Qaybta 3 – Baahiyaha Kawaanada Gawraca xoolaha Hilibkooda la dhoofiyo Qalabkooda iyo meelaha ay ku kala yaalaan

1. Kawaanka gawraca xooluhu waa inuu ku yaalaa meel:-

   (a) Xor ka ah xaaladaha sababi kara nadaafad xumo ku timaada howlaha kawaanka qalliinka;
   (b) Qashin saarkeedu fiican yahay oo aan khatar gelin karin deegaanka.

Agabka xerada Xoolaha

2. Kawaanada gawraca xooluhu waa inay leeyihiin xeryo dadan oo ku qalabeysan agab faya-dhowr fiican leh ama hawo furan leh. Waa inay ka jiraan xeryo ay ku sugaan gawraca oo si fudud loo nadiifin karo loogana dili karo germisyada ku dhasha; Agabka xeryaha wax ka mid ah dararka xooluhu ka cabbaan biyaha iyo meelaha cuntada lagu siiyo haddii loo baahdo.

3. **Sagxada Dhulka kawaanka:-**

   (a) Waa inay si siman u dhisan yihiin ayna leeyihiin biyo saar fiican, biya saarkuna waa inaysan khatar gelineyn cuntada.

   (b) Waa inay u sameysan yihiin hab aan keeni karin in xooluhu wasakhoobaan, qaabka dhismahooduna waa inay u diyaarsan yihiin in xoolaha nadiifta ah keligood lagu gawraco; iyo

   (c) Waa inay waasac yihiin si aysan xooluhu isugu ciriirin, si loo yareeyo dhaawaca ay isu-geysan karaan

4. Agab iyo qalab ku filan gudashada baarista caafimaadka xoolaha gawraca ka hor iyo kala soocida xoolaha loo fasaxay qalliinka iyo kuwa gaarka loo calaamadeeyey ee laga joojiyey gowraca iyo kuwa looga shakiyey inay bukaan.

16. Xeryaha xoolaha lagu xareeyo inta aan la qalin waa inay yihiin kuwo waafi ah, si ay u fududaato baarista caafimaadka xoolaha gawraca ka hor.

17. Waa inay ka jiraan ugu yaraan Qalab, Agab iyo xaaladaha wasiirku tilmaamay wakhti ilaa wakhti si loo ilaaliyo heerka faya-dhowr ee la aqbali karo, inta aan la siin ruqsada shaqada kawaanka hilib dhoofinta ee hoos yimaada xeerkan, ha shaqeeyo ama yuusan shaqayne.

Qaybta 2 – Faya-dhowrka iyo badbaadada safrinta xoolaha Gawraca

Waxay raacayaan qodobada xeerka qaybta 6 (1):-

1. Xoolaha wata summadda gawraca waa in lagu safriyaa xaaladahan:-

   (a) Waa in aanay si xad dhaaf ah u wasakhaysnayn ama u daalaneyn.

   (b) Yareynta ama tir-tirida cudur dhaliyaasha ku faafi kara xoolaha dhexdooda;

   (c) In la caddeeyo halka neef kasta ka yimid safrinta ka hor;

   (d) Waa in la xaqiijiyaa oo lala socdaa habka safrinta xoolaha iyo daryeelkooda;

   (e) Waa in la waafajiyaa baahiyaha kale ee wasiirku qeexi doono waqti ilaa waqti;

2. Iyada oo aysan jirin jeclaysi ama nebcaysi qodobada qaybta (1) ee xeerkan, marka lagu guda jiro safrinta xoolaha, waa in baahiyahan iyagana loo fiirsadaa;

   (a) Wasakhda Xoolaha sida dhiriqda waa in la yareeyaa, haddii gaadiid raar sare leh xoolaha lagu raro waa in laga taxadaraa in xoolaha raarka hoose ee gaariga aysan ku soo daadan saxarada ama dhiriqda xoolaha raarka sare saaran;

   (b) Dhammaan gaadiidka loo isticmaalayo safrinta xoolaha waa inay yihiin kuwa u samaysan qaab loogu talagalay xoolaha oo iska xajin kara culayska saaran, si fudud oo badbaado ku jirto loo saari karo loogana dajin karo gaariga iyo xoolaha oo loo safriyo si raaxa leh oo aan lahayn wax khatar ah ama dhaawaca.

   (c) Xoolaha kala duwan iyo kuwa isku sinjiga ah ee is dhaawici kara waa in la kala saaraa inta xooluhu safarka ku jiraan.

   (d) Sagxada gaariga ee lagu talagalay safrinta xoolaha waa in si adag loo gufeeyaa si ay u yaraato wasakhda saxarada xoolaha dhexdooda.

(b) Da-dejinta howlaha gawraca iyo harag ka bixinta xoolaha si iyadana loo da-dejiyo baarista neefka gawraca ka dib.

(4) Qof kasta oo ka horyimaada xeerka halkan ku qoran wuxuu gelayaa gef/dambi, waana lagu qaadayaa dambigaa uu galay.

5. Baaraha caafimaadka hilibku, wuxuu awood u leeyahay inuu xannibo, amro in la daadiyo ama burburiyo neefkasta raqdiisa, hilibkiisa iyo wixii kale ee laga soo saaro ee ay la noqota baaraha hilibka in aysan dadku cuni karin.

6. (1) Qofna ma iibin karo, ma bandhigi karo, ma kaydsan karo, ma gudbin karo, umana geyn karo dad kale si looga iibsado hilib, ilaa uu soo baaro baaraha caafimaadka hilibku oo u xaqiijiyo in dadku cuni karo;

(2) Qof aan ahayn baaraha caafimaadka hilibka looma ogola inuu ku dhejiyo ama ka fujiyo xoolaha, neefka la qalay hilibkiisa wax lifaaq ah, calaamad ama summad baaraha caafimaadka hilibka uu ku dhejiyey oo loo la jeedo habka baarista xoolaha gowraca;

(3) Qof kasta oo ka hor yimaada xeerka halkan ku qoran wuxuu gelayaa gef/dambi, waana lagu qaadayaa dambigaa uu galay.

7. (1) Qofna ma tuuri karo, fogayn karo xoolo la qalay, ama hilibkooda oo la calaamadeeyey ama tiro lagu suntay, kelliya waxaa lagu tuuri karaa laguna fogayn karaa, oggolaansho qoraal ah iyo amar uu bixiyo baaraha caafimaadka hilibka.

(2). Qof kasta oo ka hor yimaada awaamiirta firqada 1 ee xeerkan wuxuu gelayaa dambi

8. Qof kasta oo carqaladeeya, dhibaato hor dhiga ama gacan ka geysta carqaladeynta baaraha caafimaadka hilibka oo hawshiisa gudanaya, wuxu galayaa gef/dambi marka xeerkan loo raaco;

9. Agaasimuhu waa inuu u cayimaa tiro go'an kawaan kasta oo xoolaha hilibkooda la dhoofiyo lagu qalo, si tiradan loogu isticmaalo inay caddeyso tirada xoolaha la qalay, tirada hilibka lagu baaray kawaanka, dhammaan weelka, xirmooyinka hilibka, shixnadaha hilibka iyo wax soo saarka hilibka ee laga soo saaray kawaanka.

10. (1) Agaasimuhu isaga oo raacaya talo bixinta madaxa baarayaasha hilibka wuxuu amrayaa in la xiro kawaan kasta oo lagu qalo xoolaha hilibkooda la dhoofiyo ee ku guuldaraysta inuu ku dhaqmo qodobada xeerarkan. Kawaan kasta oo lagu xiro xeerkan wuu xirnaanayaa ilaa inta uu ka hubinayo Agaasimuhu;

(2) Intaan la xirin kawaanka, agaasimuhu waa inuu marka hore qoraal ogeysiin ah oo loogu digayo siiyaa howl wadeenka kawaanka jebiyey xeerarkan, iyada oo la

(j) In la dhiso wakhti ilaa wakhti gudiyo ama kooxo khibrad leh oo daraasad sameeya kana talo bixiya hababka iyo qaabka loo qiimanayo khatar kasta oo timaada sidii loo maarayn lahaa ama loo xakamayn lahaa, khatarahaas oo saamayn ku yeelan kara wax soo saarka iyo badbaada hilibka la quuto;

(k) Amar ku bixinta soo saarida, diidmada xeer la soo saaro, xanibaad ama burinta xeer, ogolaashaha xeer kasta oo wax lagu ansixinayo;

(l) Wuxuu amraya Foomamka, shaadooyinka /ruqsad lahaansho iyo dukumeentiyada kale ee loo bahan yahay ee ku qeexan xeerkan;

(m)Bixinta khidmada baarista iyo wixii ujro kale ah ee ku qeexan xeerkan;

(n) Bixinta wax kasta oo kale ee loo baahan yahay in la bixiyo ama qoran ee hoos imaanaya xeerkan;

(2) Xeerarka dikariito ee hoos yimaada qaybtan:

(a) Wuxuu ka dhaqan galayaa xeerkani waddanka oo dhan ama qaybo ka mid ah, waxaa kale oo loo samayn karaa xeerar kale duwan iyada oo loo eegayo qaybaha kale ee dalka iyo duruufaha halkaas ka jira.

(b) Waxaa laga dhaqan galin karaa Kawaanada oo dhan ama ruggaha kale ee hilibka lagu hagaajiyo, iyada oo la samaynyo xeerar kale oo duwan, lana eegayo heerarka kala duwan ee kawaanada iyo meelaha kale xoolaha lagu qalo.

(c) Waxaa laga samayn karaa laguna hagaajin karaa cuntada hilibka caadiga ah, lafaha, iyada oo loo eegayo heerarka loo qeexay.

(d) Awaamiirtan kala duwan waa in la qaataa, iyada oo la eegayo xaalado kale duwan ;

JADWALADA

JADWALKA I

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEER NO………………………………………………………………

Xeerka Baarista iyo Maamulka Hilibka No……….ee……….. [Sanadka]

Iyada oo la adeegsanayo awoodaha ku xusan Qodobka 18 (1) (d) ee xeerka baarista iyo maamulka hilibka…………[sanadka], Wasiirka wakhtigan haya adeegyada caafimaadka xoolaha waa inuu soo saaraa xeerarkan-

QEYBTA IV – ADEEGYO KALA DUWAN

Sugida Hilibka Macaamiisha

15. (1) Qof kasta oo iibinaya hilib waa inuu u sheegaa macaamiisha ama dadka iibsanaya (ha la waydiiyo ama yaan la waydiine) xoolaha hilibka uu iibinayo nooca ay yihiin iyo wax soo saarka hilibku halka u asal ahaan ka soo jeedo.

(2) Si kastaba ha ahaatee waa inuu hilib iibiyuhu tixgaliyaa in macmiilku iyo cida quudata hilibka u qoraal ahaan ugu cadeeya, isaga oo ku qoraaya luqada meesha lagaga hadlo iyo luqada afka Ingiriiska, nooca hilibka u iibinayo yahay, Geel, Lo', Iddo, Riyo iyo digaag iyo sida arrinkiisu yahay.

(3) Qof kasta oo iibiya hilib, wakiiil ama shaqaale ah ee ku guul daraysta in uu hogaansamo xeer hoosadka faqrada (1), wuxuu galay gef/dembi, waana lagu qaadayaa dambiga uu galay…………

(4) Hilib kasta ama wax soo saarka hilibka oo loo arko in lagu iibinayo si khilaafsan xeer hoosaadka (1) waxaa loo la wareegayaa si sharci ah, waana laga daadinayaa hilibka, waxaa kale oo lala wareegayaa lahaanshaha ruqsada uu ku shaqeysto, ka dibna waa la kansalaya sida u tilmaamayo qaybta xeerkan.

Kala Saarida iyo Cadeymaha Kawaanka Gawraca Xoolaha

16. (1) Wasiirka isaga oo la tashanaya Agaasimaha waaxda caafimaadka xoolaha, madaxda dowlada hoose iyo saraakiilsha maamulka Gobolada ka socda, wuxuu dikareeto ku soo saarayaa qaraar lagu kala saarayo heerarka ama darajada kawaanada gowraca xoolaha ee dalka oo dhan, iyada oo ujeedadu tahay in lala qabsado laguna dhaqmo xeerkan, maadaama duruufo imaan karaan.

(2) Wasiirku wuu kala duwi karaa darajada kawaanada sida ku xusan qayb hoosaadka (1) qaar ka mid ah kawaanada kor buu u qaadi karaa darajadooda, qaarna hoos buu u dhigi karaa haddii ay duruufo keenaan, si kasta xaalado ha ahaatee.

Xuquuqda Saraakiisha

17. (1) Baaraha caafimaadka hilibka, sarkaal kale oo hawshan qabanyaa laguma dacweyn karo loomana xiri karo dhib uu gaystay isagoo fulinaya shaqada qaranka qofka dhibtu gaartayna waxaa magdhowgiisa bixinaya dawladda marka laga reebo dhib uu si ku tala galka ah u geystay salkaalkaasi

codsigu ahaa mid sax ah oo lagu qancay, waa in Agaasimuhu u soo saaraa codsadaha xeerka ruqsada inta lagu jira 30 kaa bari gudahood, haddii aanu ku qancina, waa inuu codsadaha u qoraa warqad u ku sharaxayo sababta loogu diiday.

(6) Ruqsad kasta oo lagu bixiiyey xeer hoosaadka (5) waa inuu u samaysan yahay qaab habaysan, leeyahay lambar xidhiidhsan, saxiixaa Agaasimuhu ama wakiilkiisu, waana in sarkaalka bixinayaa leeyahay Shaabad Rasmi ah oo uu saaray sarkaalkii sameeyey. Xeerka Ruqsada waxaa keliya oo la soo saaraa xaladaha marka qof doonayo inuu ka shaqeeyo adeegyada hilibka ama faya-dhowrka hilibka oo markaas ay siiyaan qofka uu Agaasimuhu ama wakiilkiisu u arkaan inuu u qalmo helida xeerka ruqsada;

(7) Haddii codsaduhu ku qanci waayo go'aan qaadashada Agaasimaha, ama wakiilka, waxaa u furan inuu u dacwad u gudbisto wasiirka muddo 30 maalmood gudahood ah oo ka bilaabaneysa maalinta go, aanku soo gaaro, wasiirkuna waa inuu mudo 30 maalmood gudahood ah qoraal kula socodsiiya go, aankiisa marka u helo arjiga codsadaha, haddi codsaduhu uu ku qanci waayo go'aan qaadashada wasiirka, wuxuu dacwad dheeraad ah u gudbisanayaa Maxkamada oo go'aan kama dambeys ah ka gaari doonta dacwadiisa;

(8) Codsiyada hoos imanaya qaybta xeerkan, waxaa loogu gudbinayaa khadka laynka Boosta ama cinwaanka kale ee Agaasimuhu bixiyo.

Mudada badalaada ruqsada IWM

14. (1) Xeerka Ruqsada ee lagu bixiyey qodobka 13 (5) wuxuu ansax yahay ilaa uu ka dhacayo, haddii aanu Agaassimuhu ama waliilkiisu burinin, iyaga oo u cuskanaya xeerkan ama xeer kale oo qoran. Xeerkan waxaa la cusboonaysiin karaa iyada oo la waafajinayo habka u tilmaamayo qodobka 13 ee xeerkan ilaa mar kale Agaasimuhu amar ka soo saaro.

(2) Haystaha laga qaado ruqsad lahaansho oo uu ku shaqaysanayey, iyada oo loo cuskanayo xeer hoosaadka (1) wuu dacwoon karaa, isaga oo raacaya qodobada xeerkan ee qaybta 13 (7) iyada oo lagu maamulayo natiijada ka soo baxda qodobaka 13 (7).

(3) Haystaha ruqsad lahaansho ee doonaya inuu isaga baxo shaqadan ujeeddo kasta ha la ahaadee, ama doonaya inuu meel kale u raro kawaankiisa ama wax ka bedalo dhismahiisa, ama si ku meel gaar ah shaqada u joojiyo, waa in u ogeysiis qoraal ah u gudbiyaa Agaasimaha mudo 30 maalmood gudahood ah ee arrintu ku dhalatay, waxaana si toos ah u xidhmaya lahaanshii ruqsadiisa iyada oo wakhtiga ruqsado dhammaanin.

(4) Haddii qof joojiyey ama ka fariistay howlaha ku xusan xeer hoosaadka (3) uu doono inuu dib u bilaabo howlihiisa, waa inuu codsada lahaansho cusub iyada loo tiigsanayo qodobada qaybta (13);

(5) (a) Lahaansho lumay, baaba'ay, qaabkiisu xumaaday ama mid la xanibay oo wali ansax ah oo shaqeynaya, waxaa lagu bedali karaa soo saarista mid kale kadib marka la

(b) Meesha xooluhu ka yimaadeen

(c) Meesha hilibka la geynayo.

(d) Tirada hilibka soo baxay iyo natiijada miisanka iyo sida loo kala soocay.

(e) Taariikhda Xoolaha la geliyey iyo taariikhda hilibku ka baxay kawaanka.

(f) Haddii ay jiraan waxyaalo kale oo khaas ah oo wasiirku u qeexay darajada hilibka.

(4) Buugga diiwaanka waa inuu mar kasta furnaadaa xiliyada shaqada lagu jiro, waa inuu u furnaadaa kormeer u ku sameeyo sarkaal howshan u idman ama qof howshan qaabilsan si ay qoraal/sawir uga qaataan qayb ka mid ah ama gabi ahaantiiba iyada loo isticmaalayo si sharciga waafaqsan.

(5) Haddii qof aan howshan u idmanayni uu nuqul kale ka samaysto diiwaanka sida ku cad faqrada 3-aad, qofkaas waa inuu bixiyaa ganaax isaga oo Agaasimuhu u eegayo hadba waxa uu bedelay inta ay leeg tahay.

(6) Qof kasta oo ka horyimaada sharciga halkan ku qoran wuxuu galayaa gef/dambi, waana lagu qaadayaa dambiga u galay.

Shuruudaha Looga Baahan Yahay Ruqsada Dhisme Kawaan

11. Qof kasta oo doonaya inuu dhiso kawaan waa in u marka hore u soo gudiyo Agaasimaha warqadaha rasmiga ah ee soo socda

(a) Codsi qoraal ah oo ku saabsan dhismaha kawaanka.

(b) Si loo helo ogolaashaha dhismaha kawaanka, waa in la keeno inta aan la bilaabin dhismaha sawiro iyo tilmaamo dhamaystiran oo ka kooban qorshaha sagxada dhulka oo ku tusaya meelaha qalabka muhiimka ah la dhigayo. Ilaha biyo saarka sibidhka, saaqiyadaha, suxuunta gacmo maydhka iyo isku xidhka tuubooyinka biyaha. Waxaa kale oo loo baahan yahay muujinta dhererka saqafka iyo in la muujiyo meelaha dhismayaasha qalabka ugu muhiimsan iskaga yimaadan, meelaha ugu muhiimsan, dhererka safiitada, sifooyinka biraha sibidhka sagxada iyo safiitada. Waxaa kale oo la soo gudbinayaa qorshaha cabirka dhulka ee dhismuhu ku fadhiisanayo iyo wareega dhulka, dhismayaasha kale ee ku yaala agagaarka dhismaha kawaanka, goobaha muhiimka ah iyo jidadka ee ka dhex shaqeeya kawaanka waxaas oo dhan waa inay ka muuqdaan naqshada. Waxaana la soo raacinayaa qorshaha ku talagalka qaabka u shaqaynayo kawaanku, sida berkadaha biyaha, qalabka korontada iyo kululeynta, qaboojinta, barafeynta, biya saarida iyo qashin saarka waxyaalaha aan la cunin ee xubnaha neefka la qalay

(e) Qolka gawraca waa inuu nadaafad ahaan diyaarsan yahay, agabka lagu howlgalayana ay diyaar yihiin xilliga gawraca sida ku xusan xeerarka gawraca;

(f) Dhammaan howlaha la xiriira gawraca neefka , xubna saarkiisa iyo diyaarinta hilibka waa in loo maro xeerarka fayadhowrka hilibka;

(g) Wixii warbixino ah ee la uruuriyey intii lagu jiray baarista gowraca ka hor oo loo arko inay habboon tahay in loo gudbiyo mas'uulka xoolaha ama wixii kale ee sida deg dega ah u soo kordha waa in si dhaqsa ah loogu gubiyaa mas'uulka waqtiga ugu macquulsan;

(2) Qof kasta oo ka horyimaada xeerkan ama xeerarka kale ee khuseeya mow-duucaan, waa loo ciqaabayaa

QAYBTA III –XEERKA MAAMULKA EE LA XIRIIRA RUQSAD SIINTA

Maamulka

8. (1) Qofka howshaan qaabilsan baa Mas'uul ka ah hergelinta xeerkan iyo dhammaan xeerarka hoos yimaada, waana inuu adeegsadaa awoodaha xeerkani siinayo.

(2) Isaga oo la tashanaya Agaasimaha ama ciid kale oo ku habboon wasiirku waa inuu:

(a) Magacabaa Maamulaha baaraha caafimaadka Xoolaha,

(b) Leeyahay aqoon sare ee caafimaadka xoolaha iyo shaqaalaha kale ee looga baahan karo hirgalinta xeerkan waana inuu qalabeeyaa,kuna tababaro waajibaatkooda si ay u ugutaan xilkooda

(c) Isku xidhida hab dhismeedka maamulka iyo diyaarinta qorshe ay soo geli karaan hantilayaasha iyo ganacsiga xorta ah ee ku howlan suuqa hilibka, si loo sugo caafimaad hilibka iyada oo la wada xoojinayo hirgelinta xeerkan.

(d) Howlgalinta ciidamo boolis ah iyo hay'adaha kale ee qaabilsan nabadgalyada si ay u dhaqan galiyaan xeerkan

(e) Xaqiijinta in la adeegsado hababka ugu fiican ee faya-dhowrka hilibka ee waafaqsan heshiisyada caalamiga iyo waliba kuwa ay doonayaan wadamada xoolaha loo dhoofinayo.

(f) Waa in la qaadaa tilaabooyin kale oo ku salaysan xeerkan si looga qayb galiyo xoolo dhaqatada, culumaa'diinka iyo dhamman qaybaha kale ay qusayaan oo aan ka hor imaanayn heerka looga baahan yahay faya-dhowrka iyo badbaada hilibka

(3) Mas'uul kasta oo Xoolaha leh oo buriya qodobada halkan ku qoran wuxuu galayaa gef/dambi waana lagu qaadayaa dambiga u galay…………..

Faya-dhowrka calafka xoolaha

4. (1) Qof kasta xoolo dhaqato ah ama dilaal xoolaha iibiya ah looma ogola inuu xoolihiisa ku quudiyo cuntadan (alaabtan):-

(a) Cunto loo aqoonsaday ama keeni karta cudurada halista ah ee ku dhaca xoolaha una gudbi kara bini aadamka, sida cudurada la kala qaado ee dadka iyo xooluhu isku gudbiyaan, kadibna xoolahaas loo qalo dadweynaha;

(b) Cuntada walxaha kiimikada ay ku jiraan sida hadhaaga dawooyinka xoolaha iyo sunta cayayaanka beeraha ama alaab walxaha wax sumeeya ku jiraan oo sababi kara iyaga oo gufar ah/haraa ah ay ku dhagaan hilibka, dabadeena hilibka ka dhiga mid bini Aadamka dhibaato caafimaad dara ah ku keeni kara;

(c) Cuntada ku saleysan hababka dhaqanka iyo caadada, hadii uu og yahay inay

caafimaad daro u keeni karaan dadka cuna hilibka ama wax soo saarka kale ee xoolaha lagu quudiyey hababka noocaas.

(2) Qof kasta oo buriya qodobada halkan ku qoran (1) wuxuu galayaa gef/dambi, waana lagu qaadayaa dambiga u galay……………

(3) Dhinaca Dowladda iyada oo loo marayo wasiirka howshan qaabilsan waxaa ku waajib ah:-

(a) Dabagalka Diiwaanada iyo isticmaalka dawooyinka xoolaha, sunta cayayaanka, qalabka raashinka xoolaha lagu siiyo (quudiyo) iyo walxaha haraadiga kiimikada ah, aysan hilibka wax xidhiidh ah la yeelan, kuwaas oo ka dhigaya hilibka iyo wax soo saarka kale ee xoolaha kuwa aan ku habboonayn in bini aadamku isticmaalo.

(b) Diyaarinta iyo xoojinta hab dhisyada baarista iyo dabagalka si loo sugo xog sax ah oo ku saabsan heerarka waxyeelada hadhaaga;
(c) Diyaarinta xeer dhigan oo ku wajahan calaf xoolaha iyo khatarta ka imankarta
(d) In la qaado talaabooyin istaba jooga si loo xaqiiyo badbaada hilibka xoolaha

Faya-dhowrka deegaanka

5. Iyada oo lala kaashanayo hay'ada qaranka ee deegaanka u xilsaaran, mas'uulka howshan qaabilsan waa inuu qaataa talaabooyin xaqiijin kara in wax soo saarka xooluhu uuna ku dhicin meelaha khatarta deegaanka saameynta ku yeelan karta xagga badbaada hilibka halkaas laga soo saaray. Tani waxay tahay in wasiirka iyo hay'ada la soo sheegay ay:-

"Poultry Carcass" (Xubnaha digaagga la qalay kuwooda la cuno) – Waa jirka digaagga la qalay markay dhiig baxaan ee loo kala saaro xubnahooda, kuwa la cuni karo iyo kuwa aan la cuni karin;

"Quality Assurance" (kalsoonida tayada) – Waa hirgelinta dhammaan howlaha hore loo qoondeeyey oo nidaamsan ee nidaamka tayada loo baahan yahay si loo helo kalsooni buuxda oo meel marin karta waxyaalaha looga baahan yahay tayo wanaagsan;

"Regulations" (Qawaaniinta) –Waa qawaaniinta uu ku dhisan yahay xeerkan;

"Risk-based" (Khatar ku saleysan) – Waa hannaan kasta oo la horumariyey iyada oo loo eegayo mabadi'da baarista khatarta;

"Sale" (iib) – waa ka iibinta hilibka macaamiisha si ay guryahooda ugu qaataan una karsadaan isla markiiba;

"Slaughter" (Gowrac) – Waxaa loo la jeedaa xoolaha/neefka la gowraco ee u dhiig baxo ee loogu talagalay in dadku hilib ahaan u cuno/quuto;

"Slaughterhouse" (Kawaanada ama Meelaha Xoolaha lagu Gowraco) – Waa meel kasta oo Wasiirka howshan qaabilsan u sharciyeeyey inay noqoto xero-dhiig xoolaha lagu qalo, iyada oo la raacayo xeerkan;

DOWLADDA PUNTLAND EE SOOMAALIYA

XEERKA BAARISTA IYO ILAALINTA HILIBKA

Habraacani wuxuu xoojinayaa barista iyo ilaalinta hilibka wuxuuna horumarinayaa caafimaadka iyo badbaadada dadweynaha

QAYBTA I – GOGOL XAAR

Tixraac

1. Xeerkan waxaa lagu magacaabaa " **Habraaca baarista iyo ilaalinta hilibka Dawladda Puntand".**

Turjumida Ereyadda

2. (1) Si loo fahmo macnaha guud ee xeerka, waxaa loo baahan yahay eray bixinta soo socota:-

"Act" waxaa loola jeedaa Xeerka dowladda ee baarista iyo ilaalinta hilibka iyo xeer kasta oo hoos yimaada xeerkani;

"Animal" (Xoolo)- waxaa loola jeedaa xoolaha sida Lo'da, Geela iyo Ariga (ido iyo riyo), digaagga iyo xoolaha kale ee duur joogta ee hilibkooda dalka laga cunno.

"Carcass" Waa Hilibka saafiga ah ee xoolaha sida marka neefka la qalo ee haragga, uur ku jirta, qajaafulaha lugaha iyo madaxa laga saaro ee la cuno;

"Condemned" Waa neefka la qalay ee hilibkiisa baaraha caafimaadka hilibku u aqoonsaday in aanay dadku cuni karin, sababo dhinac caafimaad darro ah, ka dibna amray in la tuuro ama la daadiyo raqdiisa/hilibkiisa, lana fogeeyo meel ku habboona lagu duugo;

"Competent authority" Waa mas'uul/mas'uuliyiin ka tirsan dowladda oo xirfad iyo aqoon sare u leh howshan, ama hay'ad kasta oo Wasiirka howshan qaabilsan u igmado inay fuliyaan shaqo kasta oo xeerka baarista iyo ilaalinta hilibka hoos timaada;

"Director" Waa Agaasime ama qof mas'uul ka ah agaasinka adeegyada caafimaadka xoolaha waqtiga la joogo, magac kasta ha loogu yeeree;

"Dressing" Waxaa loola jeedaa kala saaridda xubnaha xoolaha/neefka la qalay kuwa la cuno, sida: hilibka saafiga ah, uur ku jirta, beerka, kelyaha, wadnaha iyo iwm, kuwa aan la cunin, sambabada, qanjaafulaha, candhada iyo haragga;

"Edible" (la cuni karo) – Waa wax kasta oo binu-aadamka cunto u noqon kara, la cuni karo halka "Inedible" (aan la cuni karin) waa wax kasta oo binu- aadamka aan cunto u noqon karin;

TUSMO

Qaybaha

QAYBTA I – GOGOL XAAR 4
Turjumida Ereyadda 4
QAYBTA II – ILAALINTA FAYA-DHOWRKA IYO AHMIYADAHA KALE EE GAWRACA XOOLAHA KA HOR 7
Faya-dhowrka khuseeya wax soo saarka asaasiga ah. 7
Faya-dhowrka calafka xoolaha 8
Faya-dhowrka deegaanka 8
Faya-dhowrka xoolaha loo wado kawaanada gawraca 9
Faya-dhowrka xoolaha inta lagu jiro gawraca iyo qalliinka xoolaha 9
QAYBTA III –XEERKA MAAMULKA EE LA XIRIIRA RUQSAD SIINTA 10
Maamulka 10
Ka hor tegidda mabaa'dida khatar gelin karta fayo-dhowrka 11
Dabagalka xafidaada diiwaanka iyo warbixinaha silsilada cuntada 11
Shuruudaha Looga Baahan Yahay Ruqsada Dhisme Kawaan 12
Baahida Ruqsad Helid Ka Hor Inta Aan La Hawl Gelin Kawaanka 13
Codsiga bixinta ruqsada 13
Muddada badalaada ruqsada IWM 14
QAYBTA IV – ADEEGYO KALA DUWAN 16
Sugidda Hilibka Macaamiisha 16
Kala Saarida iyo Cadeymaha Kawaanka Gawraca Xoolaha 16
Xuquuqda Saraakiisha 16
Awoodda Amar bixinta Qawaaniinta 17
JADWALKA I 18
Qaybta 1 – Gogol Xaar 19
Tixraac 19
Qaybta 2 – Faya-dhowrka iyo badbaadada safrinta xoolaha Gawraca 22
Qaybta 3 – Baahiyaha Kawaanada Gawraca xoolaha Hilibkooda la dhoofiyo Qalabkooda iyo meelaha ay ku kala yaalaan 24
Qaybta 4 – Nadaafada Qofka 28
Qaybta 5 – Baahiyaha Nadaafada iyo dhismayaasha shaqalaaha 30
Qaybta 6 – Hannaanka Gawraca Xoolaha 30
Qaybta 7 – Waajibaadka baaraha caafimaadka hilibka iyo Maamulaha kawaanka Gawraca xoolaha 32
Qaybta 8 – Baarista caafimaadka xoolaha gawraca iyo hilibka 35
Lifaaqa 1 49
JADWALKA II 59
Qaybta 1 – Gogol Xaar 59
Qaybta 2 – Ruqsada kawaanka dalka gudihiisa 59

DOWLADDA PUNTLAND
EE SOOMAALIYA

ولاية بونت لاند الصومالية

PUNTLAND STATE OF SOMALIA

Sharci Lr.06 ee August 14, 2012, *Kuna saabsan* Sharciga Baarista iyo Ilaalinta Hilibka ee DPL.

Madaxweynaha Dawladda Puntland

Markuu arkay: Dastuurka Dawladda Puntland;

Markuu arkay: Ansixinta Golaha Wakiilada Puntland ee Summad XGGW/DPL/68/2012 ee 09/08/2012;

Markuu tixgeliyey: Muhiimadda Sharciga Baarista iyo Ilaalinta Hilibka ee Puntland u leeyihiin dalka;

Wuxuu soo saaray

Sharciga soo socda:

Qodobka 1-aad

Golaha Wakiiladu waxay ansixiyeen Sharciga Baarista iyo Ilaalinta Hilibka ee Puntland.

Qodobka 2-aad

Nuqulada asalka ah (Original) waxaa lagu kala keydinayaa Xafiiska Madaxweynaha, Xafiiska Xoghayaha Guud ee Baarlamaanka iyo Xafiiska Garyaqaanka Guud ee DPL.

Qodobka 3-aad

Dhaqangalka sharcigani wuxuu noqonayaa maalinta Madaxweynuhu saxiixo, kadibna lagu saaro faafinta rasmiga ah ee Dawladda Puntland, kaas oo laga baahinayo idaacadaha iyo jaraa'idka, ka dib ayaa xeerkani sharci noqonayaa, cid kastana ay waajib ku tahay inuu dhawro kuna dhaqmo xeerkan.

Dr. Cabdiraxmaan Maxamed Maxamuud
Madaxweynaha Dawladda Puntland